LECTURI ȘCOLARE

GEORGE COȘBUC

NUNTA ZAMFIREI

Bibliografia elevului de NOTA 10

LITERA

George Coşbuc

Nunta Zamfirei

EDITURA LITERA

2020

George Coșbuc

NUNTA ZAMFIREI

George Coșbuc

NUNTA ZAMFIREI

Ediţia de faţă reproduce textul apărut la Editura Litera,

Biblioteca şcolarului, Bucureşti, 2003

Copyright © 2020 Grup Media Litera

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, Bucureşti, România tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteţi vizita pe www.litera.ro

Editor: Vidraşcu şi fiii

Redactor: Tudor Palladi

Tehnoredactare: Olesea Paşa

Copertă: Andreea Apostol

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

Coşbuc, George

Nunta Zamfirei / George Coşbuc.

Bucureşti: Litera, 2020

ISBN 978-606-33-5070-2

ISBN EPUB 978-606-33-5441-0

821.135.

TABEL CRONOLOGIC

1866 20 septembrie. Se naşte în satul Hordou din nordul Ardealului, în casa preotului Sebastian, George Coşbuc.

Copilăria şi-o petrece la Hordou, unde primeşte şi întâile noţiuni despre învăţătură de la ţăranul Ioan Goriţă. Printre altele, acesta îi povesteşte şi snoava cu filosofii şi plugarii, pe care o va transpune mai târziu în versuri.

De la Tănăsucă Mocodean, un cântăreţ de biserică, Coşbuc învaţă a citi încă de la vârsta de cinci ani.

1873 Coşbuc începe şcoala primară în comuna Salva, unde tatăl său era preot, de unde trece chiar în primul an la şcoala de trei ani din Telci. Aici va sta în gazdă la directorul şcolii, Ioan Ionaşec, de la care va învăţa şi nemţeşte.

1876 După ce termină clasa a IV-a a şcolii primare (la Năsăud), în toamna acestui an, Coşbuc se înscrie în clasa I a liceului românesc din Năsăud. Tânărul licean este găzduit, împreună cu mai mulţi copii de ţărani, de învăţătorul Teodor Rotari. Acesta dispunea de o bibliotecă destul de mare, în care Coşbuc putea găsi pentru lectură, pe lângă operele scriitorilor români, şi lucrări ale unor autori străini ca: Heine, Chamisso, Lenau, Burger şi alţii.

În anii liceului, Coşbuc desfăşoară o vie activitate literară în cadrul societăţii de lectură a elevilor „Virtus romana rediviva”.

A fost coleg de liceu, până în clasa a IV-a, cu tatăl lui Liviu Rebreanu.

1877 Începe războiul de independenţă.

La 9 mai are loc proclamarea independenţei de stat a României.

1880 Apare la Bucureşti, sub conducerea lui Al. Macedonski, revista „Literatorul”.

1881 La 1 iulie apare la Iaşi, redactată de Ion Nădejde, revista literară şi ştiinţifică „Contemporanul”.

1882–1883 În octombrie 1882, membrii societăţii „Virtus romana rediviva” hotărăsc redactarea unei reviste pe care o numesc „Muza someşană”.

Coşbuc publică în paginile revistei „Muza someşană” primele sale poezii: Societăţii „Virtus romana rediviva”, „Stâncile strigă amin”, „Învăţăm”, „Pepelea din cenuşă”, „Tablou”, „Soarta lor”, „Fete blânde” şi altele.

1883–1884 Poezia „Tablou de seară”, cea mai reuşită dintre producţiunile lui Coşbuc scrise în acest an, se pare, ultima publicată în paginile revistei „Muza someşană”.

1884 În vara acestui an, Coşbuc dă examenul de bacalaureat.

După trecerea acestui examen, împotriva voinţei părinţilor săi, care doreau să-l facă preot, Coşbuc pleacă la Cluj, unde în toamnă se înscrie la Facultatea de filosofie şi litere, dar unde, din cauza lipsurilor materiale şi a atmosferei ideologice insuportabile, va rămâne foarte puţin timp.

La 14 aprilie ia fiinţă la Sibiu, sub conducerea lui Slavici, ziarul „Tribuna”, unde Coşbuc publică, începând de la sfârşitul acestui an, mai întâi sub pseudonimul C. Boşcu, apoi cu numele adevărat, versuri originale, basme versificate, traduceri şi altele. Poezia de debut la periodicul sibian este snoava versificată „Filosofii şi plugarii”, semnată C. Boşcu.

Apare „Gazeta săteanului”, la care Coşbuc va colabora din anul 1893.

1885 Îi găsim tot mai des semnătura în periodicele transilvănene: „Familia” lui Iosif Vulcan, apărută încă din anul 1865, şi, mai ales, „Tribuna”. Semnate C. Boşcu, Coşbuc publică în „Familia” două poezii („Două întrebări” şi „Unde zbor”) şi, cu numele adevărat, două „Ghicitori” în versuri („Între toţi şerpii din lume” şi „Care rege n-are ţară”) în „Calendarul pedagogic pe anul 1885”. Coşbuc tipăreşte în „Tribuna” trei balade de inspiraţie populară: „Blestem de mamă”, „Pe pământul turcului” şi „Angelina”. Primele două apar şi în broşură, în „Biblioteca poporală a Tribunei”. De pe acum, Coşbuc începe să traducă „Divina comedie”, la care va lucra timp de peste douăzeci de ani.

Apare la Bucureşti ziarul „Epoca”, la care poetul va colabora între 1896 şi 1904.

1886 Coşbuc nu mai figurează printre studenţii clujeni, dar rămâne totuşi în Cluj, frecventând doar anumite cursuri universitare. Continuând colaborarea la „Tribuna”, în acest an îi apar: „Atque nos”, „Fata craiului din cetini”, „Draga mamei”, „Dragoste păcurărească” şi altele. Dintre acestea, „Fata craiului din cetini” şi „Draga mamei” apar în colecţia „Biblioteca poporală a Tribunei” sub formă de plachete.

Colaborează la revista din Gherla „Cărţile săteanului român” în care publică: „Amin, strigă stâncile” şi „Lupii ţiganului”.

1886–1887 A tradus peste 480 de poezii din 92 de autori greci, pe care dorea să le publice într-o antologie.

1887 Continuă să colaboreze la „Tribuna” cu poveştile şi basmele versificate: „Fulger”, „Brâul Cosânzenii”, „Izvor de apă-vie”, „Tulnic şi Lioara” şi altele. Îi apare în volum, în colecţia „Biblioteca poporală a Tribunei”, poezia „Fulger”.

În vara acestui an, Coşbuc se duce la Sibiu, unde de prin august începe să lucreze ca redactor la „Tribuna”. Poetul furnizează periodicului sibian, la rubricile „Foiţa Tribunei” şi „Varietăţi”, un material destul de bogat.

Acum poetul îşi orientează scrisul spre o specie literară în care a rămas neîntrecut, spre idilă.

1888 În paginile „Tribunei” i se tipăresc în acest an peste treizeci de poezii, semnate sau nesemnate. Dintre acestea, reţin atenţia baladele de inspiraţie populară „Rodovica”, „Ceas-rău”, „Crăiasa zânelor” şi o parte din „Anacreonticile” sale, publicate cu mici modificări în ciclul „Cântece” la sfârşitul volumului „Balade şi idile” din 1893.

G. Bogdan-Duică publică în „Gazeta de Transilvania” şi „Tribuna”, la rubrica „Revista literară”, articole în care remarcă, înainte de Gherea, valoarea primelor poezii publicate de Coşbuc.

În martie izbucnesc răscoalele ţărăneşti.

1889 Ca şi precedentul, şi acest an e foarte rodnic pentru activitatea poetului. Acum scrie şi publică poezii ca: „Rada”, „Numai una”, „Fata morarului”, „Un Piparuş modern”, „Piparuş-viteaz”, „Nu te-ai priceput” şi una dintre capodoperele coşbuciene – „Nunta Zamfirei”. Ca urmare a răsunătorului succes pe care-l obţine cu „Nunta Zamfirei”, Coşbuc, chemat de Titu Maiorescu, pleacă în toamna acestui an la Bucureşti, unde se va stabili pentru totdeauna. De acum în activitatea şi viaţa sa începe o nouă etapă.

1890 În numerele 2–6 (15 ianuarie–15 martie) ale revistei „Amicul familiei”, Coşbuc publică în traducerea sa „Cântece” din „Cartea cântecelor” a lui Gajus Catullus Vallerius.

În „Amicul familiei” din Gherla şi Cluj publică poezia „Romanţă” („Negura nopţii doarme pe mal”), iar în „Convorbiri literare” din 1 aprilie, poezia „La oglindă”.

1890–1891 Colaborează cu mai mulţi profesori la elaborarea unui manual de şcoală intitulat „Carte românească de citire”.

1891 Apar în „Tribuna” alte poezii remarcabile din creaţia coşbuciană, printre care: „Pe lângă boi”, „Trei, Doamne, şi toţi trei”, „Rea de plată”, „O istorie veche” etc.

În noiembrie ia fiinţă la Bucureşti revista-magazin „Lumea ilustrată” a lui Ignatz Herz, al cărei redactor a fost un timp şi Coşbuc.

Este profesor la Institutul de fete „Educaţia română” al Elisei Manliu.

1891–1893 Colaborează la „Lumea ilustrată”, unde publică poeziile: „Fatma” (1891), „Vestitorii primăverii” (1892), „Noapte de vară” (1892), „Vara” (1892), „Vântul” (1892), „Rugămintea din urmă”, „La pârău” (1893) etc.

1893 În ziua de 28 noiembrie vede lumina tiparului, sub direcţia lui A. Vlahuţă şi V. A. Urechia, primul număr al revistei „Vieaţa”, la care colaborează şi Coşbuc.

Apare în Editura Librăriei „Socec” din Bucureşti volumul „Balade şi idile”, prima culegere de versuri din creaţia lui Coşbuc.

Scrie poezia „În opressores”, care circulă în foi volante printre cititorii transilvăneni.

În paginile revistelor „Convorbiri literare”, „Minerva”, „Tribuna”, „Familia”, „Moftul român” şi altele, apar nenumărate recenzii privitoare la acest volum. Astfel, în „Moftul român” din 23 iunie, Caragiale publică articolul „Balade şi idile” de George Coşbuc, în care afirmă că: „Pe câmpul vast al publicisticii române, pe care creşte atâta spanac des şi abundent, a apărut, în sfârşit, zilele acestea şi un copac... tot mai sănătos şi mai trainic, înfruntând gustul actual şi vremea cu schimbările ei capricioase şi făcând din ce în ce mai multă fală limbii noastre româneşti – un volum de balade şi idile de George Coşbuc...”

În acest an, imediat după apariţia volumului „Balade şi idile”, mediocrul poet Grigore Lazu publică în „Românul literar” şi apoi în broşură articolul „Adevărul asupra poeziilor d-lui G. Coşbuc”, în care afirmă că unele creaţii ale poetului n-ar fi originale, acuzându-l de „plagiat”. Acestuia i se alătură Anton Bacalbaşa şi Al. Macedonski. La acest „proces” literar, care va continua timp de peste zece ani, vor lua parte, ca apărători ai poetului, Al. Vlahuţă, N. Iorga, C. Dobrogeanu-Gherea etc. Coşbuc, în genere, nu dă atenţie acuzaţiilor ce i se aduc; scrie totuşi unele articole îndreptate împotriva acelora care-l atacau. În articolul „Procesul Lazu – Coşbuc”, publicat în „Vieaţa” din 5 decembrie, Al. Vlahuţă ia atitudine împotriva ziarelor şi revistelor vremii pentru nepăsarea cu care au întâmpinat apariţia volumului „Balade şi idile”. Din cauza acestei nepăsări, publicarea articolului lui Grigore Lazu a dat naştere unei critici nedrepte la adresa lui Coşbuc.

1894 Sub redacţia lui Slavici, Caragiale şi Coşbuc, la 1 ianuarie, în editura lui C. Sfetea, apare bilunar, până în 1896, revista „Vatra”.

În „Vatra”, Coşbuc începe să publice la rubrica „Vorba ăluia”, „Ghicitori explicate”. De asemenea, în paginile revistei apar şi poeziile: „Noi vrem pământ!”, „Mama”, „Lupta vieţii”, „În opressores”, „Paşa Hassan” şi altele. Dl Evolceanu publică, în numerele 10 (1 februarie) şi 11 (1 martie) ale „Convorbirilor literare” din acest an, articolele: „ «Baladele şi idilele» d-lui Coşbuc” şi „ «Evolceanida» d-lui Grigore N. Lazu”, în care, pe lângă faptul că subliniază valoarea literară a poeziilor lui Coşbuc, răspunde şi criticilor nedrepte ale lui Grigore Lazu.

N. Iorga publică în „Familia” din 5/17 iunie articolul intitulat „Poeziile d-lui Coşbuc”, în care discută pe marginea „plagierilor” lui Coşbuc; pledând în favoarea poetului, îl socoteşte un mare talent „de formă”.

1895 Continuă colaborarea la „Vatra”, unde-i apar: „Doina”, „Sub patrafir”, „Unul ca o sută”, „Scara” şi altele.

În februarie apare suplimentul umoristic al „Vetrei” – „Hazul”. Coşbuc se căsătoreşte cu Elena Sfetea, sora editorului C. Sfetea. La 11 august se naşte, la Craiova, primul şi unicul fiu al poetului – Alexandru.

1896 La sfârşitul lunii iunie, „Vatra” îşi încetează apariţia, după ce Coşbuc mai publică în paginile ei: „Fata mamei”, „Iarna pe uliţă”, „Dragoste învrăjbită”, „Pe deal” etc.

Iese de sub tipar volumul „Fire de tort”, al doilea din creaţia lui Coşbuc.

Se tipăreşte în traducerea lui Coşbuc „Eneida” de Vergiliu.

Tradusă tot de Coşbuc, apare în acest an poema byroniană „Mazepa”. Coşbuc prefaţează două volume a doi debutanţi: „Spre primăvară” de I. Costin şi „Povestiri din copilărie” de Sergiu Cujbă. Aceste prefeţe sunt deosebit de importante, pentru că ne ajută la cunoaşterea ideilor estetice ale poetului (Coşbuc ia atitudine împotriva poeziei pesimiste, care invadase publicaţiile româneşti de la sfârşitul secolului trecut).

În octombrie, apare săptămânal, la Bucureşti, revista de literatură „Povestea vorbei”, la care colaborează şi Coşbuc.

La 25 noiembrie dnii Ollănescu-Ascanio şi N. Petraşcu scot la Bucureşti revista „Literatură şi artă română”, la care Coşbuc colaborează între anii 1897 şi 1900.

1897 Iese de sub tipar ediţia a II-a a volumului „Balade şi idile”.

Enea Hodoş scoate la Caransebeş un volum de versuri şi proză din creaţia lui Coşbuc.

Publică în traducerea sa, în „Familia”, comedia în cinci acte „Parmeno”, de Terenţiu. La Craiova apare „Antologia

sanscrită”, care cuprinde fragmente din „Rig-Veda”, „Mahabharata”, „Ramayana”, poezii lirice şi proverbe traduse şi adnotate de Coşbuc, iar la Bucureşti „Sacontala” lui Calidasa, tot în traducerea sa. Apare amplul studiu al lui Constantin Dobrogeanu-Gherea despre Coşbuc intitulat: „Poetul ţărănimii”. La propunerea lui Hasdeu, Coşbuc primeşte, pentru traducerea „Eneidei”, premiul Academiei „Năsturel-Herescu”. Cu ocazia banchetului, Caragiale rosteşte o cuvântare (pe care o publică în „Epoca” din 2 iunie) în onoarea premiatului, considerând: „... în afară de succesul material al lui Coşbuc, actul Academiei Române ca un succes moral pentru noi toţi”.

La 1 ianuarie apare la Bucureşti revista „Foaia interesantă”.

După dispariţia „Vetrei”, Coşbuc preia la 1 iunie conducerea revistei „Foaia interesantă”. Printre colaboratorii acesteia se aflau şi: I. L. Caragiale, P. Cerna, Cincinat Pavelescu, Gheorghe din Moldova etc.

Apare la Arad „Tribuna poporului”, la care Coşbuc va colabora între anii 1900 şi 1904.

În acest an, Coşbuc îşi începe îndelungata activitate la revista iniţiată de Spiru Haret – „Albina” (apărută în octombrie). Spre sfârşitul anului, poetul este atras în comitetul redacţional.

Solicitaţi de Coşbuc, la revistă colaborează: Gr. Tocilescu, N. Iorga, I. Slavici, Al. Vlahuţă, M. Sadoveanu, St. O. Iosif, Emil Gârleanu şi alţii.

1898 Iese de sub tipar ediţia a II-a a volumului „Fire de tort”.

Dintre poeziile publicate în acest an, amintim: „Raport”, „Povestea căprarului”, „Cântecul redutei” şi „Moartea lui Gelu”.

Coşbuc este ales membru corespondent al Academiei Române.

1899 Publică la Bucureşti „Fapte şi vorbe româneşti”, „Carte de citire pentru toţi românii”.

Apar: „Războiul nostru pentru neatârnare (1877–1878), povestit pe înţelesul tuturor” şi „Povestea unei coroane de oţel”.

La 21 ianuarie apare, sub îngrijirea lui Artur Stavri şi I. Gorun, revista „Pagini literare”, la care, pe lângă I. L. Caragiale, B. Delavrancea, Şt. O. Iosif, D. Anghel, colaborează şi Coşbuc.

1900 La 1 ianuarie vede lumina tiparului, la Bucureşti, primul număr al „Noii reviste române”.

Îşi publică în diferite perioade poeziile: „Cicoarea” („Convorbiri literare”), „Pierde-vară” („Noua revistă română”), „Nunta în codru” („Tribuna poporului”), „Faptul zilei” („Literatură şi artă română”), „Dorobanţul” („Albina”), „Pe dealul Plevnei” („Literatură şi artă română”), „O scrisoare de la Muselim-Selo” („Gazeta săteanului”), „Pacea” şi „După furtună” („Curierul literar”) etc.

Apare, tot la Bucureşti, „România jună”, al cărei susţinător şi colaborator a fost şi Coşbuc. În ziua de 7 iunie moare, în vârstă de 82 de ani, Sebastian Coşbuc, tatăl poetului.

La 7 octombrie iese de sub tipar întâiul număr din cele cinci câte vor apărea ale revistei „Curierul literar”, care la 2 decembrie 1901 se va contopi cu „Sămănătorul”.

La 2 decembrie apare, sub conducerea lui Coşbuc şi Vlahuţă, „Sămănătorul”, revistă literară săptămânală. În articolele de directivă („Primele vorbe” şi „Uniţi”) sunt afirmate tendinţele revistei. Deplângând îndepărtarea scriitorilor de viaţa poporului, paginile „Sămănătorului”

cuprind şi elemente care vor caracteriza mai târziu mişcarea semănătoristă.

La 10 decembrie apare la Bucureşti „România ilustrată”, la care poetul va colabora în anul 1905.

1902 Publică în „Semănătorul”, sub titlul „Voci din public”, poeziile satirice: „Unul din bigh-life”, „Vorbeşte măgarul”, „Unul de la Mărcuţa” etc. Tot în paginile acestei reviste mai apar: „Hora”, „Blestemul trădării” şi altele. De asemenea, în „Sămănătorul” mai văd lumina tiparului, în traducerea lui Coşbuc, primele fragmente din „Odiseea”.

Iese de sub tipar ediţia a III-a a volumului „Balade şi idile”.

Apare volumul de versuri „Ziarul unui pierde-vară”.

În colaborare, Vlahuţă şi Coşbuc scot la Bucureşti „Carte de citire pentru şcolile secundare şi profesionale”, partea I.

Coşbuc şi Vlahuţă părăsesc conducerea revistei „Sămănătorul”.

Se tipăreşte volumul „Scrieri în versuri şi proză” al lui Gr. Alexandrescu prefaţat de Coşbuc.

Coşbuc e numit şef al biroului administrativ şi de corespondenţă din cadrul Casei şcolilor. Din însărcinarea lui Spiru Haret, Coşbuc şi Vlahuţă ţin la sate conferinţe cu caracter cultural-educativ. În această muncă va fi atras şi M. Sadoveanu.

La 18 iunie, Octavian Goga şi Octavian Tăslăoanu scot la Budapesta revista literară „Luceafărul”, care la 15 octombrie 1906 îşi mută sediul la Sibiu. La această revistă va colabora şi Coşbuc (1906).

1903 În ziua de 8 septembrie moare mama poetului, în vârstă de 75 de ani.

1904 Se tipăreşte volumul „Cântece de vitejie”. Apare antologia „Crestomaţie pentru toţi românii”.

N. Iorga publică în „Sămănătorul” din 29 august o recenzie elogioasă a volumului „Cântece de vitejie”, atacând în acelaşi timp critica literară a timpului, care socotea talentul lui Coşbuc epuizat.

Apar ediţiile a III-a a volumului „Fire de tort” şi a IV-a a „Baladelor şi idilelor”.

Văd lumina tiparului, în traducerea lui Coşbuc, „Georgicele” lui Vergiliu.

1905 La Budapesta, în tipografia „Luceafărul”, se publică (în limba maghiară), în traducerea lui Révai K., un volum din versurile lui Coşbuc.

1906 De la 1 ianuarie Coşbuc, I. Gorun şi Ilarie Chendi fac să apară, săptămânal, revista artistică „Viaţa literară”, devenită mai apoi „Viaţa literară şi artistică”. Secretar de redacţie era Ilarie Chendi, în casa căruia se afla şi redacţia.

Printre colaboratorii noii publicaţii se numărau: Al. Cazaban, Ion Minulescu, Cincinat Pavelescu, C. Ardeleanu, N. Gane, G. Topârceanu, V. Eftimiu etc.

La 1 martie apare la Iaşi, sub conducerea lui C. Stere şi Paul Bujor, primul număr al revistei „Viaţa românească”.

1907 Coşbuc termină traducerea integrală a „Divinei comedii”, care va apărea postum, între 1925 şi 1932, sub îngrijirea lui Ramiro Ortiz.

În acest an, Coşbuc îşi începe colaborarea la „Viaţa românească”.

Izbucnesc marile răscoale ţărăneşti din România. Poezia lui Coşbuc „Noi vrem pământ!” circulă în foi volante printre răsculaţi, fiind folosită de aceştia ca un act agitatoric.

1908 G. N. Costescu, G. A. Dima, G. Stoenescu şi G. Coşbuc scot la Bucureşti „Carte de citire pentru divizia a II-a rurală”.

Poetul se reîntoarce în Ardeal. În drum spre casă stă mai multe zile la Năsăud, se opreşte la Sibiu, Bistriţa şi Prislop. La Prislop îl cunoaşte pe Liviu Rebreanu.

Cu ocazia activităţii de conferenţiari ai cercurilor culturale săteşti, G. Coşbuc şi M. Sadoveanu se întâlnesc prin Moldova.

1909 Apare lucrarea lui Coşbuc „Superstiţiile păgubitoare ale poporului nostru”. Apare la Craiova, sub îngrijirea unui colectiv din care făcea parte şi Coşbuc, manualul şcolar „Carte de citire pentru clasa a III-a urbană”.

Se tipăreşte ediţia a IV-a a volumului „Fire de tort”.

La 28 august, poetul participă la inaugurarea noului local al şcolii din Feldru, unde sora sa, Angelina, era preoteasă. Coşbuc face parte din Comitetul de organizare a festivităţilor, în al căror program figurau şi câteva din poeziile sale. Alexandru, fiul poetului, recită poezia „El-Zorab”.

1910 Apare, în traducerea poetului, drama lui Schiller „Don Carlos”.

Vede lumina tiparului „Carte de citire pentru clasa a II-a primară urbană”, redactată de un colectiv de autori în frunte cu Coşbuc.

Gheorghe Marinescu publică în „Convorbiri critice” articolul „Pastelul în poezia românească”, în care poezia „Noapte de vară” este considerată ca fiind cel mai frumos pastel din literatura română.

Ceva mai târziu (1923), Ibrăileanu publică în „Viaţa românească” articolul „ «Vara» de Coşbuc”, în care socoteşte că această poezie este „cea mai lirică din toată

opera lui Coşbuc. Vara este triumful soarelui în poezia lui Coşbuc şi în poezia românească” – spunea Ibrăileanu.

1911 Se tipăreşte ediţia a V-a a volumului „Balade şi idile”.

Apare la Bucureşti, sub direcţia lui C. Banu, revista literară, artistică şi socială „Flacăra”, la care poetul colaborează între anii 1911–1914.

În paginile acestei reviste Coşbuc publică printre altele şi poeziile: „Poetul” (1911), „Cântă pilotul” (1912), „Morţi, pentru cine?” (1914) etc.

1912 Coşbuc publică în „Flacăra” din 1 decembrie „Amintiri despre Caragiale”, în care povesteşte cum I. L. Caragiale voia să scrie o piesă patriotică în jurul morţii Didonei. Publică o culegere de „Balade populare” şi din diferiţi autori români.

1914 Apar ediţiile a VI-a a volumului „Balade şi idile” şi a V-a (îmbogăţită de autor) a volumului „Fire de tort”.

1915 Văd lumina tiparului ediţiile a VI-a a volumului „Fire de tort” şi a VII-a a „Baladelor şi idilelor”.

În august, moare, în urma unui accident de automobil, fiul poetului – Alexandru.

1916 În mai, poetul este ales membru activ al Academiei Române.

Îi apare în nr. 5 al colecţiei săptămânale „Scriitorii români” (Editura „Alcalay”) volumul de versuri „Drumul iubirii”, care cuprinde, printre altele, poeziile: „Drumul iubirii”, „Cântecul fusului”, „Ideal”, „Faptul zilei”, „Regele Pontului” etc.

1917 Coşbuc continuă lucrul la definitivarea traducerii „Divinei comedii” şi a comentariului despre capodopera lui Dante.

1918 Ies de sub tipar ediţiile a VIII-a a volumului „Balade şi idile” şi a VII-a a „Firelor de tort”.

În paginile revistei bucureştene „Scena” apare „Vulturul”, ultima poezie pe care Coşbuc o mai publică.

9 mai. Poetul încetează subit din viaţă. Funeraliile au loc în după-amiaza zilei de 11 mai, la cimitirul Bellu. Corpul neînsufleţit al lui Coşbuc se află lângă mormintele lui Eminescu, Caragiale, Sadoveanu şi G. Călinescu

Balade şi idile (1893)

NOAPTE DE VARĂ

Zările, de farmec pline,

Strălucesc în luminiş;

Zboară mierlele-n tufiş

Şi din codri noaptea vine

Pe furiş.

Care cu poveri de muncă

Vin încet şi scârţâind;

Turmele s-aud mugind,

Şi flăcăii vin pe luncă

Hăulind.

Cu cofiţa, pe-ndelete,
Vin neveste de la râu;
Şi, cu poala prinsă-n brâu,
Vin cântând în stoluri fete
De la grâu.

De la gârlă-n pâlcuri dese
Zgomotoşi copiii vin;
Satul e de vuiet plin;
Fumul alb alene iese
Din cămin.

Dar din ce în ce s-alină
Toate zgomotele-n sat,
Muncitorii s-au culcat.
Liniştea-i acum deplină
Şi-a-nnoptat.

Focul e-nvelit pe vatră,
Iar opaiţele-au murit,
Şi prin satul adormit
Doar vrun câine-n somn mai latră
Răguşit.

Iat-o! Plină, despre munte
Iese luna din brădet
Şi se nalţă, -ncet-încet,
Gânditoare ca o frunte
De poet.

Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad;
Ritmic valurile cad,
Cum se zbate-n dulce ropot
Apa-n vad.

Dintr-un timp şi vântul tace;
Satul doarme ca-n mormânt –
Totu-i plin de duhul sfânt:
Linişte-n văzduh şi pace
Pe pământ.

Numai dorul mai colindă,
Dorul tânăr şi pribeag.
Tainic se-ntâlneşte-n prag,
Dor cu dor să se cuprindă,
Drag cu drag.

MÂNIOASĂ

Am să merg mai înspre seară
Prin dumbrăvi, ca mai demult,
În privighetori să-mi pară
Glasul Linei că-l ascult.
Mai ştiu eu ce-aş vrea s-ascult!
Că-n zori Lina sta-n portiţă,
Sălta-n vânt a ei altiţă,
Vântul îi sălta-n cosiţă
Şi-i făcea floare-n obraz:
Eu mergeam la plug în laz,
Şi, când trec, Lina s-ascunde,
Parcă nici nu m-a văzut.
Îi vorbesc, şi nu-mi răspunde,
Nu-mi răspunde!
Şi-o întreb, şi nu-mi răspunde!
Şi mă mir – ce i-am făcut!

Vreau de-aici să rump o floare!
Ochii unui înger scump

Au albastrul de cicoare,
Şi cicoare vreau să rump –
Mai ştiu eu ce-aş vrea să rump!
Că-n amiazi venind pe vale,
Întâlnii pe Lina-n cale:
Fragi i-am dat, ea mi-a zis: – „Na-le!
Ţi-am cerut eu ţie fragi?”
Ochii ei frumoşi şi dragi
Priveau tot spre poala rochii,
S-a pus Lina pe tăcut,
Şi vedeam că-i umblă ochii,
Umblă ochii!
Ca la şerpi, îi umblă ochii,
Şi mă mir – ce i-am făcut!

Să-mi pun capul pentr-o Lină,
Să mă fac un om pribeag!
Ieşi din neguri, lună plină,
Să mă vezi la Lina-n prag –
Mai ştiu eu ce-aştept în prag!
Alte dăţi suna zăvorul;
Lina pe furiş, ca dorul,
Păşea-n degete pridvorul

Şi la mine-n prag venea,
Mamă-sa cât ce-adormea.
Azi ard hainele pe mine,
Mi-e greu capul ca de lut,
Stau în prag – şi ea nu vine,
Nu mai vine!
E târziu şi nu mai vine...
Şi mă mir – ce i-am făcut!?

NU TE-AI PRICEPUT

Nu te-ai priceput!
Singur tu nu mi-ai plăcut,
Că eu tot fugeam de tine?
O, nu-i drept, nu-i drept, Sorine!
Ţi-am fost dragă, ştiu eu bine,
Dar, să-mi spui, tu te-ai temut.
Şi eu toate le-am făcut,
Ca să poţi să-mi spui odată,
Să mă-ntrebi: „Mă vrei tu, fată?”
Şi plângeam de supărată
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Zici că-s mândră şi n-am vrut
Ca s-ascult vorbele tale?
Dar de unde ştii? În cale
Ţi-am umblat şi-n deal şi-n vale,
Şi-orişiunde te-am ştiut.
Zile lungi mi le-am pierdut,
Să mă-mprietenesc cu tine:
Tu-mi umblai sfios, Sorine,
Şi plângea durerea-n mine,
Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Am fost rea şi n-aş fi vrut
Să te las, ca altă fată,
Să mă strângi tu sărutată?
Dar m-ai întrebat vreodată?
Mă-mpingea să te sărut
Eu pe tine! Pe-ntrecut
Chip cătam cu viclenie
Să te fac să-ntrebi, şi mie
Mi-a fost luni întregi mânie

Că tu nu te-ai priceput.

Nu te-ai priceput!
Zici că de m-ai fi cerut
Mamei tale nor㠖n casă,
N-aş fi vrut să merg? E, lasă!
Că de-o fată cui-i pasă,
Nu se ia după părut!
De-ntrebai, ai fi văzut!
Tu să fi-nceput iubitul,
Că-i făceam eu isprăvitul –
Tu cu pâinea şi cuţitul
Mori flămând, nepriceput!

FATMA

În faptul dimineţii, prin parc, îngândurată,
Se plimbă visătoare Fatma, frumoasă fată
A marelui Ben-Omar, califul din Bagdad –
Iar tinerele-i plete de peste umeri cad
Pe piept, şi ea le prinde mănunchi în alba-i mână.
Zâmbind s-aşază fata aproape de fântână
Pe-o lespede de marmor, privind cu gândul dus

La gura de balaur ce-azvârle apa-n sus.

Tiptil atunci, din umbra tufişului răsare
Nin-Musa, rob din Yemen. El iese din cărare,
S-apropie de fată, o prinde pe furiş,
S-apleacă, o sărută şi piere prin tufiş.
Fatma tresare-n ţipet, de spaimă-ngălbenită.
– „El are fes ca-n Yemen şi haina zdrenţuită!” –
Şi grabnic eunucii se-nşiră, urmărind
Ca şerpii prin tufişuri pe Musa-Nin, şi-l prind.

Fatma plângând se duce la tată-său şi-i spune:
– „Voi pune servitorii să-l bată! Şi voi pune
Să-l târâie de-a lungul Bagdadului, legat
De-a calului meu coadă, de-a celui mai turbat!
Mişelul!” Şi Ben-Omar izbeşte cu piciorul
Şi dă un semn. În lanţuri legat, cutezătorul
Nin-Musa intră palid, cu ochii la pământ –
El are fes ca-n Yemen şi-o zdreanţă de veşmânt.

Fatma stă rezemată de-al tronului pilastru,
Şi sclavul stă nainte-i. El are fes albastru,
Şi-albaştri are ochii, d-un farmec dureros;
E tânăr şi e palid şi-aşa e de frumos!

S-aruncă furtunatic spre rob atunci sultanul,
Şi-i fulgeră-n cap ochii şi-n mână iataganul;
– „Acesta e?” Şi fata se-ndoaie puţintel:
– „N-a fost acesta, tată! — Să nu loveşti în el!”

NUNTA ZAMFIREI

E lung pământul, ba e lat,
Dar ca Săgeată de bogat
Nici astăzi domn pe lume nu-i,
Şi-avea o fată, – fata lui –
Icoană-ntr-un altar s-o pui
La închinat.

Şi dac-a fost peţită des,
E lucru tare cu-nţeles,
Dar dintr-al prinţilor şirag,
Câţi au trecut al casei prag,
De bună seamă cel mai drag
A fost ales.

El, cel mai drag! El a venit
Dintr-un afund de Răsărit,

Un prinţ frumos şi tinerel,
Şi fata s-a-ndrăgit de el.
Că doară tocmai Viorel
I-a fost menit.

Şi s-a pornit apoi cuvânt!
Şi patru margini de pământ
Ce strâmte-au fost în largul lor,
Când a pornit s-alerge-n zbor
Acest cuvânt mai călător
Decât un vânt!

Ca ieri, cuvântul din vecini
S-a dus ca astăzi prin străini,
Lăsând pe toţi, din cât afund
O mie de crăimi ascund,
Toţi craii multului rotund
De veste plini.

Şi-atunci din tron s-a ridicat
Un împărat după-mpărat
Şi regii-n purpur s-au încins,
Şi doamnele grăbit au prins
Să se gătească dinadins,

Ca niciodat’.

Iar când a fost de s-a-mplinit
Ajunul zilei de nuntit,
Din munţi şi văi, de peste mări,
Din larg cuprins de multe zări,
Nuntaşi din nouăzeci de ţări
S-au răscolit.

De cum a dat în fapt de zori
Veneau cu fete şi feciori
Trăsnind rădvanele de crai,
Pe netede poteci de plai:
La tot rădvanul patru cai,
Ba patru sori.

Din fundul lumii, mai din sus,
Şi din Zorit, şi din Apus,
Din cât loc poţi gândind să baţi
Venit-au roiuri de-mpăraţi
Cu stemă-n frunte şi-mbrăcaţi
Cum astăzi nu-s.

Sosit era bătrânul Grui

Cu Sanda şi Rusanda lui,
Şi Ţinteş, cel cu trainic rost,
Cu Lia lui sosit a fost,
Şi Bardeş cel cu adăpost
Prin munţi sâlhui.

Şi alţii, Doamne! Drag alint
De trupuri prinse-n mărgărint!
Ce fete dragi! Dar ce comori
Pe rochii lungi ţesute-n flori!
Iar hainele de pe feciori
Sclipeau de-argint.
Voinicii cai spumau în salt;
Şi-n creasta coifului înalt
Prin vulturi vântul viu vuia,
Vrun prinţ mai tânăr când trecea
C-un braţ în şold şi pe prăsea
Cu celălalt.

Iar mai spre-amiazi, din depărtări
Văzutu-s-a crescând în zări
Rădvan cu mire, cu nănaşi,
Cu socri mari şi cu nuntaşi,

Şi nouăzeci de fecioraşi
Veneau călări.

Şi ca la mândre nunţi de crai
Ieşit-a-n cale-ales alai
De sfetnici mulţi şi mult popor
Cu muzici multe-n fruntea lor;
Şi drumul tot era covor
De flori de mai.

Iar când alaiul s-a oprit
Şi Paltin-crai a stărostit,
A prins să sune sunet viu
De treasc şi trâmbiţi şi de chiu –
Dar ce scriu eu? Oricum să scriu
E ne’mplinit!

Şi-atunci de peste larg pridvor,
Din dalb iatac de foişor
Ieşi Zamfira-n mers isteţ,
Frumoasă ca un gând răzleţ,
Cu trupul nalt, cu părul creţ,
Cu pas uşor.

Un trandafir în văi părea;
Mlădiul trup i-l încingea
Un brâu de-argint, dar toată-n tot
Frumoasă cât eu nici nu pot
O mai frumoasă să-mi socot
Cu mintea mea.

Şi ea mergând spre Viorel,
De mână când a prins-o el,
Roşind s-a zăpăcit de drag, –
Vătavul a dat semn din steag
Şi-atunci porniră toţi şireag
Încetinel.

Şi-n vremea cât s-au cununat
S-a-ntins poporul adunat
Să joace-n drum după tilinci:
Feciori, la zece fete, cinci,
Cu zdrângăneii la opinci
Ca-n port de sat.

Trei paşi la stânga linişor
Şi alţi trei paşi la dreapta lor;
Se prind de mâini şi se desprind,

S-adună cerc şi iar se-ntind,
Şi bat pământul tropotind
În tact uşor.
Iar la ospăţ! Un râu de vin!
Mai un hotar tot a fost plin
De mese, şi tot oaspeţi rari,
Tot crai şi tot crăiese mari,
Alăturea cu ghinărari
De neam străin.

A fost atâta chiu şi cânt
Cum nu s-a pomenit cuvânt!
Şi soarele mirat sta-n loc,
Că l-a ajuns şi-acest noroc,
Să vadă el atâta joc
P-acest pământ!

De-ai fi văzut cum au jucat
Copilele de împărat,
Frumoase toate şi întrulpi,
Cu ochi şireţi ca cei de vulpi,
Cu rochii scurte până-n pulpi,
Cu păr buclat.

Şi principi falnici şi-ndrăzneţi,
De-al căror buzdugan isteţ
Pierit-au zmei din iaduri scoşi!
De-ai fi văzut jucând voioşi
Şi feţi-voinici, şi feţi-frumoşi,
Şi logofeţi.

Ba Peneş-împărat, văzând
Pe Barbă-Cot, piticul, stând
Pe-un gard de-alături privitor,
L-a pus la joc! Şi-ntre popor
Sărea piticu-ntr-un picior
De nu-şi da rând!

Sunt grei bătrânii de pornit,
Dar de-i porneşti, sunt grei de-oprit!
Şi s-au pornit bărboşii regi
Cu sfetnicii-nvechiţi în legi
Şi patruzeci de zile-ntregi
Au tot nuntit.

Şi vesel Mugur-împărat
Ca cel dintâi s-a ridicat

Şi, cu păharul plin în mâini,
Precum e felul din bătrâni
La orice chef între români,
El a-nchinat.

Şi-a zis: – „Cât mac e prin livezi,
Atâţia ani la miri urez!
Şi-un prinţ la anul! blând şi mic,
Să crească mare şi voinic, –
Iar noi să mai jucăm un pic
Şi la botez!”

CÂNTECUL FUSULUI

Eu mi-am făcut un cântec
Stând singură-n iatac –
Eu mi-am făcut un cântec,
Şi n-aş fi vrut să-l fac.
Dar fusul e de vină
Că se-nvârtea mereu,
Şi ce-mi cânta nainte
Cântam pe urmă eu.

De-atunci îl cânt întruna
Că-mi vine-aşa nevrând;
De-aş face orice-aş face,
Nu pot să-l scot din gând.
Îl cânt torcând la vatră
Şi-l cânt mergând pe drum
Şi nu pricep ce-i asta,
Şi nu ştiu, biata, cum?

Adese stând la cină
Simt lacrimile des,
Nu pot mânca de lacrimi
Şi trebuie să ies
Afară-n vânt, afară,
Că-mi arde capul tot,
Şi-ngrop în palme capul
Şi-mi cânt amarul tot.

Am stat la roata morii,
Şi roata umblă des,
Şi roata morii cântă
Cuvinte cu-nţeles.
Ea cântă înainte;

Cânt şi eu după ea –
Moraru-şi face cruce
Privind în urma mea.
Şi-am mers pe malul apei,
În valuri să-mi îngrop
Şi cântecul, şi-amarul –
Dar a-nceput un plop
Să cânte, şi toţi plopii
Cântau duios în vânt,
Şi m-am trezit deodată
Că plâng şi eu şi cânt!

Şi-am mers pe lunci, dar jalnic,
D-a lungul peste lunci,
Cum plâng şi cântă toate!
Şi-n crâng m-am dus atunci –
Nu-i loc mai bun pe lume
De plâns decât în crâng!
Ah, toate plâng, şi satul
Se miră că eu plâng!

Dar fusul e de vină,
Că se-nvârtea mereu,

Şi el cânta un cântec,
Şi-l ştiu de-atunci şi eu!
Şi-ncet ce trece viaţa
Când n-ai niciun noroc –
Mai iute dac-ar trece,
De-ar sta mai bine-n loc!

De-ar sta pe loc mai bine!
Ori loc eu să-mi găsesc
Să pot să plâng cu hohot –
Nici asta nu-ndrăznesc!
Că mama mă tot ceartă
Şi tata-i supărat,
Şi-n ochii mei se uită
Toţi oamenii din sat.

Ah, seara, numai seara,
Mă simt la largul meu,
Că-ngrop în perne capul
Şi, până-n zori mereu,
Tot plâng ca o nebună
Şi perna-n braţe-o strâng,
Şi plâng, că nu mă vede

Măicuţa-mea că plâng.

BALADĂ ALBANEZĂ

Fiul paşei din Ianina
Un cal negru-n râu adapă,
Pe când vine după apă
Cu vas alb pe cap Despina.
Dar din munte, de pe creastă,
George cată-n văi şi vede
Şi pe turc şi pe nevastă.

Fiul paşei din Ianina
De la piept o floare scoate
Şi-o aruncă-n val, să-noate
Până-n vale la Despina.
George-n munte pumnii-şi strânge,
Buza cruntă-n dinţi o muşcă
Şi de multă ciudă plânge.
Fiul paşei din Ianina
Vesel braţele-şi întinde,
Când se pleacă-ncet şi-i prinde
Crinul de pe râu Despina.

Ce, la piept a pus ea floare?
Dar şi-n munte George pune
Plumbii sub scăpărătoare.
Fiul paşei din Ianina
Blând dezmiardă alba frunte
A nevestei, dar din munte
Moarte-aduce carabina.
Nu în cal, nu-n fiul paşei,
Plumbul a mers drept în crinul
Pus pe albul piept al laşei.
Fiul paşei din Ianina
Sare-n şa, îndoaie brâul,
Bate-n cal nebun cu frâul –
Şi-l ajunge carabina:
Nu-n piept strâns cu haină verde,
Ci-ntr-un braţ, mai mult neveste
Cu-acel braţ să nu dezmierde!

ARMINGENII

Pe când umbla Hristos prin ţară
Lăţind cuvântul său frumos,

Ovreii toţi i-au scos ocară
Şi cărturari de-ai lor cercară
Prilegi să piardă pe Hristos.
Aşa, -ntr-o noapte-ntunecată
Când vecinicul Mântuitor
Dormea-ntr-o casă-ncreştinată,
Găsitu-l-au ovreii-ndată
Şi sfat făcut-au de omor.

La miezul nopţii-aveau să vie
La casa unde el dormea –
Şi, casa pentru ca s-o ştie,
Au pus ca semn şi mărturie
În faţa casei o nuia.

Dar Dumnezeu, cel ce scoboară
Şi-n gândul cel mai nevădit,
Nu lasă p-al său fiu să moară,
Căci a răscumpărării oară
Şi vremea morţii n-a sosit.

Şi Dumnezeu orbit-a firea
Ovreilor împinşi la rău,
Încât să n-aibă nicăirea

Vrun chip de-a făptui pierirea
Născutului din Dumnezeu.

La miezul nopţii-n gloată mare
Ovreii pe furiş pornesc –
Sunt muţi ovreii de mirare,
Că ei la casa fiecare
Ca semn câte-o nuia zăresc.

– „Dac-am pierdut şi astăzi prada,
Cu greu putea-vom s-o găsim.”
Porneşte-apoi răcnind grămada,
Perindă-n zgomot toată strada
Tăcutului Ierusalim.

Dar neputând să mai găsească
Pe Christ ca să-l omoare-n somn,
Pierdut-au noaptea duşmănească
Şi n-au putut să-ndeplinească
Pierirea vecinicului Domn.

Şi dintr-acea zi înainte
Rămas-a obicei, şi spun,
Ca pentru-aducerea-aminte

De noaptea mântuirii sfinte
Românii şi-azi armingeni pun.

REA DE PLATĂ

Ea vine de la moară;
Şi jos în ulicioară
Punându-şi sacul, iacă
Nu-l poate ridica.
– „Ţi-l duc eu!” – „Cum?” – „Pe plată!”
Iar ea, cuminte fată,
Se şi-nvoieşte-ndată.
De ce-ar şi zice ba?

Eu plec cu sacu-n spate.
La calea jumătate
Cer plata, trei săruturi.
Dar uite, felul ei:
Stă-n drum şi se socoate,
Şi-mi spune câte toate,
Că-s scump, că ea nu poate,
Că prea sunt multe trei!

Cu două se-nvoieşte,
Iar unul mi-l plăteşte,
Cu altul să-mi rămâie
Datoare pe-nserat.
Dar n-am să-l văd cât veacul!
Şi iată-mă, săracul,
Să-i duc o poştie sacul
P-un singur sărutat!

FATA MORARULUI

Sub plopii rari apele sună
Şi plopii rari vâjâie-n vânt,
Iar roata se-nvârte nebună!
Eu stau la covată şi cânt,
Dar singură nu ştiu ce cânt,
Şi-n ochii mei lacrimi s-adună.

Aşa-i de-ntuneric afară!
Din cer un iad până-n pământ.
Eu cânt tot un cântec d-aseară
Şi-aşa mi-e de silă să-l cânt,
Şi tremur şi n-aş vrea să-l cânt,

Şi-l tac, dar nevrând îl cânt iară!

O, stânge-te, lampă, te stânge!
Că brâul de-ncins mi-a fost lung,
Dar brâul meu astăzi mă strânge,
La copcii cu greu îl ajung!
Aşa de cu greu îl ajung,
Şi-n copcii el trupul mi-l frânge!

Dormi, mamă, dormi, draga mea mamă,
Să nu-ntrebi de ce nu dorm eu!
Obrazul ascuns sub năframă
E martur păcatului meu.
E martur amarului meu:
Tu n-ai băgat încă de seamă!

Sub plopii rari apele sună,
Şi plopii rari vâjâie-n vânt,
Scot hohote parcă să-mi spună,
În râs, ce nemernică sunt!
Ce rea, ce nemernică sunt,
Iar apele-mi strigă: – „Nebună!”

O, macină grâul mai bine

Şi-nvârte-te, roată, mereu!
Că lumea se-nvârte cu mine,
Şi vreu, şi eu nu ştiu ce vreu!
Ba lasă, că ştiu eu ce vreu:
Aş vrea să fiu, roată, supt tine!

CRĂIASA ZÂNELOR

Orcanul însuşi stă domol
Şi-n gânduri dulci se pierde,
Când zânele cu pieptul gol
Răsar pe lunca verde.
Uşoare, ca de neguri, fug
Prin liniştea adâncă,
Obrajii lor, ca flori de rug,
Sunt nesărutaţi încă.

Vezi tu departe-n Răsărit
Aprins lucind ca focul
Palatul lor? Împrejmuit
Cu zid d-argint e locul:
Acolo ele-n veci nu mor
Şi vara-n veci nu moare,

Iar ele-şi au crăiasa lor
Şi toate sunt fecioare.

La ţara lor nici zmei n-ajung!
Dar într-o zi, la poartă,
Bătu, de drumul greu şi lung,
Slăbită şi mai moartă,
O fată de-mpărat, cerând
Un loc de mas, sărmana,
Şi se ruga milos de blând,
– „Şi cum te cheamă?” – „Ana”.

– „Eu nu pot, Ano, să-ţi descui;
Acest drept al meu nu e.
Crăiasei noastre am să-i spui
Să vie să-ţi descuie.”
P-un nor de aur lunecând
A zânelor crăiasă
Venea cu părul râurând,
Râu galben de mătasă.

Crăiasa-n purpur şi-n smarald
S-ascunde, nu s-ascunde,
Străbaţi cu ochii viul cald

Al formelor rotunde.
Ard flacări ochii ei crăieşti
Cum stă la zid plecată;
– „Descui. Dar eu mă tem că eşti
Fecior!” – „Ba nu: sunt fată!”

Şi dându-i zânele-adăpost
Trăia cu ele soră.
Dar într-o zi a fost ce-a fost
Că nu s-a duc la horă
Şi-având inel, ea se juca
Stând singură-ntr-o vale:
Pe-acolo doamna se plimba
Şi-a dat de Ana-n cale.

– „Ce ai tu, Ano?” – „Uite ce-i!”
Crăiasa schimbă feţe,
Că n-a văzut în viaţa ei
Inel, şi ce mândreţe!
Din piatra tronului din rai
Cioplit în flori măiestre,
El singur unui fiu de crai
D-ajuns i-ar fi fost zestre.

– „Şi cum îi zici?” – „Inel îi zic!”
Pe degetul suleget
Al zânei pus, pe cel mai mic,
Crescut părea pe deget.
– „O, dă-mi-l mie!” drăgălaş
Se roagă ea-mbătată.
– „Ţi-l dau, stăpâno, de mă laşi
Să te cuprind o dată!”

Crăiasa-n veselia ei
Cu grabă se-nvoieşte:
– „Mă strângi la piept, şi-atâta ce-i?”
Şi pieptul Anei creşte,
Şi cum întinde braţul drept
Mai viu îi bate pieptul
Şi tremură, strângând la piept
Pe doamnă-sa cu dreptul.

– „Atâta ce-i?” – „Dar m-a durut!
Să nu pui mâna stângă!”
Şi-n urmă zâna s-a zbătut
Că prea mult vrea s-o strângă.
Aşa fac şi copiii-n joc

Când nu-şi înţeleg vrerea,
Dar zânei i-a părut d-atunci
Că i-a slăbit puterea.

A doua zi, sub umbre rari
De pom cu floarea albă,
Făcea, având mărgăritari,
Dintr-înşii Ana salbă.
Crăiasa vine iar. Zărind
Frumoasa jucărie,
Aprinşii-i ochi mai mult s-aprind
Să aib-acea mândrie.

– „Ce-i asta?” – „Salbă!” Ard răzleţ
Mărgeanuri roşii-n pară,
Şi n-ai fi dat d-ajunsul preţ
Al salbei, dând o ţară.
– „Şi cui o dai tu?” pătimaş
Zâmbind crăiasa-ngână:
– „Ţi-o dau şi ţie, de mă laşi
Să te sărut, stăpână!”

Pe nimeni ea n-a sărutat,
Ori poate flori şi fluturi,

Dar pentru salbă i-ar fi dat
Şi-o sută de săruturi.
Aşa fac doi copii în joc,
Când nu-nţeleg ce-i jocul,
Dar zânei i-a părut d-atunci
Că i-a pierit norocul.

A treia zi, privind în lac
Copila, ca-n oglindă,
Cerca şi nu putea pe plac
Un brâu pe trup să-şi prindă.
Crăiasa vine iar. Grăbit
S-a-ncins atunci crăiasa,
Şi cât de strâns i s-a lipit
De caldul trup mătasa!

Ea bate-n palme, vede-n lac
Că strânsă-i stă mai bine;
Rotunde, ca un cap de mac,
Stau sânurile pline,
Mai naltă pare, şi-n umblat
Mlădie ca o vargă,
Ea simte cât de rău i-a stat

În haina ei cea largă.

Şi ochii-i otrăviţi de dulci
La brâu sălbatici cată.
– „Ţi-l dau, cu tine de mă culci
Alăturea o dată!”
– „Dar, Ano, pentru ce nu-mi cei
Altce, că am eu multe!”
– „Nu vreu!” Şi-n urmă asta ce-i?
De ce să n-o asculte?

*

Ştiţi voi povestea, când un fiu
De împărat odată,
În piept cu dor turbat de viu,
S-a îmbrăcat în fată,
Şi-având în loc de paloş fus,
Şi-n loc de coif năframă,
Pe pieptul tânăr el şi-a pus
Altiţă-n loc de-aramă?

El stă pe tron, şi lângă el
Ce trist crăiasa plânge!

Cu mâna ei cea cu inel
Rupându-şi salba, strânge
Genunchii lui, ea stă-n genunchi!
Şi brâul şi-l dezleagă,
Şi păru-i desfăcut mănunchi
Îi umple faţa-ntreagă.

– „Eu toate, toate le-am pierdut!
Şi Dumnezeu mă piardă
Din ochii lui, că te-am crezut!”
El râde şi-o dezmiardă:
– „Acum nu-i timp să te boceşti;
Tu vii cu mine-acasă;
Crăiasă dacă nu mai eşti,
Vei fi împărătească!”

PUNTEA LUI RUMI

I

Rumi adunase-n creier
Toată cuminţia lumii –
Şi-ntr-o zi regele Gupta

Cheamă la palat pe Rumi.
– „Mâine-i Anul nou, ştii bine.
Şi-obicei din vremuri este
Ca-ntr-această zi să fie
Sărbătoare de neveste.

Şi-aş dori vrun lucru mare!
Tu eşti sfânt, aşa se spune,
Faci minuni; şi mâine tocmai
Ce n-aş da pentr-o minune.
Înmulţim splendoarea zilei –
Vrei? Găseşti tu una-n pripă.”
Rumi a rămas pe gânduri,
Negăsind răspuns o clipă.

Şi-a plecat. Făcuse dânsul
Mari minuni de altădată,
Dar acum avea prilejul
Pentru cea mai minunată.

II

P-un şes larg sunt adunate
Ginţile din Himalaya,

Oşteni negri-n coifuri albe,
Principi, preoţi, sclavi şi raia.
Toţi bărbaţii stau d’oparte,
Iar la mijloc stau fecioare
Şi neveste-n largă horă,
Toate-n port de sărbătoare.

Iar regina joacă-n frunte
Cu optzeci de principese.
La un semn s-alină jocul,
Şi-acum Rumi-n mijloc iese.
El avea un cort d’oparte,
Iar în cort? Cine-ar şti spune!
El încet desface cortul
Cu ascunsa lui minune.

Se ivesc doi stâlpi, în urmă
Alţii doi, apoi mărunte
Peste stâlpi câteva scânduri.
Ce era? O simplă punte.
– „Rege, nimeni nu cunoaşte
Ce-i în sufletul femeii,
Numai cei de sus! Şi iată

Şi-ntr-un lemn s-arată zeii!

De va trece peste punte
O femeie credincioasă,
Se va-nfrumoşa femeia,
Rămâind mereu frumoasă.
De va trece însă una
Care şi-a-nşelat bărbatul,
Ea se va negri ca noaptea,
Astfel ispăşind păcatul.

Dar eu cred că nu-i niciuna
Cu păcate! Cea mai castă
Treacă-ntâi! Şi-apoi să treacă
Rând pe rând câte-o nevastă.”
Şi-a tăcut. Erau în şiruri
Zeci de mii de sute
De femei: ce de credinţă
La un loc, ce de virtute!

Dar virtutea – zice Veda –
Este mută, vecinic rece.
Gupta strigă, dă un ordin,
Dă pe-al doilea, dă vro zece

Ş-apoi zâmbitor priveşte
Spre regină – „De se poate,
Treci tu-ntâi, şi după tine
Au să treacă-n urmă toate!”

– „Dacă vrei, eu trec, nu-mi pasă!
Dar chiar eu? Nu se cuvine
Să pui, rege, la-ndoială
Sufletul unei regine.
Mă-nroşeşte singur gândul
Că tu ai aflat cu cale
Tocmai azi să pui la probă
Inima nevestei tale!”

Şi-a rămas pe loc regina,
Regele-a privit sinistru
Spre Nipùnica, nevasta
Celui mai frumos ministru.
– „Iartă, rege, zise dânsa,
Nu pot suferi privirea
Multor ochi! Sunt sfiicioasă;
Eu aş trece, însă firea...”

Principesele-nroşite

Bucuros voiau să treacă,
Dar putea să mintă puntea,
Vrun nedrept putea să facă,
Ori mai ştii? Bătrânul Rumi
Face-o glumă, cum se vede;
Şi-i atât de slabă puntea,
Că-n ea nu te poţi încrede.

Ş-apoi cum să creadă lumea
Ce vor spune nişte lemne?
Regele, muşcându-şi gura,
A tăcut, convins pesemne.

– „Dar minunea unde-i, Rumi?”
Punând degetul pe frunte
A zâmbit bătrânul preot:
– „Puntea e ca orice punte!
Nici virtutea n-o arată,
Nici păcatul, dar azi, rege,
Dintr-o punte mincinoasă
Trei minuni tu poţi alege.

Multe bunuri are omul,
Dar virtutea cea mai mare

E să nu se ţie mândru
Cu virtuţile ce are;
Deci nu-i o minune dacă
Dintr-atâte mii de sute
De femei, niciuna mândră
N-am găsit de-a ei virtute?

Iar frum’seţea-i bun netrainic
Şi ispititor la rele,
Ştiu nevestele-acest lucru,
Şi, vezi, ce cuminţi sunt ele!
Când ajungerea frum’seţii
Este-atât de lesnicioasă,
Nu-i minune că niciuna
N-a voit a fi frumoasă?

Iar minunea cea de-a treia,
Care va fi vecinic nouă,
E că toţi noi până astăzi
N-am ştiut pe cele două!”
A râs regele, curtenii
Toţi au râs, şi-a râs poporul
Şi-a râs însuşi sfântul Rumi,

De minuni iscoditorul.

Dar râzând, priveau bărbaţii
Neîncrezători la scânduri:
I-a cuprins o presimţire
Şi-au căzut pe multe gânduri,
Iar nevestele? Vădite
Cu virtutea-n faţa lumii,
Făceau haz că d-astă dată
A păţit ruşine Rumi.

GAZEL

Oamenii mă-nvinuiesc
Că sunt tânăr şi iubesc!

Tu mi-ai zis să viu la moară
Pe-nserat, să te-ntâlnesc,

Dar la moară dau de prieteni,
Şi de prieteni mă feresc.

Te-am văzut şi ieri pe-o cale,
M-am temut să te opresc,

Că de mama mi-e ruşine
Şi de tine mă sfiesc.

Mi-e necaz pe toată lumea
Şi mi-e ciudă că trăiesc:

Te-aş lăsa şi mi-e cu jale,
Te-aş iubi şi nu-ndrăznesc!

RUGĂMINTEA DIN URMĂ

(după Lermontov)

Eşti schilav tot! Un cerşetor
Te-ntorci acum acasă,
Şi ce fecior frumos erai!
Dar oricum eşti, ce-ţi pasă!
Tu vei vedea iar satul tău
Şi casa voastră-n vale,
Şi biata mamă-ţi va ieşi
Plângând în cale.

Şi eu rămân să mor pe-aici

Cu liftele păgâne!
Ah, parcă simt că n-am s-ajung
Să văd ziua de mâine.
Cu douăzeci deodată-n car
La groapă mă vor duce,
Şi, bun e Domnul, de-om avea
La cap o cruce.
Noi de copii ne ştim, şi-am fost
Ca fraţii, ba mai bine.
Eu de-am avut un singur ban
L-am împărţit cu tine;
Şi tu cu gura foc prindeai
Să-mi dai ajutorare;
Să-ţi răsplătească Dumnezeu,
Că-i bun şi mare!

Şi-auzi acum! De-or întreba
În sat de-a mea venire
Tu-n loc de adevăr să spui
Că n-ai de mine ştire,
Că n-am fost la un regiment –
Dar spune-le ce-ţi place.
Că pentru ei ori viu, ori mort,

Totuna face.

Iar mamei – Doamne, cum aş vrea
Credinţa s-o înşele!
Să-i spui că m-ai lăsat rănit
La Turnu-Măgurele,
Dar voi sosi cât de-n curând.
Ascultă-mi rugămintea,
Că mama, dac-ar şti că-s mort,
Şi-ar pierde mintea.

Tu s-o amâi cu zi de zi
Şi spune-i câte toate,
Ea e bătrână, n-are mult
Să mai trăiască, poate;
Şi pentru ce să-i amărăşti
Şi zilele puţine?
Că n-are-n lume bun şi drag
Decât pe mine.

Iar Linii, de s-ar întâmpla
Să vă-ntâlniţi vrodată,
Să-i spui că-s sănătos şi-aş vrea
S-o aflu măritată.

Tu uită-i-te-n ochi să vezi
De-o doare ori n-o doare;
Iar dacă vei vedea-o stând
Nepăsătoare,

Să-i spui că m-ai lăsat rănit
Pe umedele paie,
Că doctorul în carnea mea
Adâncă brazdă taie,
Că de dureri eu mă izbesc
Şi urlu ziua-ntreagă,
Şi c-am murit gândind la ea,
Că mi-a fost dragă.

Şi dacă ochii ei atunci
Mai tulburi se vor face,
N-o mângâia! E de prisos,
Te rog s-o laşi în pace.
O frunză veştedă nu-ţi dă
Cuvânt să zici că-i toamnă
Şi-o lacrimă în ochii ei
Nimic nu-nseamnă!

Şi-acum dă-mi mâna! A sunat

Cornistul de plecare,
Du Oltului din partea mea
O caldă salutare,
Şi-ajuns în ţară, eu te rog,
Fă-mi cel din urmă bine:
Pământul ţării să-l săruţi
Şi pentru mine!

LOGICĂ

Popa Toader, din scripturi,
Dă lui Mitru-nvăţături:

– „Mitre, ştii ce spune psaltul?
Să nu faci în viaţa ta
Ceea ce te-ar supăra
De ţi-ar face-o altul!”
Mitru stă şi stă gândind,
De el multe nu se prind.

– „Dar mai ştiu eu cum e asta!
Altul da! zici înţelept,
D-apoi eu? Să n-am eu drept

Să-mi sărut nevasta?”

ROMANŢĂ

(după un cântec grecesc)

Te-am strâns sărutându-te, Radă,
Târziu într-o noapte d-april –
Azi mai fiecare copil
Ne cântă iubirea pe stradă.
Că oameni deşi n-au ştiut
De noi şi de tainele noastre,
Dar stelele bolţii albastre
Văd toate, şi ele-au văzut.

Şi-o stea, căzătoare din cer,
Ea mării ne-a spus sărutarea,
Şi luntrei ne-a spus apoi marea,
Iar luntrea ne-a spus la năier.
Pe ţărm erau stoluri de fete
Cu drag de năier ascultând –
Şi ele râdeau scuturând
Flori albe din negrele plete.

Iar fetele-un cântec făcură
Şi-i deteră aripi de vânt;
Batjocur-au pus ele-n cânt
Şi patimă, dragă, şi ură.
Şi astfel, de noaptea d-april
În lume sunt cântece, Radă;
Ne cântă iubirea pe stradă
Azi mai fiecare copil.

EX OSSIBUS ULTOR!

A fost un tânăr împărat –
De la mişei a smuls averea
Şi-a smuls de la tirani puterea
Şi mulţi nebuni a spânzurat.
Dar patru inşi vorbind în şoapte
L-au dus în giulgiuri învelit
Şi-n codrul cel mai tăinuit
L-au îngropat târziu în noapte.

Cei tari au zis: „A fost mişel!
Ne-a prigonit prea multă vreme.”

Iar popii fulgerau blesteme
În cei ce mai vorbeau de el:
Nici voie să-şi cernească portul,
Nici drept să-l plângă n-au avut,
Şi niciodată n-au ştiut
În ce pământ le doarme mortul.

Şi nu vor şti! Căci groapa lui
În blestemat pământ s-ascunde.
Nici soare-acolo nu pătrunde,
Nici plângerile nimănui,
Jurat-a iadul să-ngrădească
Cu nopţi de veci acest mormânt;
Iar brazii tac, că niciun vânt
Nu-i clatină ca să vorbească.

Dar noaptea-n zare, uneori,
Când e furtună-n depărtare,
La margini de-orizont răsare
Un fulger alb, târziu spre zori,
Şi-ntruna spre păduri arată
Şi scapără spre ea mereu;
E, parc-arată Dumnezeu

Spre groapa cea de veci uitată.

Iar într-o noapte va lovi!
Şi spintecată de lumină
Fugi-va noaptea cea haină,
Şi brazii-n flăcări or vorbi:
Şi-atunci, cu fulgerul tovarăş,
Ieşi-va mortul împărat,
Şi-n iadul lor, de-unde-au plecat,
S-or prăbuşi tiranii iarăşi.

CÂNTEC

Zice vodă: – „Iar la greu!
Dragii moşului, în ţară
Vin păgânii foc şi pară,
Dar cum vin s-or duce iară,
Procleţii lui Dumnezeu!
De vom prinde-n ţară turcii,
Să le dăm, şi voi şi eu,
Cinstea furcii!”

Zice vodă: – „Bateţi voi

Marginea, că e mai bine;
Ce-i la mijloc, las’ pe mine!
Cu ei numai iadul ţine,
Iar Hristos e-n rând cu noi!
Haid’, să le stârpim răsadul,
Că e plin de marţafoi
Ţarigradul!”

Vodă-n sârg a şi purces;
După el oştirea-n fugă.
Uite, turcii lasă rugă,
Lasă tot şi-o rup la fugă,
Nu mai ştiu ce-i deal, ce-i şes.
Care-o fi scăpat din gloată
Nu şi-a mai venit în ori
Viaţa toată...

Zice vodă: – „Sănătoşi,
Dragii moşului, cu bine!
Roat-acum pe lângă mine,
Naiu-n mâini, şi cupe pline,
Pe-obiceiul din strămoşi.
Cu voinicii-mi place traiul,

Ori îi văd cu spada-n mâini,
Ori cu naiul.”

Zice vodă: – „După vremi
Mulţi păgâni am dat de smintă!
Să-i mai judeci când s-alintă, –
Când eşti bun şi ai o flintă,
Nici de dracul nu te temi.
Turcii-s mulţi, de-opresc cu palma
Prutul tot, dar când ne văd
Fug de-a valma.”

Şi-acum fiul lui Bogdan
Din brâu spada şi-o dezleagă,
Şi-a plecat cu oastea-ntreagă
Loc de sfânt locaş s-aleagă,
Căci aşa ştia Ştefan:
Unde-i loc să sapi morminte
De păgâni, e loc să nalţi
Case sfinte.

POET ŞI CRITIC

– „Ce ştiu nu vreu să ţiu secret –
Te rog să laşi în pace muza,
Căci tu eşti cel mai prost poet
În Siracuza.
Troheii şchiopi şi iambii duri;
Şi nici nu ştii măcar să-i furi!”

Dar n-a sfârşit, căci Dionis,
Ca un al doilea Ajax mitic,
A râs de furie şi-a-nchis
În turn pe critic.
P-un biet Omer îl poţi nega;
Dar când e prinţ, e altceva.

Orice poet ca rege-i prost;
Dar ca poet e orice rege
Un geniu cum puţini au fost!
Deci se-nţelege:
De ce murind fu Nero trist,
Nu ca-mpărat, ci ca artist.
Şi bietul critic, otrăvit
D-ale slujbaşilor insulte,
Trei părţi din zi era silit

Mereu s-asculte
Toţi iambii despre care-a zis
Că-s cei mai proşti din câţi s-au scris.

Din zori de zi un sclav îi sta
La cap, citind până-ndeseară;
Aşa şi ieri, şi azi aşa
Şi mâine iară.
Şi tot tavanul era scris
Cu versuri d-a lui Dionis.

Dar după ce-a trecut un an,
Slujbaşul vine şi-l vesteşte
Că-l iartă nobilul tiran,
Şi că-l pofteşte
Să meargă la palat curând.
Poetul l-a primit râzând.

– „Am versuri iar! Un nou volum,
Şi laude-mi spun toţi Zoilii.
Să vezi! Eu cred că fac acum
Mai buni dactilii.
N-am niciun vers pocit şi rău,
Şi-aş vrea s-aud cuvântul tău!”

Şi de pe sul cu mult avânt
Ies odele, încet cu-ncetul.
Olimpic şi cu glasul sfânt
Citea poetul.
Curtenii transportaţi răspund:
– „Ce-artistic, ah! Şi ce profund!”

– „Şi tu, ce zici? M-am îndreptat?”
Polixen, tremurându-i paşii,
Spre uşă pleacă, resignat,
Privind slujbaşii:
– „E cheia temniţii la voi?
Haid’, duceţi-mă înapoi!”

VÂNTUL

De fete mari e lunca plină,
Iar vântul, răsfăţat copil,
S-apropie tiptil-tiptil
De pe sub fagi, de pe colină.
Şi fetele cu drag suspină:
– „O, Doamne, Doamne, adă-ni-l!”

Pe umeri blondele lui plete
Tresar şi sar încetinel.
El e frumos şi tinerel,
Dar e sfios când e cu fete.
Iar ele râd şi râd şirete
Şi pe furiş privesc la el.

El umblă ca la el acasă
Şi-ascultă fetele ce zic;
Mai rupe-n palme câte-un spic
Şi răsfăţat apoi îşi lasă
Pe spate capul şi nu-i pasă
De fete şi de câmp nimic.

Şi printre spice el şopteşte,
Vorbind aiurea şi-alintat!
Şi, cum se plimbă-n lung şi-n lat,
Cu fetele se-mprieteneşte
Şi din copil sfios el creşte
Flăcău întreg de sărutat.

Apoi ca-n glumă el le prinde
De mânecă, şi-aprins de dor,

Îşi face joc prin părul lor,
În urmă braţul şi-l întinde,
Pe cea mai dragă o cuprinde
Şi-o strânge către el uşor.

Tot mai aprins, tot mai aproape:
– „Să te sărut, drăguţo, vrei?
Ce ochi frumoşi ai, viorei,
Ca un întins adânc de ape.”
De el nu-i niciun chip să scape
Şi-atâta lucru-n urmă ce-i?

Ea stă la pieptul lui pierdută,
Dintâi cu ochii la pământ.
El zice-aşa câte-un cuvânt,
Ea zice trei şi-l tot ajută,
Şi uite-l, uite-l c-o sărută –
Ei, vezi tu, fetele cum sunt!

El a crezut că nu se poate,
Şi iacă poţi! Dar să te ţii!
E greu să dai de căpătâi,
Dar dacă dai, merg strună toate;
Şi fata mult nu se socoate,

Când pierde mintea cea dintâi.

El o sărut-acum pe salbă,
Şi fetele-mprejur se strâng!
Dar e prea mult! Am să mă plâng
La toţi vlădicii, să dau jalbă!
Auzi, să duci tu lume albă
P-un câmp cu oameni, ca-ntr-un crâng!

Ba ele-şi mai desfac şi sânul,
Şi-n sân el li se joac-acum –
Îl prind odată şi-l sugrum,
Că prea s-obrăznici românul,
Auzi, dar cine-i el, păgânul,
Ca să-mi sărute fete-n drum?

Nu ştie nimeni de-unde vine,
Şi capu-i stă la sărutat!
De-ar fi măcar de-aici din sat –
Voi, câţi sunteţi flăcăi ca mine,
Să-mi spuneţi voi acum, e bine
Să faci ca vântul, nu-i păcat?

Adică stăi! Ce fată moare

Dac-o săruţi puţin? Da’ zeu!
Cum aş voi să fiu mereu
Un vânt şi eu, în zi cu soare,
De-ar fi numai secerătoare
O fată pe care-o ştiu eu!

VESTITORII PRIMĂVERII

Dintr-alte ţări, de soare pline,
Pe unde-aţi fost şi voi străine,
Veniţi, dragi păsări, înapoi –
Veniţi cu bine!
De frunze şi de cântec goi,
Plâng codrii cei lipsiţi de voi.

În zarea cea de veci albastră
Nu v-a prins dragostea sihastră
De ceea ce-aţi lăsat? Nu v-a fost dor
De ţara voastră?
N-aţi plâns văzând cum trece-n zbor
Spre miazănoapte nor de nor?

Voi aţi cântat cu glas fierbinte

Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi, când v-aţi adus
De noi aminte!
Străinilor voi nu le-aţi spus
Că doine ca a noastre nu-s?

Şi-acum veniţi cu drag în ţară!
Voi revedeţi câmpia iară,
Şi cuiburile voastre-n crâng!
E vară, vară!
Aş vrea la suflet să vă strâng,
Să râd de fericit, să plâng!

Cu voi vin florile-n câmpie
Şi nopţile cu poezie
Şi vânturi line, calde ploi
Şi veselie.
Voi toate le luaţi cu voi
Şi iar le-aduceţi înapoi!

ZOBÀIL

În miez de noapte morţii-n cor

Îşi cântă jalnic imnul lor,
Iar albele giulgiuri bătute de vânturi
Dau tact tânguioaselor cânturi.

Ei sunt războinicii oşteni
Ai regilor asirieni:
Zobàil la moarte i-a dus ca pe-o turmă.
Cu biciul bătându-i din urmă.

– „Ce fericit e cine-i viu!
Noi putrezim într-un sicriu!
Ni-e dragă şi nouă viaţa şi-averea,
Dar regii ne-o iau cu puterea.

Frumos e, sfânt e să trăieşti,
Când pentru-ai tăi tu suflet eşti:
Dar noi am trăit ca să dăm ajutorul
La regi care-omoară poporul!
Tu, cel mai lacom dintre regi,
Ai umilit popoare-ntregi!
De dragostea unei regine frumoase,
Umplut-ai pământul de oase!

Tu pierzi bărbaţii tăi cei buni

Să faci femeilor cununi!
Tu pierzi în orgie al ţării tezaur,
Bând vinul din cupe de aur.

Te porţi în haine de argint
Şi-n ceasuri dragi de dulce-alint
Săruţi pe Tofale, femeia necastă,
Pe cea mai frumoasă nevastă.

Tu dai un semn, şi porţi se frâng,
Şi zeci de milioane plâng;
Oceanul de spaimă în lături s-abate
De vuietul multor armate.

Dar tot ce ai, de noi ţi-e dat!
Şi tu râzând ne-ai îngropat!
Mişelule! Astăzi, de-am fi în viaţă,
Te-am bate cu palmele-n faţă!”

Şi cântă morţii, cântă în cor
Şi plin de ură-i cântul lor.
Urgia mâniei le-neacă suflarea,
Blestem li-e şi gemet cântarea.

Dar iat’ un scârţâit la porţi!
Spre Ninive privesc cei morţi:
Doi oameni purtând un cadavru în spate
Răsar pe tăcut din cetate.

Sub ziduri pun povara lor.
Încet al morţilor popor
S-apropie-n şiruri de-o pânză murdară:
– „Vro victim-a regelui iară?”

Văd bietul mort şi se uimesc!
Apoi deodată izbucnesc
Să râdă cu hohot, de mâini să se prindă,
Fanatică horă să-ntindă.

– „Eşti tu, Zobàil? strigă-n cor,
Şi sfânt acum e cântul lor:
Eşti demn să te batem cu palmele-n faţă,
Eşti demn să te-ntorci în viaţă.

Dar din ce-ai fost, ce eşti acu?
Ne-am răzbunat! când însuşi tu
Atâta de ieftin norocul tău dai-l,
Întinde-ne mâna, Zobàil!”

PE LÂNGĂ BOI

Pocnind din bici pe lângă boi,
În zori de zi el a trecut
Cu plugul pe la noi.
Şi de pe bici l-am cunoscut,
Şi cum ţeseam, nici n-am ştiut
Cum am sărit şi m-am zbătut
Să ies de la război.

Şi-atâta tort mi-am încâlcit
Şi-n graba mare-am spart un geam,
Ştiu eu ce mi-a venit!
Am cap, dar parcă nu-l mai am!
Ce-aveam să-i spui? Nimic n-aveam,
Dar era-n zori, şi eu voiam
Să-ntreb cum a dormit.

Şi vezi aşa-i el, nu ştiu cum!
M-a prins de braţ şi m-a cuprins
Să mă sărute-n drum.
Dar eu din braţe-i m-am desprins

Şi l-am certat şi l-am împins –
Dar n-am făcut cu dinadins,
Şi rău ce-mi pare-acum!

O, nu mi-e că mi-am sângerat
La prag piciorul într-un cui,
Dar mi-e că e păcat!
Om bun ca dânsul nimeni nu-i,
Şi pentru-o vorbă rea ce-i spui
El toată ziulica lui
Munceşte supărat!

RADA

Are Dochia mult cât are,
Nu e mult o fată mare?
Că-ntre domni, dar orişiunde,
Dacă-ţi ştie ea răspunde
Grai ales şi lin ca apa,
Apoi las’ că Rada ştie
Şi-n ce fel să poarte sapa.

A fost şi ea-n şcoli o toamnă,

Dar găseşti ca ea vro doamnă?
Cu cosiţă gălbioară,
Ea e naltă şi uşoară –
S-o vezi numai şi să tremuri!
Şi de-abia pe la Sân-Petru
Umple optsprezece vremuri.

Sunt şi-n sat destule fete,
Cari de n-au cu ce să-mbete
Ochii omului, au pieptul ele
Alb de taleri şi mărgele.
Rada, când o vezi, te fură
Cu necontenitul zâmbet
Şi cu-a vorbelor căldură.

Harnică, din zorii zilei
Nu stau mâinile copilei
Fără lucru, tot să prindă,
Casa lor toată-i oglindă.
La izvor vezi pe Rodica
Până-n zori, când pe sub streşini
Încă doarme rândunica.
Pe izlaz nu-i multă hrana,

Dar vezi albă ce-i Joiana!
Şi-n amurg copila-n tindă
Foc în vatră vrea s-aprindă,
Dar mu-mu, Joiana muge –
Radă, fă, s-alergi degrabă,
Că-n şopron viţelul suge.

– „Doar’ e tare! Haid’ mai iute!”
Şi din drum, ca să-i ajute,
Vin flăcăii totdeauna.
Nu-l înjugi aşa cu buna
Pe viţel, şi Rada-i slabă,
Ştiu flăcăii! Şi-şi fac seara
Pe-aici vecinic ceva treabă.

Vaca-i tot ce-au ei, ea biata!
Toarce-n sat cu ziua fata,
Dar e veselă din fire;
De noroc şi-ndestulire
Inima-i în veci e plină:
Când e fericită, spune-mi,
Mai mult ce-are o regină?

Rada-i nălucire vie,

Când aleargă pe câmpie
Şi-i bat vânturi în cosiţă,
Ori când seara stă-n portiţă,
Şi-o întrebi: „Ce-aştepţi, iubită?”
Şi pe dup-un stâlp s-ascunde,
Galbenă şi zăpăcită.

Dar la holdă! Arde soare,
Fetele secerătoare
Râd şi cântă, snopi fac grâul,
Murmură-ntre sălcii râul:
Fug la râu vro patru fete,
E şi Rada? Fug flăcăii
Şi ei, toţi, şi nu le-e sete.

Şi-n genunchi atunci pe ţărmuri
Ea din pumni cât două sfărmuri
Bea, iar Nicu: – „Dă-mi şi mie!”
– „Taci! şi bea din pălărie!”
Cere el, cer mulţi să-i deie:
Rada râde, le dă apă,
Toţi din pumnii ei să beie.

– „Zece stropi nu pot să-ncapă:

Prea e mic păhar de apă!”
Şi-atunci ea, când el glumeşte,
Joacă pumnii şi-l stropeşte
Pe obraz, dar drăgălaşă
Tot ea-l zvântă, -n loc de cârpă
Mâneca de la cămaşă.

Şi cum ştie ea s-aleagă
Ce-i frumos! Atât de dragă
O dă portul îmbrăcându-l!
Când o vezi, te-mbată gândul
Că, iubind-o trei dumineci,
S-ar mira de tine-altarul
Ce păcat ai să cumineci!

Iat-o veselă şi-aprinsă;
Joacă hora! Cum e-ncinsă,
Cum îşi poartă-a ei făptură,
Toată-i ca-n zugrăvitură –
Mamele, privind-o-n horă,
Se cotesc: „Olio, tu leică,
Ce mai drac frumos de noră!”

De-o-ntâlnesc în drum bătrânii,

Ei fac pod cu palma mâinii
Peste ochii slabi, s-o vadă:
„Draga moşului, tu Radă!”
Şi uimiţi de fata Dochii
O dezmiardă şi, când pleacă,
Umezi au de lacrămi ochii.

Dar de-i Rada cât de blândă,
Ea de mic-a fost osândă
Pentru sat. Şi nu-i mirare,
Ei flăcăi, ea fată mare:
Pentru-un râs al ei se ceartă,
Şi din joc se prind feciorii
La trânteli, cât Doamne iartă!

Da! Şi Rada-i mare hoaţă,
Poate satul tot să-l scoaţă
Din sărit’, ea ştie bine!
Dar se teme de-oarecine.
Mă-sa e? Ferească Domnul!
Alt temut: ca să nu-şi piardă
Pe acel ce-i pierde somnul.

– „Unde mergi?” – „Mă duc la moară!”

– „Viu şi eu!” Şi din uscioară
Vladu iese-n cap de stradă.
– „Nu m-ajungi!” – „Te-ajung eu, Radă!”
Dar fugind i se desprinde
Şorţul alb din brâu, iar Vladu
Nu-i dă şorţul, ci i-l vinde.

– „Ieri mi te-am făcut scăpată;
Azi nu-mi scapi nesărutată!”
– „Cum nu scapi din mână fumul –
Nu-mi eşti drag, de ce-mi ţii drumul?”
Ea nu-şi crede-a ei cuvinte;
De le-ar crede Vladu însă,
Rada şi-ar ieşi din minte.

Şi cum vrea şi nu vrea fata,
Dragul ia, dragul dă plata.
Un sărut păcat să fie?
Numai popa să nu-l ştie,
Că te sperie cu iadul –
M-ar putea speria pe mine
Popii toţi, de-aş fi eu Vladul!

TREI, DOAMNE, ŞI TOŢI TREI

Avea şi dânsul trei feciori,
Şi i-au plecat toţi trei deodată
La tabără, sărmanul tată!
Ce griji pe dânsul, ce fiori,
Când se gândea că-i greu războiul,
N-ai timp să simţi că mori.

Şi luni trecut-au după luni –
Şi-a fost de veste lumea plină,
Că steagul turcului se-nchină;
Şi mândrii codrului păuni,
Românii-au isprăvit războiul,
Că s-au bătut nebuni.

Scria-n gazetă că s-a dat
Poruncă să se-ntoarcă-n ţară
Toţi cei plecaţi de astă-vară –
Şi rând pe rând veneau în sat
Şi ieri şi astăzi câte unul
Din cei care-au plecat.

Şi-ai lui întârziau! Plângând
De drag că are să-i revadă,
Sta ziua-n prag, ieşea pe stradă
Cu ochii zarea măsurând,
Şi nu veneau! Şi dintr-o vreme
Gemea, bătut d-un gând.

Nădejdea caldă-n el slăbea,
Pe cât creştea de rece gândul.
El a-ntrebat pe toţi d-a rândul,
Dar nimeni ştire nu-i ştia.
El pleacă-n urmă la cazarmă
Să afle ce dorea.

Căprarul vechi îi iese-n prag.
– „Ce-mi face Radu?” el întreabă,
De Radu-i este mai cu grabă,
Că Radu-i este cel mai drag.
– „E mort! El a căzut la Plevna
În cel dintâi şirag!”

O, bietul om! De mult simţea
Că Radu-i dus de pe-astă lume,
Dar astăzi, când ştia anume,

El sta năuc şi nu credea.
Să-i moară Radu! Acest lucru
El nu-l înţelegea.

Blăstem pe tine, braţ duşman!
– „Dar George-al nostru cum o duce?”
– „Sub glie, taică, şi sub cruce,
Lovit în piept d-un iatagan!”
– „Dar bietul Mircea?” – „Mort şi Mircea
Prin văi pe la Smârdan.”

El n-a mai zis niciun cuvânt;
Cu fruntea-n piept, ca o statuie,
Ca un Cristos bătut în cuie,
Ţinea privirile-n pământ,
Părea că vede dinainte-i
Trei morţi într-un mormânt.

Cu pasul slab, cu ochii beţi
El a plecat, gemând p-afară,
Şi-mpleticindu-se pe scară,
Chema pe nume pe băieţi,
Şi se proptea de slab, sărmanul,
Cu mâna de păreţi.

Nu se simţea de-i mort ori treaz,
N-avea puteri să se simţească;
El trebuia să s-odihnească –
Pe-o piatră-n drum sub un zăplaz
S-a pus, înmormântând în palme-i
Slăbitul său obraz.

Şi-a stat aşa, pierdut şi dus.
Era-n amiazi şi-n miez de vară
Şi soarele-a scăzut spre seară,
Şi-n urmă soarele-a apus,
Iar bietul om sta tot acolo
Ca mort, precum s-a pus.

Treceau bărbaţi, treceau femei,
Şi uruiau trăsuri pe stradă,
Soldaţi treceau făcând paradă, –
Şi-atunci, deştept, privi la ei
Şi-şi duse pumnii strâns pe tâmple:
„Trei, Doamne, şi toţi trei!”

LA OGLINDĂ

Azi am să-ncrestez în grindă –
Jos din cui acum, oglindă!
Mama-i dusă-n sat! Cu dorul
Azi e singur puişorul,
Şi-am închis uşa la tindă
Cu zăvorul.

Iată-mă! Tot eu cea veche!
Ochii? hai, ce mai pereche!
Şi ce cap frumos răsare!
Nu-i al meu? Al meu e oare?
Dar al cui! Şi la ureche
Uite-o floare.

Asta-s eu! Şi sunt voinică!
Cine-a zis că eu sunt mică?
Uite, zău, acum iau seama
Că-mi stă bine-n cap năframa
Şi ce fată frumuşică
Are mama!

Mă gândeam eu că-s frumoasă!
Dar cum nu! Şi mama-mi coasă

Şorţ cu flori, minune mare –
Nu-s eu fată ca oricare:
Mama poate fi făloasă
Că mă are.

Ştii ce-a zis şi ieri la vie?
A zis: – „Ce-mi tot spun ei mie!
Am şi eu numai o fată,
Şi n-o dau să fie dată;
Cui o dau voiesc să-mi fie
Om odată”.

Mai ştiu eu! Şi-aşa se poate!
Multe ştiu, dar nu ştiu toate.
Mama-mi dă învăţătură
Cum se ţese-o pânzătură,
Nu cum stau cei dragi de vorbă
Gură-n gură.

N-am să ţes doar viaţa-ntreagă!
Las’ să văd şi cum se leagă
Dragostea – dar ştiu eu bine!
Din frumos ce-l placi ea vine –
Hai, mă prind feciorii dragă

Şi pe mine!

Că-s subţire! Să mă frângă
Cine-i om, cu mâna stângă!
Dar aşa te place dorul:
Subţirea, cu binişorul
Când te strânge el, să-ţi strângă
Tot trupşorul.

Braţul drept dacă-l întinde
Roată peste brâu te prinde
Şi te-ntreabă: „Dragă, strângu-l?”
Şi tu-l cerţi, dar el, nătângul,
Ca răspuns te mai cuprinde
Şi cu stângul.

Iar de-ţi cere şi-o guriţă –
Doamne! Cine-i la portiţă?
Om să fie? Nu e cine!
Hai, e vântul! Uite-mi vine
Să văd oare cu cosiţă
Sta-mi-ar bine?

O, că-mi stă mie-n tot felul!

Să mă port cu-ncetinelul:
Uite salbă, brâu, şi toate!
Şi cosiţe cumpărate,
Stai, să-nchei şi testemelul
Pe la spate.

Uite ce bujor de fată –
Stai să te sărut o dată!
Tu mă poţi, oglindă, spune!
Ei, tu doară nu te-i pune
Să mă spui! Tu ai, surată,
Gânduri bune.

De-ar şti mama! Vai, să ştie
Ce-i fac azi, mi-ar da ea mie!
D-apoi! N-am să fiu tot fată,
Voi fi şi nevast-odată:
Las’ să văd cât e de bine
Măritată.

Că mi-a spus bunica mie
Că nevasta una ştie
Mai mult decât fata, juna,
Ei, dar ce? Nu mi-a spus buna –

Şi mă mir eu ce-o să fie
Asta una!

Brâu-i pus! Acum, din ladă
Mai ieu şorţu! O să-mi şadă
Fată cum îmi stă nevastă...
Aolio! Mama-n ogradă!
Era gata să mă vadă
Pe fereastă.

Ce să fac? Unde-mi stă capul?
Grabnic, hai să-nchid dulapul
Să mă port să nu mă prindă.
Salbă jos! Şi-n cui oglindă!
Ce-am uitat? Închisă uşa
De la tindă.

Intră-n casă? O, ba bine,
Şi-a găsit nişte vecine,
Stă la sfat... toată-s văpaie!
Junghiul peste piept mă taie;
Doamne, de-ar fi dat de mine,
Ce bătaie!

EL-ZORAB

La paşa vine un arab,
Cu ochii stinşi, cu graiul slab.
– „Sunt, paşă, neam de beduin,
Şi de la Bab-el-Manteb vin
Să vând pe El-Zorab.

Arabii toţi răsar din cort,
Să-mi vadă roibul, când îl port
Şi-l joc în frâu şi-l las în trap!
Mi-e drag ca ochii mei din cap
Şi nu l-aş da nici mort.

Dar trei copii de foame-mi mor!
Uscat e cerul gurii lor;
Şi de amar îndelungat,
Nevestei mele i-a secat
Al laptelui izvor!

Ai mei pierduţi sunt, paşă, toţi:
O, mântuie-i, de vrei, că poţi!
Dă-mi bani pe cal! Că sunt sărac!

Dă-mi bani! Dacă-l găseşti pe plac,
Dă-mi numai cât socoţi!”

El poartă calul, dând ocol,
În trap grăbit, în pas domol,
Şi ochii paşei mari s-aprind;
Cărunta-i barbă netezind
Stă mut, de suflet gol.

– „O mie de ţechini primeşti?”
– „O, paşă, cât de darnic eşti!
Mai mult decât în visul meu!
Să-ţi răsplătească Dumnezeu,
Aşa cum îmi plăteşti!”

Arabul ia, cu ochii plini
De zâmbet, mia de ţechini –
De-acum, de-acum ei sunt scăpaţi,
De-acum vor fi şi ei bogaţi,
N-or cere la străini!

Nu vor trăi sub cort în fum,
Nu-i vor cerşi copiii-n drum,
Nevasta lui se va-ntrema;

Şi vor avea şi ei ce da
Săracilor de-acum! –

El strânge banii mai cu foc,
Şi pleacă, beat de mult noroc,
Şi-aleargă dus d-un singur gând,
Deodată însă, tremurând,
Se-ntoarce, stă pe loc.

Se uită lung la bani, şi pal
Se clatină, ca dus de-un val,
Apoi la cal priveşte drept;
Cu paşii rari, cu fruntea-n piept,
S-apropie de cal.

Cuprinde gâtul lui plângând
Şi-n aspra-i coamă îngropând
Obrajii palizi: – „Pui de leu,
Suspină trist. Odorul meu,
Tu ştii că eu te vând!

Copiii mei nu s-or juca
Mai mult cu frunze-n coama ta,
Nu te-or petrece la izvor:

De-acum smochini, din mâna lor,
Ei n-or avea cui da!
Ei nu vor mai ieşi cu drag
Să-ntindă mâinile din prag,
Să-i iau cu mine-n şa pe rând!
Ei nu vor mai ieşi râzând
În calea mea şirag!

Copiii mei cum să-i îmbun,
Nevestei mele ce să-i spun
Când va-ntreba de El-Zorab?
Va râde-ntregul neam arab
De bietul Ben-Ardun!

Raira, tu, nevasta mea,
Pe El-Zorab nu-l vei vedea
De-acum, urmându-te la pas,
Nici în genunchi la al tău glas
El nu va mai cădea!

Pe-Ardun al tău, pe Ben-Ardun,
N-ai să-l mai vezi în zbor nebun
Pe urma unui şoim uşor
Ca să-ţi împuşte şoimu-n zbor;

Nu-i vei pofti: Drum bun!

Nu vei zâmbi, cum saltă-n vânt
Ardun al tău în alb vestmânt;
Şi ca să simţi sosirea lui
Mai mult de-acum tu n-o să pui
Urechea la pământ!

O, calul meu! Tu, fala mea,
De-acum eu nu te voi vedea
Cum ţii tu nările-n pământ
Şi coada ta fuior în vânt,
În zbor de rândunea!

Cum mesteci spuma albă-n frâu,
Cum joci al coamei galben râu.
Cum iei pământul în galop
Şi cum te-aşterni ca un potop
De trăsnete-n pustiu!

Ştia pustiul de noi doi
Şi zarea se-ngrozea de noi –
Şi tu de-acum al cui vei fi?
Şi cine te va mai scuti

De vânturi şi de ploi?

Nu vor grăi cu tine blând,
Te-or înjura cu toţi pe rând
Şi te vor bate, -odorul meu,
Şi te-or purta şi mult, şi greu;
Lăsa-te-vor flămând!

Şi te vor bate, -odorul meu,
Să mori tu, cel crescut de noi!...
Ia-ţi banii, paşă! Sunt sărac,
Dar fără cal eu ce să fac:
Dă-mi calul înapoi!”

Se-ncruntă paşa: – „Eşti nebun?
Voieşti pe ianiceri să-i pun
Să te dea câinilor? Aşa!
E calul meu, şi n-aştepta
De două ori să-ţi spun!”

– Al tău? Acel care-l crescu
Iubindu-l, cine-i: eu ori tu?
De dreapta cui ascultă el,
Din leu turbat făcându-l miel?

Al tău? O, paşă, nu!

Al meu e! Pentru calul meu
Mă prind de piept cu Dumnezeu –
Ai inimă! Tu poţi să ai
Mai vrednici şi mai mândri cai,
Dar eu, stăpâne, eu?

Întreagă mila ta o cer!
Alah e drept şi-Alah din cer
Va judeca ce-i între noi,
Că mă răpeşti şi mă despoi,
M-arunci pe drum să pier.

Şi lumea te va blestema,
Că-i blestem făptuirea ta!
Voi merge, paşă, să cerşesc,
Dar mila voastră n-o primesc –
Ce bine-mi poţi tu da?”

Dă paşa semn. — „Să-l dezbrăcaţi
Şi binele în vergi i-l daţi!”
Sar eunucii, vin, îl prind –
Se-ntoarce-arabul răsărind

Cu ochii îngheţaţi...
El scoate grabnic un pumnal,
Şi-un val de sânge, roşu val
De sânge cald a izvorât
Din nobil-încomatul gât,
Şi cade mortul cal.

Stă paşa beat, cu ochi topiţi,
Se trag spahiii-ncremeniţi.
Şi-arabul, în genunchi plecat,
Sărută sângele-nchegat
Pe ochii-nţepeniţi.

Se-ntoarce-apoi cu ochi păgâni
Şi-aruncă fierul crunt din mâini:
– „Te-or răzbuna copiii mei!
Şi-acum mă taie, dacă vrei,
Şi-aruncă-mă la câini!”

„TOŢI SFINŢII”

(după o tradiţiune)

La Neamţu-n sfânta mănăstire
Stau rând toţi fraţii în Christos;
Au gândul drept şi cuvios
Şi cântă versuri din Psaltire.
E praznic astăzi, sunt „Toţi sfinţii”,
Şi din bătrâni e obicei
În cinstea sfinţilor să bei –
Iar legea n-o ştirbesc părinţii.
Al legii trup în două-l frânge
Paisie, stariţul, apoi
Desfundă dintr-un vechi butoi
Al legii celei nouă sânge.
Diaconul citeşte-n carte,
Iar fraţii beau şi cinste fac
În sănătatea cea de veac
A fiecărui sfânt în parte.

—” Să-l aibă Domnu-n sfânta-i pază
Pe Sit” – şi gâl-gâl-gâl! — „Pe-Adam”
Şi iarăşi gâl! Şi sfinţi de hram
Şi mucenici şi câţi urmează!
Şi pentru cel născut în staul,
Pentru Christos închină ei,

Şi pentru fiul Timotei,
Şi pentru Luca, Petru, Paul.

Şi pentru alte feţe sfinte
Din Capadokia şi-Anadol –
Şi cât ce-aveau păharul gol
Le mai venea un sfânt în minte.
Ca să nu facă supărare,
Ei beau de suflet, beau cuminţi:
Niciun păhar pentru doi sfinţi,
Nici pentr-un sfânt două pahare.

Sfârşind toţi sfinţii de pe lume,
Aduc pomelnicul grecesc;
Vrun nume sfânt de-aici citesc
Şi beau şi mai citesc un nume.
Scad sfinţii-ncet, şi vinul scade!
Dar vin mai e, sfinţi nu mai sunt!
Să nu poţi bea, căci n-ai un sfânt,
Şi-n gol să bei nu se prea cade!

În timp ce capul şi-l frământă,
Paisie geme scurt şi-apoi
El cade mort lângă butoi –

Toţi fraţii sar şi se-nspăimântă.
– „Staţi, fraţilor! ia Chir cuvântul,
Cătăm un sfânt şi sfântu-i el!
Bem cel din urmă păhărel
În cinstea lui Paisie sfântul!”

SUBŢIRICA DIN VECINI

Ea mergea căpşuni s-adune,
Fragi s-adune –
Eu şedeam pe prag la noi.
Ea, ca şarpele prin foi,
Vine-ncet, pe ochi îmi pune
Mâinile ei mici şi moi,
În ureche-o vorbă-mi spune,
Râde lung şi fuge-apoi.

Pieptul plin cu mâna-l ţine,
Strâns îl ţine,
Că-i piept tânăr şi mereu
Ar sălta, şi-n salt e greu.
Stă pe loc şi-i pare bine,
Bate-n palme: – „Te ştiu eu:

Nu mai viu! De viu la tine,
Mă săruţi şi nu mai vreu!”

Eu o chem şi-i spui de toate,
Multe toate,
Multe bune şi-n zadar,
– „Nu-mi faci capul călindar!
Nu te cred şi nu se poate!”
Eu mă-ntorc: – „Ei du-te dar!”
Capul mi-l proptesc pe coate,
Stau pe prag, pe gânduri iar.

Stând aşa, un braţ ridică,
Blând ridică,
Părul meu, pe frunte dat.
Când mă-nalţ rămân mirat.
– „Te-ai întors?” Şi, subţirică,
Ea pe piept mi s-a lăsat
Şi zâmbea c-un fel de frică:
– „Răule, te-ai supărat?”

NUMAI UNA!

Pe umeri pletele-i curg râu –
Mlădie, ca un spic de grâu,
Cu şorţul negru prins în brâu,
O pierd din ochi de dragă.
Şi când o văd, îngălbenesc;
Şi când n-o văd, mă-mbolnăvesc,
Iar când merg alţii de-o peţesc,
Vin popi de mă dezleagă.
La vorbă-n drum, trei ceasuri trec –
Ea pleacă, eu mă fac că plec,
Dar stau acolo şi-o petrec
Cu ochii cât e zarea.
Aşa cum e săracă ea,
Aş vrea s-o ştiu nevasta mea,
Dar oameni răi din lume rea
Îmi tot închid cărarea.

Şi câte vorbe-mi aud eu!
Toţi fraţii mă vorbesc de rău,
Şi tata-i supărat mereu,
Iar mama, la icoane,
Mătănii bate, ţine post;
Mă blestemă: „De n-ai fi fost!

Eşti un netot! Ţi-e capul prost
Şi-ţi faci de cap, Ioane!”

Îmi fac de cap? Dar las’ să-mi fac!
Cu traiul eu am să mă-mpac
Şi eu am să trăiesc sărac,
Muncind bătut de rele!
La fraţi eu nu cer ajutor,
Că n-am ajuns la mila lor –
Şi fac ce vreau! Şi n-am să mor
De grija sorţii mele!

Mă-ngroapă fraţii mei de viu!
Legat de dânsa, eu să ştiu
Că am urâtei drag să-i fiu?
Să pot ce nu se poate?
Dar cu pământul ce să faci?
Şi ce folos de boi şi vaci?
Nevasta dacă nu ţi-o placi,
Le dai în trăsnet toate!

Ori este om, de sila cui
Să-mi placă tot ce-i place lui!
Aşa om nici vlădica nu-i

Şi nu-i nici împăratul!
Să-mi cânte lumea câte vrea,
Mi-e dragă una şi-i a mea:
Decât să mă dezbar de ea,
Mai bine-aprind tot satul!

REGINA OSTROGOŢILOR

Jalnic vâjâie prin noapte glasul codrilor de brad,
Ploaia cade-n repezi picuri, repezi fulgerele cad.

În castelul de pe stâncă, la fereastra solitară,
Stă pe gânduri o femeie şi priveşte-n noapte-afară.

Al ei suflet e furtună, noaptea e gândirea ei –
Astăzi ea e pusă-n gândul celor mai de jos femei!

E regina ostrogotă! Dar în turn aici e roabă;
Lacrimile-n ochii palizi îi sunt singura podoabă.

În tăcerea din odaie-i intră cruntul Teodat,
Ea se-ntoarce tristă, blândă: – „Tu-mi eşti rege şi bărbat.

M-ai privit întotdeauna ca pe-o piedică din cale,

Pentru ce-mi ascunzi de-a pururi taina gândurilor tale?

M-ai închis aici în lanţuri; am răbdat în chip păgân,
Şi mi-am zis: El are dreptul! Mi-e bărbat şi mi-e stăpân.

Mi-ai ucis pe-ntâiul sfetnic şi râdeai că lumea plânge
Când de barba lui căruntă spada ţi-o ştergeai de sânge.

Şi-am tăcut, zicându-mi iarăşi: El a fost supusul tău,
De-a făcut vrun rău, tu, rege, trebuie să curmi ce-i rău.

Mi-ai luat apoi copilul să-l ucizi! Şi-am zis: e bine!
Tu-i eşti tată şi ai dreptul peste fiul meu ca mine.

Dar el nu era al nostru, el era al ţării-ntregi,
N-ai ucis în el un rege, ai ucis un şir de regi.

Vii, acum trimis de alţii, vii să scapi şi de regina,
Teodat, îţi temi domnia! O s-o pierzi, a cui e vina?

Am putut să fac revoltă, ori pe-ascuns să te omor,
N-am făcut-o, că-mi e milă! Nu de tine, de popor!

Tu erai un om de luptă, fără rang şi fără nume,
Eu ţi-am dat coroana ţării, să te fac stăpân pe-o lume.

Şi-acum asta-i răsplătirea ce mi-o dai?... E tot atât!
Dacă moartea mea ţi-ajută, vino, strânge-mă de gât.

Pe femeia pusă-n lanţuri n-o ucizi, că-i mişelie!
Pe regină ai tot dreptul s-o ucizi, că-ţi e soţie!”
Nobilă, cu ochi de flăcări, ea priveşte-n faţă-i drept
Şi, zicând, desface haina de pe tânărul ei piept.

Iar mişelul stă, se uită, dă apoi; şi grabnic unda
Sângelui ţâşni din rană; şi-a căzut Amalasunda.

Şi plecat peste cadavru, el cu ochi de idiot
A-nvârtit pumnalu-n carne să se scurgă viul tot.

A deschis apoi fereastra, şi pe colţuroasa stâncă
Hohotind a-mpins cadavrul în prăpastia adâncă.

Surd vuia prin codri vântul, brazii se-ndoiau de vânt,
Urletul suna sinistru ca un urlet de mormânt.

Parcă negrele blesteme şi le-amestecau haotic
Mii de glasuri, ţara toată, tot poporul ostrogotic.

Teodat, tu râzi! Dar moartea cea lipsită de sicriu
Îşi va răscula poporul, să te sfâşie de viu!

BRÂUL COSÂNZENII

Avea Ileana ochi de soare
Şi galben păr, un lan de grâu;
Vestmânt avea ţesut în floare
Şi-un brâu purta pe-ncingătoare,
Cum n-a mai fost pe lume brâu.

Era de aur pe tot locul,
Un fulger pe-al ei trup încins.
El noaptea da lumini ca focul,
Şi-n brâu sta fetei prins norocul
Precum e-n talismane prins.

Vrăjit era că, de-l va pierde,
Norocul ei să piară-n veci,
Nici flori mai mult să n-o dezmierde,
Să n-afle umbră-n codrul verde
Şi verile să-i fie reci.

Dar Sfântul Soare ziua-ntreagă
Pândeşte brâul – l-ar fura.

Că lui de mult i-e fata dragă,
Iar fata nu vrea să-nţeleagă,
Şi el acum şi-ar răzbuna!

Ea trece-n dulce nepăsare
Prin lunci cu flori şi doarme-n văi,
Iar păzitor pe vânt îl are –
Întreaga viaţă vis îi pare
Şi joc îşi bate de flăcăi.

Dar Făt-Frumos zâmbind s-arată,
Şi-n drumul lui umblând de-atunci
Simţea de-ajuns frumoasa fată
Că viaţa noastră nu ni-e dată
De dragul unor flori din lunci.

Din ochi albaştri de cicoare
Pe sânu-i alb de ghiocel
Curg lacrimi calde-acum! O doare,
Ei inima de drag îi moare,
Iar Făt-Frumos, vai, cum e el!

– „Atâta dragoste nebună!
Eu nu o simt, tu n-o-nţelegi –

Visarea ta la ce ţi-e bună?
Vrei s-o visăm noi împreună?
Atunci tu brâul să-l dezlegi!”

Ea tremură zâmbind şi geme:
– „Norocul meu întreg îl vrei!”
Ea numai pentru brâu se teme,
Că vor afla duşmanii vreme
Să-i fure-ntr-asta brâul ei.

– „De ce te temi? Ne vom ascunde
În noaptea codrului umbros
Sub brazii fără grai, pe unde
Nici ochi de om nu pot pătrunde,
Nici flori cu tăinuit miros.”

El zice-aşa, să zică iară,
Să-i facă gândul ei uşor,
Iar gându-i se topea de pară –
Şi-n codru des, în zi de vară,
S-ascunde fată şi fecior.

Au fost ascunşi încât nici floare,
Nici ochi de om nu i-au zărit.

Dar printre crengi adormitoare
Din cer un singur ochi de soare
Căzu pe brâu şi l-a răpit.
Atunci Ileana şi simţeşte
Că-i arde plânsul în priviri;
Ea după brâu în jur priveşte
Ş-aprinsa-i faţă-ngălbeneşte
Că nu e brâul nicăiri.

Şi cum ea varsă desperată
Un plâns amar, un cald şiroi,
Curgea din cer ploaie curată,
Iar dintre ploi lucind s-arată
Frumosul brâu stropit de ploi.

Şi-n ceruri călătorul Soare
Râdea cu hohot repetat
Şi prin văzduhuri plutitoare
Izbea săgeţi răzbunătoare
De-a lungul brâului furat.

– „Vai, brâul meu! gemea copila.
Atât de mult eu l-am temut,
Dar Făt-Frumos descinsu-mi-l-a!”

Şi-apoi plângea, mai mare mila,
Şi-n nopţi apoi ea s-a pierdut.

De-atunci totuna este firea,
Dar multe nu-s din câte-au fost
Azi nu-i Ileana nicăirea,
De-abia trăieşte-n pomenirea
Poveştilor cu dulce rost.

Iar Soarele-n văzduhuri pline
De zâmbetu-i cel cald de foc,
Ileano, a uitat de tine!
Dar brâul când în minte-i vine
Îşi bate şi-azi de tine joc.

Dac-ai murit, frumoasă fată,
Furatul brâu e viu mereu:
Când plouă, vara, câteodată
Un brâu de foc pe cer s-arată,
Iar noi îi zicem curcubeu.

DUŞMANCELE

Las’ ochii, mamă, las’ să plângă!
Tu-n leagăn tot cu mâna stângă
Mi-ai dat să sug de-aceea sunt
Nătângă!
Dar n-am pus doară jurământ,
Să merg neplânsă în mormânt!

Nu plâng că mi-e de Leana teamă;
De ciudă plâng eu numai, mamă.
Cuvintele ei nu le ieu
În samă,
Dar mi-e ruşine şi mi-e greu,
Că scoală satu-n capul meu.

Ea duce sfat din casă-n casă
Că n-am broboade de mătasă,
N-am şorţ cu flori – şi dacă n-am
Ce-i pasă?
N-am mers să-i cer, aveam-n-aveam;
Şi n-o să-mi meargă neam de neam.

Stă-n drum de vorbă cu vecine
Şi bate-n pumni: – „Să mor îmi vine,
Auzi tu! Să se prindă ea

Cu mine!
Ştii, ieri, la moară, ce spunea?
Că-s proastă foc şi gură rea!

Şi-auzi! îi umblă-n cap, tu, soră,
S-ajungă ea Lucsandrei noră!
O, meargă-i numele! N-o vezi
La horă?
Ce şorţ! Nu-ţi vine nici să crezi;
Fă cruce, fa, să nu-l visezi.

Nu l-aş purta nici de poruncă!
Ce poartă ea, alt om aruncă.
C-un rând de haine-o văd mergând
La muncă,
La joc şi hori acelaşi rând,
Îl poartă-ntruna, şi de când!

Lucsandra-i doară preuteasă,
Ea-şi cată noră mai aleasă,
S-o ducă-n bunuri şi-n duium
Acasă.
Ea n-a ajuns, oricum şi cum,
Să-şi strângă nora de pe drum.

Să-şi ieie noră pe-o satană?
Că e săracă şi golană;
De ce nu vine ca să-i dau
Pomană?
Nu-i casa lor în care stau
Şi-n casă nici cenuşă n-au!”

Auzi tu, mamă, câte-mi spune?
Şi-aleargă-n sat să mai adune
Şi câte porecliri pe-ascuns
Îmi pune.
De-aş sta să-i dau şi eu răspuns,
La câte legi am fi ajuns!

Ea-mi sare-n drum, că doară-doară
M-apuc să-i spui o vorbă-n poară;
Şi dacă tac, îi vin călduri
Să moară.
Să vezi tu, mamă, -njurături!
Că ea cu mă-sa-s zece guri.

Cu gura, mă-sa bate-o gloată,
Şi-i de otravă Leana toată –

Mi-ar pune capul sub picior,
Să poată.
Dar lor pe plac eu n-am să mor,
Că n-am ajuns la mila lor.

De foame nu dau popii ortul!
Eu iarna singură-mi ţes tortul
Şi umblu şi eu cum socot
Că-i portul.
De n-am mătăsuri, am ce pot,
Nici bun prea-prea, nici rău de tot.

Mă prind cu ea? Cel sfânt s-o bată!
Dar cum mă prind? Ea e bogată,
Ce haine mi-am făcut ca ea
Vrodată?
La joc mă poţi oricând vedea
Cu fetele de sama mea!

Ori am vorbit cu dânsa glume?
O fac de râs şi-i scot eu nume?
Ori ies, gătită-n ciuda ei,
În lume?
Îi ştiu eu focul – ochii mei!

Lisandru e, că alta ce-i?

Dar ce? Îl ţiu legat de mine?
Îl trag de mânecă? Ba bine!
El vine-aşa, de dragul lui,
Când vine.
Eu nu pot uşa să i-o-ncui,
De stă prea mult, eu cum să-i spui?

Sunt eu la urmă vinovată,
Că Leana umblă ca turbată
Să-l vadă-n casa lor intrând
O dată?
Şi dacă lui nu-i dă prin gând,
Ea blestemă de nu-şi dă rând!

Dar poate da ea bobi cu sita!
O fierbe ciuda pe urâta,
Că-s mai frumoasă decât ea,
Şi-atâta!
Să aibă Leana-n frunte stea,
Nu-i partea ei ce-i partea mea.

Că boii-s buni, bine-i bogată;

Dar dacă pui flăcăi odată
S-aleagă dânşii cum socot
O fată:
Bogata-şi pupă boii-n bot,
Îmbătrânind cu boi cu tot!

COSTEA

Vine Costea din război,
Şi cu el vin alţii doi.

Faţa arsă, trupul supt,
Straiul colbuit şi rupt.

Dar de multă voie bună
Sună codrii şi răsună.

Cel mai tânăr chiotea:
– „Alelei, puicuţa mea!

De m-aş mai vedea acasă,
Mire eu şi tu mireasă!”
Cel mai vârstnic dintre ei:
– „Dragi bujori, copiii mei!

Ştiu că-mi ies mereu în drum,
Doar mă văd acum-acum!”

Doi cântau, cel mal vuia;
Costea, el tăcea, tăcea.

– „Alelei, tu, Costeo, frate,
Spune-ne, ce gând te bate?”

– „Măi fârtaţi, nu-mi aflu rost;
Vesel eu ca voi am fost.

Mă gândeam la maica, biata,
Eu în foc, sub cruce tata –

Şi deodat’ aşa din drum
M-a prins jalea nu ştiu cum!

Voie rea să nu vă facă:
Mi-a venit, dar o să-mi treacă!”

Cei doi cântă, codru sună,
Şi tustrei merg împreună.

Când ajung la moara nouă

Calea lor se face-n două.

Doi pe râu în jos s-au dus,
Costea, el pe râu în sus.
Singur şi pustiu ce-i malul!
Şi-ndemna cu vorbe calul:

– „Zboară, murgule, cu mine!
Zboară, că să zbor îmi vine!

Tânăr eşti de patru ierni,
Câmp ai larg să mi te-aşterni!

Nu te-opri, fârtate drag,
Până la măicuţa-n prag!”

Şi cu murgul el vorbea,
Murgul treaz înţelegea.

Gândul fulgeră cu zborul,
Dar mai fulger zboară dorul.

Zboară calul rândunel –
Costea tot cu jalea-n el.

Când a fost pe la răstoace,

Ochiul stâng a prins să-i joace.

În sat Costea când intra,
Cucuveaua-n turn cânta.

Iar când a bătut la poartă,
Mă-sa-n casă caldă-moartă!

Cât a plâns cu ochi merei
Aşteptând copilul ei!
Şi n-a fost nici mângâiată
De-a-l vedea măcar o dată! –

Şi prin noapte-n capul gol,
Costea-n mijloc de ocol.

Să-şi mai stingă-n vânt afară
Capul foc şi gândul pară.

El sub tunetul de tun
S-a bătut ca un nebun.

Parcă, de-şi iuţea el paşii,
Mai curând piereau vrăjmaşii.

Şi-l mâna un singur gând,

Să se-ntoarcă mai curând.

Şi la ce? Pustiu şi gheaţă!
Mă-sa-l mai ţinea-n viaţă.

Când era sub plumbi şi fum,
Numai ea! Şi-acum – acum?

De-ar începe iarăşi toiul,
Ah, de-acum de-ar fi războiul!

SOMNUL CODRILOR

La poalele pădurii, Arnulf pe lângă foc
Stă singur. E-ntuneric şi plin de spaime locul,
Arnulf e însă tare, şi vesel arde focul.
El şi-a-ncercat departe prin alte ţări norocul
Cu regii, cari porniră război la Sfântul-loc.
Aşa dorea Hatursa: bărbatul ei să fie
Un braţ vestit în taberi şi mare-n vitejie.
Şi Arnulf de dragul fetei, când fata i-a jurat,
Vândutu-şi-a palatul şi-n taberi a plecat –
Sărac acum se-ntoarce, ci-n fapte mari bogat.

E frânt de multe drumuri, dar somnul azi îi piere;
Şi focul arde vesel, e noapte şi tăcere.

Dar galbenele flăcări prin codru străbătând
Ajung pe la culcuşuri de iederă uscată
Al negrei Nopţi. Şi Noaptea de zare deşteptată
Încet ridică ochii, se uită-nspăimântată,
S-apropie de flăcări şi-aproape-n urmă stând
Viteazului în faţă, ea lung la el priveşte,
Domol, apoi cu glasul abia-nţeles, vorbeşte:
– „Tu cine eşti, străine? De tulburi somnul meu?
Cu gândul morţii-n suflet, s-alergi murind mereu,
Să n-ai de gânduri pace, cum n-am de tine eu!”
Arnulf aude glasul; voinică-i este firea
Şi râde, râde-n hohot, s-alunge nălucirea.

Atunci bătrânul Codru, de hohot deşteptat,
Încet deschide ochii, ca două săbii crunte,
Iar pletele-i cu freamăt îi tremură pe frunte
Şi-i tremură-n mânie sprâncenele cărunte;
El mii de braţe goale le-ntinde tremurat.
Cu glas adânc de preot din zilele bătrâne
Vorbeşte rar: – „N-am pace de râsul tău, păgâne?

Tu somnul veşniciei sub mine să-l petreci!
Sub brazi la rădăcină tu fruntea să ţi-o pleci,
Să dorm şi eu de-a pururi, să dormi şi tu de veci!”
N-a râs acum viteazul; stă codrului în faţă
Cu ochii mari şi tulburi, cu sufletul de gheaţă.

Şi când clăteşte Codru pletosul cap al său,
Năvalnic dintre plete-i vuind răsare Vântul:
El vâjâie din aripi şi-şi flutură vestmântul
Şi cântă, dar sălbatic şi fără şir e cântul:
– „Ce gând nebun te mână, de tulburi somnul meu?
Furtună-ţi fie gândul, şi moartea o furtună;
Sărac, pe căi să-ţi mântui visarea ta nebună!”
Arnulf aude, sare pe cal, înfiorat
Dă frâu, cuprinde gâtul fugarului spumat
Şi-aleargă-n vânt şi-n noapte năuc, şi sugrumat
De gânduri troienite – şi nu mai sunt în cale
Nici pietre, nici izvoare; el fulgeră la vale.

Şi-n zori la poartă bate, dar poarta n-a răspuns,
Hatursa-i măritată. Pe cine caţi, străine?
Arnulf ridică pumnii, s-omoare, dar pe cine?
Arnulf ar vrea să plângă, dar sânge-n ochi-i vine,

Arnulf ar vrea să ţipe şi n-are glas de-ajuns.
El calul şi-l întoarce şi drumul i-l arată,
Acelaşi drum spre codru, o goană desperată!...
Cu gândul morţii-n suflet, cu nopţile de veci
În suflet, ca o umbră pe apă tu să treci,
Sub brazi la rădăcină bolnavul cap să-l pleci!
Sărac, pe căi să-ţi mântui visarea ta nebună –
Furtună-i viaţa toată, e moartea tot furtună?

RECRUTUL

Eu o las în seama ta –
Am să plec! Şi parcă-mi moare,
Inima se rupe-n mine!
Nu de voi, tu ştii de cine!
Şi mă doare,
De-aş ţipa.

Omul fără de noroc
Tot cu răul se-ntâlneşte –
Tu-mi eşti frate dintr-o mamă,
Mă iubeşti! Ţi-o las în seamă,
Mi-o păzeşte

Ca de foc!

Vei vedea-o pe la hori.
Să n-o laşi la vino-ncoace –
Stai cu ea, ce ştii tu-i spune,
Dar cu capul mi te pune
Să n-o joace
Alţi feciori.

Tu s-o joci, dar mai aşa!
Liniştit, cum joci pe-o soră,
Să n-o strângi prea mult la tine,
Că ea, biata, de ruşine
Mai mult horă
N-ar juca.

Tu o vezi şi n-o-nţelegi:
De-o cuprinzi, ea ştie una:
Moartă-n braţe ţi se lasă,
Dar de ciudă plânge-acasă,
Plânge-ntruna
Zile-ntregi.

Calea ei să n-o colinzi –

De-i vedea-o la fântână,
Treci şi las-o-n bună pace,
Nu glumi, că ei nu-i place.
Nici de mână
Să n-o prinzi!

Ea va zice tot ce vrei;
O dezmierzi şi nu te vede,
O săruţi şi-i pare bine.
Ah, dar crede-mă pe mine
Şi nu-i crede
Vorba ei!

Ce folos ai tu c-o strângi?
Simţi tu că pe ea o doare?
Vezi? nici eu n-o strâng de frică:
Ea-i atât de subţirică,
Ca pe-o floare
Poţi s-o frângi.

Dac-o fi pe drum, tu treci;
Zi că eşti grăbit, şi-o lasă,
Să n-asculţi orice să-ţi spuie,
Şi-un gând rău să nu te puie

Pân-acasă
S-o petreci.
Nu ştii cât îi faci de rău!
Mă-sa-i rea şi nu o crede
Şi-o primeşte de pe-afară
Cu bătăi şi cu ocară,
Cât ce-o vede
C-un flăcău!

Dar te uită să ştii ce-i
Pe la casa lor! De iese,
Ori de intră oarecine!
Tu să ştii pe cel ce vine
Mai adese
Pe la ei!

Ea cu părul gălbior,
Naltă, zugrăvită-ntreagă,
Când îşi mlădie trupşorul!
A ursit-o-n faşe dorul
De-a fi dragă
Tuturor!

De-i vedea pe cineva

Pe la ei, în fapt de seară,
Prinde-l într-adins, ca-n glumă:
Frânge-i gâtul şi-l sugrumă,
Ca pe-o fiară
Nu-l cruţa!

Şi-apoi, las’ să fie-al meu,
De-i păcat! La judecată
Eu voi merge pentru tine!
Eu dau seama! Şi pe mine
Să mă bată
Dumnezeu!

Poartă-i grija! Tot a mea
S-o găsesc, tot dor să-mi poarte!
Dar de nu-i păzi-o bine,
Ţi-ai găsit duşman în mine,
Căci fac moarte
Pentru ea!

FRAGMENT

Ea nu-i închide uşa, nu-l prinde de vestmânt,

Nu-l roagă şi nu-i cade cu hohot la picioare
Să-i zică: – „Stai, iubite!” Nu cată plângătoare
În ochii lui –
Năvalnic afară bate vânt,
De-al fulgerelor vuiet văzduhurile tună,
Dar dânsul vrea să iasă prin noapte şi furtună,
S-alerge fără ţintă, nebun, un om pribag,
Să fugă, să se ştie departe de-acest prag
Al casei locuite de cea mai rea femeie!
Nu-şi ia nici ziua bună, nu-i vrednic să-i deie
Nici mâna, căci pierirea e-nchisă-n mâna ei;
Nu vrea să-i vadă ochii sălbatici şi mişei!
Femeie e şi dânsa! Gândirea-i e infamă,
Înşală, şi-i soţie, ea minte, şi e mamă!
A fost un mizerabil, efemeiat poet
Cel ce-a creat legenda lui Crist din Nazaret –
Pe-un Dumnezeu să-l nască satan! E blasfemie
Să crezi în întruparea lui Crist dintr-o Marie!
Şi dacă e să credem poeţii pe cuvânt,
O dat-a fost ea numai Marie pe pământ,
Dar ea de milioane de ori e Magdalenă!
Vampir, când te iubeşte, şi-n ura ei, hienă –

Un demon!
El năvalnic a pus picioru-n prag.
Atunci din ochii veştezi de dornicul lui drag
Tăcând a şters femeia o lacrimă cu iia.
Şi el, el a văzut-o! Şi-n pieptul lui mânia
O clipă şovăieşte, rămâne-ncremenit –
Şi cum deştepţi din leşin pe om, când l-ai izbit
Puternic d-un perete, aşa era! Colosul
De gânduri, la privirea femeii, s-a topit!
Şi galben la picioare-i s-aşterne furiosul.

L-a pironit acolo un strop, un singur strop
Când n-a putut tot cerul cu-ntregul potop!

POPASUL ŢIGANILOR

(după Geibel)

În noapte, sub poale de codru-nverzit,
E freamăt de glasuri, un tainic şoptit;
Ard galbene flăcări şi-n zare de foc
Vezi chipuri sinistre grămadă-ntr-un loc.

Ţiganii, drumeţii cei vecinici ei sunt!
Cu ochii de fulger, cu pletele-n vânt;
La Nilul cel galben departe născuţi,
Ei arşi sunt de soare, de vânturi bătuţi.
Aproape de flăcări, pe pajişte stau
Bărbaţii sălbatici şi chiote dau,
Femeile-aleargă mâncare făcând
Şi umplu paharul şi-l poartă pe rând.

Ei cântece cântă şi basmuri îşi spun
Din vremuri mai bune c-un alt cer mai bun;
Bătrâna ţigancă, acolo sub brazi,
Descântece-nvaţă pe negri nomazi.

Şi oacheşe fete se-nşiră la joc
În cerul cel magic al zării de foc,
Răsună ghitara fierbinte şi-ntins
Şi jocul se-ncinge sălbatic şi-aprins.

În urmă se culcă, odihnă cătând;
Le freamătă brazii s-adoarmă curând.
În vis, exilaţii pământului lor
Văd Sudul, o ţară, şi ei un popor.

Dar zorile roşii se varsă pe cer,
Frumoasele visuri fantastice pier.
Greu scârţâie carul, ei pleacă la pas –
Dar unde? O viaţă de drum şi popas!

LORDUL JOHN

Se zvonise prin ziare
Că-n Irlanda e-ntr-un sat
Un bărbat grozav de tare.
Lordul John, prinzând de veste
Cine e şi de-unde este,
Pleacă-n grabă ca să vadă
Dacă e adevărat.

Ca mulţi lorzi de viţă veche
Din întunecatul Nord,
Lordul John e-ntr-o ureche:
Fluieră pe drum şi cântă
Şi e cel dintâi la trântă.
Şi-i voinic fără pereche
Şi e cel mai tare lord.

A găsit în urmă satul;
Pe ţăran el l-a găsit
Ocupat cu măturatul
Curţii. Şi, ochindu-l bine,
Lordul drept spre dânsul vine
Şi descalecă degrabă
Făr-a zice „bun sosit”.

Ş-apoi gata de luptare!
– „Tu eşti Willy Spucker?” – „Eu.”
—” Spun că eşti grozav de tare
De ţi-a mers cuvânt prin lume,
Eu din Londra vin anume,
Să ne punem la-ncercare,
Trântă deci cu tine vreau!”

Willy Spucker se cruceşte,
Simte palmele că-i ard,
Leneş târnul şi-l propteşte;
Scuipă-n palme şi se-ntinde
Şi pe lord de brâu îl prinde,
Sus o dată-l răsuceşte
Şi-l azvârle peste gard.

– „O să stau acum cu tine
Să mă lupt... Mai vrei ceva?
Auzi tu, cu ce gând vine!”
Lordul John, privind cu jale
Şi ţinându-se de şale:
– „Să-mi azvârli, te rog, creştine,
Şi cel cal, să pot pleca!”

MOARTEA LUI FULGER

În goana roibului un sol,
Cu frâu-n dinţi şi-n capul gol,
Răsare, creşte-n zări venind,
Şi zările de-abia-l cuprind,
Şi-n urmă-i corbii croncănind
Aleargă stol.

El duce regelui răspuns
Din tabără. Şi ţine-ascuns
Sub straiul picurând de ploi
Pe cel mai bun dintre eroi –
Atâta semn de la război,

Şi-a fost de-ajuns!

Pe Fulger mort! Pe-un mal străin
L-a fulgerat un braţ hain!
De-argint e alb frumosu-i port,
Dar roş de sânge-i albul tort,
Şi pieptul gol al celui mort
De lănci e plin.

Sărmanul crai! Când l-a văzut
Şi, când de-abia l-a cunoscut,
Cu vuiet s-a izbit un pas
De spaimă-n lături şi-a rămas
Cu pumnii strânşi, fără de glas,
Ca un pierdut.

Să-i moară Fulger? Poţi sfărma
Şi pe-un voinic ce cuteza
Să-nalţe dreapta lui de fier
Să prindă fulgerul din cer?
Cum pier mişeii dacă pier
Cei buni aşa?

Dar mâine va mai fi pământ?

Mai fi-vor toate câte sunt!
Când n-ai de-acum să mai priveşti
Pe cel frumos, cum însuţi eşti,
De dragul cui să mai trăieşti,
Tu soare sfânt?

Dar doamna! Suflet pustiit!
Cu părul alb şi despletit
Prin largi iatacuri alerga,
Cu hohot lung ea blestema,
Şi tot palatul plin era
De plâns cumplit.

La stat şi umblet slabă ce-i!
Topiţi sunt ochii viorei
De-atâta vaiet ne’ntrerupt,
Şi graiul stins şi-obrazul supt
Şi tot vestmântul doamnei rupt
De mâna ei!

– „De dorul cui şi de-al cui drag,
Să-mi plângă sufletul pribeag,
Întreagă noaptea nedormind,
Ca s-aud roibii tropotind,

Să sar din pat, s-alerg în prag,
Să te cuprind!

Nu-l dau din braţe nimărui!
Închideţi-mă-n groapa lui –
Mă laşi tu, Fulgere, să mor?
Îţi laşi părinţii-n plâns şi dor?
O, du-i cu tine, drag odor,
O, du-i, o, du-i!”

Ah, mamă, tu! Ce slabă eşti!
N-ai glas de vifor, să jeleşti;
N-ai mâini de fier, ca fier să frângi;
N-ai mări de lacrămi, mări să plângi,
Nu eşti de foc, la piept să-l strângi,
Să-l încălzeşti!

Şi tu, cel spre bătăi aprins,
Acum eşti potolit şi stins!
N-auzi nici trâmbiţile-n văi,
Nu vezi cum sar grăbiţi ai tăi –
Râdeai de moarte prin bătăi,
Dar ea te-a-nvins.

Pe piept, colac de grâu de-un an,
Şi-n loc de galben buzdugan,
Făclii de ceară ţi-au făcut
În dreapta cea fără temut,
Şi-n mâna care poartă scut
Ţi-au pus un ban.

Cu făclioara, pe-unde treci,
Dai zare negrilor poteci
În noaptea negrului pustiu,
Iar banu-i vamă peste râu.
Merinde ai colac de grâu
Pe-un drum de veci.

Şi-ntr-un coşciug de-argint te-au pus
Deplin armat, ca-n ceruri sus
Să fii întreg ce-ai fost mereu,
Să tremure sub pasu-ţi greu
Albastrul cer, la Dumnezeu
Când vei fi dus.

Miraţi şi de răsuflet goi,
Văzându-ţi chipul de război,
Să steie îngerii-nlemnit;

Şi, orb de-al armelor sclipit,
S-alerge soarele-napoi
Spre răsărit!...

Iar când a fost la-nmormântat,
Toţi morţii parcă s-au sculat
Să-şi plângă pe ortacul lor,
Aşa era de mult popor
Venit să plângă pe-un fecior
De împărat!

Şi popi, şirag, cădelniţând
Ceteau ectenii de comând –
Şi clopote, şi plâns, şi vai,
Ş-oştenii-n şir, şi pas de cai,
Şi sfetnici, şi feciori de crai,
Şi nat de rând.

Şi mă-sa, biata! Cum gemea
Şi blestema, şi se izbea
Să sară-n groapă: – „L-au închis
Pe veci! Mi-a fost şi mie scris
Să mă deştept plângând din vis,
Din lumea mea!

Ce urmă lasă şoimii-n zbor?
Ce urmă, peştii-n apa lor?
Să fii cât munţii de voinic,
Ori cât un pumn să fii de mic,
Cărarea mea şi-a tuturor
E tot nimic!

Că tot ce eşti şi tot ce poţi,
Părere-i tot dacă socoţi –
De mori târziu ori mori curând,
De mori sătul, ori mori flămând,
Totuna e! Şi rând pe rând
Ne ducem toţi!

Eu vreau cu Fulger să rămân!
Ah, Dumnezeu, nedrept stăpân,
M-a duşmănit trăind mereu
Şi-a pizmuit norocul meu!
E un păgân şi Dumnezeu,
E un păgân.

De ce să cred în el de-acum?
În faţa lui au toţi un drum,

Ori buni, ori răi, tot un mormânt!
Nu-i nimeni drac şi nimeni sfânt!
Credinţa-i val, iubirea vânt
Şi viaţa fum!”

Şi-a fost minune ce spunea!
Grăbit poporul cruci făcea
De mila ei, şi sta-ngrozit. –
Şi-atunci un sfetnic a venit
Şi-n faţa doamnei s-a oprit,
Privind la ea.

Un sfânt de-al cărui chip te temi
Abia te-aude când îl chemi:
Bătrân ca vremea, stâlp rămas,
Născut cu lumea într-un ceas,
El parcă-i viul parastas
Al altor vremi.

Şi sprijin pe toiag cătând
Şi-ncet cu mâna ridicând
Sprâncenele, din rostu-i rar,
Duios cuvintele răsar:
– „Nepoată dragă! De-n zadar

Te văd plângând.

De cum te zbuciumi, tu te stingi
Şi inima din noi o frângi –
Ne doare c-a fost scris aşa,
Ne dori mai rău cu jalea ta:
De-aceea, doamnă, te-am ruga
Să nu mai plângi.

Pe cer când soarele-i apus,
De ce să plângi privind în sus?
Mai bine ochii-n jos să-i pleci,
Să vezi pământul pe-unde treci!
El nu e mort! Trăieşte-n veci,
E numai dus.

N-am cap şi chip pe toţi să-i spui
Şi-aş spune tot ce ştiu, dar cui?
Că de copil eu m-am luptat
În rând cu Volbură-mpărat
Şi ştiu pe Crivăţ cel turbat
Ca ţara lui.

Ce oameni! Ce sunt cei de-acum!

Şi toţi s-au dus pe-acelaşi drum.
Ei şi-au plinit chemarea lor
Şi i-am văzut murind uşor;
N-a fost niciunul plângător,
Că viaţa-i fum.

Zici fum? O, nu-i adevărat.
Război e, de viteji purtat!
Viaţa-i datorie grea
Şi laşii se-ngrozesc de ea –
Să aibă tot cei laşi ar vrea
Pe neluptat.

De ce să-ntrebi viaţa ce-i?
Aşa se-ntreabă cei mişei.
Cei buni n-au vreme de gândit
La moarte şi la tânguit,
Căci plânsu-i de nebuni scornit
Şi de femei!

Trăieşte-ţi, doamnă, viaţa ta!
Şi-a morţii lege n-o căta!
Sunt crai ce schimb-a lumii sorţi,
Dar dacă mor, ce grijă porţi?

Mai simte-n urmă cineva
Că ei sunt morţi?

Dar ştiu un lucru mai pe sus
De toate câte ţi le-am spus:
Credinţa-n zilele de-apoi
E singura tărie-n noi,
Că multe-s tari cum credem noi
Şi mâine nu-s!

Şi-oricât de amărâţi să fim
Nu-i bine să ne dezlipim
De cel ce vieţile le-a dat! –
O fi viaţa chin răbdat,
Dar una ştiu: ea ni s-a dat
Ca s-o trăim!”

Ea n-a mai plâns, pierdut privea
La sfetnic, lung, dar nu-l vedea
Şi n-a mai înţeles ce-a zis
Şi nu vedea cum au închis
Sicriul alb – era un vis
Şi ea-l trăia.

Senini de plânset ochii ei,
Vedea bărbaţi, vedea femei,
Cu spaimă mută-n jur privea.
Din mult nimic nu-nţelegea;
Şi se muncea să ştie ce-i.
Şi nu putea.

I-a fulgerat deodată-n gând
Să râdă, căci vedea plângând
O lume-ntreagă-n rugăciuni. –
„În faţa unei gropi s-aduni
Atâta lume de nebuni!
Să mori râzând...”

Şi clopotele-n limba lor
Plângeau cu glas tânguitor;
Şi-adânc, din bubuitul frânt
Al bulgărilor de pământ,
Vorbea un glas, un cântec sfânt
Şi nălţător:

„Nu cerceta aceste legi,
Că eşti nebun când le-nţelegi!
Din codru rupi o rămurea,

Ce-i pasă codrului de ea!
Ce-i pasă unei lumi întregi
De moartea mea!”

UN CÂNTEC BARBAR

Voi laşi dătători de porunci,
Mai râdeţi! Nevolnică turmă,
Mai râdeţi, că-i râsul din urmă!
S-apropie ziua! Şi-atunci
Vedea-veţi, sălbatici barbari,
Câmpiile voastre-necate
De vuietul multor armate,
Ca vuietul apelor mari –
Veni-vom ca-n ziua de-apoi;
Va plânge cu hohote zarea
De care, de cai, de strigarea
Mulţimii pornite spre voi!

Ieşi-vor, din negru pământ,
În zale de-argint cavalerii,
Puternici ca grindina verii,
Şi roibii cu nările-n vânt

Vor trece-n sălbatic galop
Spre Roma! Şi miei vor fi leii,
Fugi-vor de spaimă mişeii
Cuprinşi de pornitul potop
Spre Roma! Călcând pe cohorţi
Răzbi-ţi-vom colosul de-aproape
Şi nu va fi cine să-ngroape
Mulţimea cea mare de morţi!

Din Istru vom face pârâu,
Să-l umpli, romane, cu sânge,
Cu lacrimi pe care le-or plânge
Nevestele neamului tău!
Şi nu vei putea să mai pui
În şiruri înfrânta-ţi armată,
Şi-om face să fie odată
Toţi corbii şi lupii sătui!
Căci vultur să fii, un colos,
Cu aripi de repezi furtune
Şi cuibul în cer de l-ai pune:
De-acolo noi da-te-vom jos!

Ce-i viu sfâşia-vom în dinţi;

Aprinde-vom templele tale;
Vom naşte pustiul în cale;
Vom face pe-ai voştri părinţi
S-ascundă trufaşul lor chip
În togă, plângând de ruşine,
I-om trece sub furci caudine,
I-om pune cu fruntea-n nisip.
Şi fără de milă, călăi,
În faşe strivi-vom poporul,
Şi mândri vom pune piciorul
Pe gâtu-mpăraţilor tăi!
Vom face cât cerul de nalt
Mormanul cadavrelor crunte
Şi munte vom pune pe munte
Şi cerului da-vom asalt.
Pe-al vostru Zamolxe-pigmeu
L-om prinde de barbă-nhăţându-l,
Cu tronu-i cu tot răsturnându-l
Din cer, căci acel Dumnezeu
Ce lasă pe-al vostru pământ
Să crească atâta urgie,
Acela nu poate să fie

Nici mare, nici tare, nici sfânt.

Ah, dac-am putea măsura
Pe cât ni-e de plină măsura,
Vedea-vei ce multă ni-e ura,
În ziua din urmă a ta!
Că dacă voi toţi aţi muri
De spaimele morţii nainte
De-al nostru sosit, din morminte
V-am scoate de-oriunde veţi fi!
Şi răzbunătoarelor sorţi
Le-am face cu palma dreptate,
Căci feţele voastre le-am bate,
Scuipându-ţi pe fiii tăi morţi!

GAZEL

Picurii cu strop de strop
Fac al mărilor potop –

Zilnic câte-un spic adună
Şi-n curând tu ai un snop.

Mergi încet şi las’ s-alerge
Alţii cât or vrea-n galop.

Fii stejar, să creşti în laturi,
Nu înalt şi slab, un plop.

Nu uita trăind de corbul
Şi de vulpea lui Esop.

Dacă eşti cinstit, n-ai teamă
De duşman, de-ar fi ciclop.

Fă cât poţi, şi las’ să râdă
Cei ce sar viaţa-n hop.

Iar de n-are scop viaţa,
Fă să aibă clipa scop.

PĂSTORIŢA

Umbre mari răsar pe cale,
Ziua moare după culmi;
De pe coastă, pe sub ulmi,
Se scoboară mieii-n vale.

Obosit şi blând popor!
Şi cântând, păşeşte-agale
O copilă-n urma lor.

– „Noapte bună, soare sfânt,
Până mâine! Noapte bună!
Mâine iar vom fi-mpreună,
Tu să râzi şi eu să cânt.
Mâine până-n zori te scoală,
Adă flori de-argint în poală
Şi le-aşterne pe pământ!”

Şi, murind, întinereşte
Soarele de dragul ei,
Şi-o cunună de scântei
El prin păr i le-mpleteşte:
– „Mâine dacă n-oi veni.
Păru-n apă ţi-l priveşte,
Dor de mine de-ţi va fi!”

Şi-i va fi de soare dor!
Mâine blonda păstoriţă,
Despletind a ei cosiţă
Toată ziua la izvor,

Va privi cu drag la plete
Pline de-aur ce i-l dete
Soarele ascuns sub nor.

JERTFELE ÎMPĂCĂRII

I

În negura pădurii castelul îngrădit
Cu şanţuri uriaşe stă trist, mucigăit,
Şi numai câteodată în jurul său revine
Mişcarea vieţii calde, când paveze quirine
Răsar de după ziduri – de două ori pe an.
Atunci legionarii colosului roman
Ies grabnici ca furtuna şi tari ca răzbunarea,
Dar nu le simţi nici pasul, nici nu le-auzi strigarea,
Se-mprăştie deodată şi iar s-adună des
Şi pier în crâng. Se joacă? Dar iată-i! Dânşii ies
Mai mulţi! Erau o sută şi-acum ei sunt o mie,
Mai iuţi şi mai năvalnici, mai plini de vijelie.
S-amestecă, s-aruncă popor peste popor!
Ies fulgere din suliţi, dar suliţele mor
Zdrobite de pieptarul puternicelor zale;

Ajung acum la piepturi, cu pumnii-şi fac ei cale
Prin şiruri teutone: nici ţipete de guri,
Nici tropot nu s-aude! Vezi numai izbituri
De pumn, mişcare mută de braţ şi de secure.
Şi-n muta zvârcolire, ei intră în pădure
Aşa-ncleştaţi: şi codrii iau flacără acum.
Şi ei se luptă-n flăcări, s-azvârl, se-neacă-n fum,
Iar brazii cad pe dânşii aprinşi, se prăbuşeşte
În capul lor tot codrul, dar nimeni nu gândeşte
La fugă – două neamuri aprinse de un gând:
Din doi protivnici unul să piară mai curând.

II

De mult, de când e Tibull prefect peste cohorţi,
E linişte. Stau moarte zăvoarele pe porţi
Şi nu mai sar oştenii desculţi din aşternuturi
Să piardă-n miezul nopţii puternicele scuturi.
Păreau şi teutonii de lupte-acum sătui,
Căci Aripert trimese de mult solia lui
La Tibull pentru pace. Şi toate-au fost de bine;
De-atunci trăiesc frăţeşte oştirile vecine.

III

– „Când stai în pragul casei, e soarele în prag!
Când treci visând prin noaptea pădurilor de fag,
Reverşi lumina-n noaptea dumbrăvilor ca luna;
Oh, cât eşti de frumoasă, tu nu pricepi, Hiltruna!
Când treci în zori pe colnic în albul tău veşmânt,
Cu ochii mari şi-albaştri, cu părul dat în vânt,
Tu-n iernile vieţei eşti zi de primăvară!
Sălbatico! Mă doare, când ştiu că eşti barbară –
Iubeşti pădurea numai; cu ochii tăi frumoşi
Tu vreai să-mbeţi, copilă, bărbaţii-ntunecoşi
Cu plete lungi pe umeri, cu bărbi ce te-nspăimântă,
Puternici ca mânia pe care ei o cântă
Cu glasuri răguşite, când pleacă la război!
De ce zâmbeşti? Aruncă cununile de foi
Şi pune diademă pe fruntea ta senină!
Ce-ţi pasă dac-ai noştri la alte legi se-nchină!
O, de-ai vedea tu Roma cu turnurile ei,
Cu lume şi lumină, cu roiuri de femei
Frumoase; şi-ntre ele ca draga mea niciuna,
Ca fata cea frumoasă din codru, ca Hiltruna!”
Ca un copil ce-ascultă poveşti cu sori apuşi,
Aşa-l ascultă fata cu ochii mari şi duşi.

Ea tremură şi-n ochii lui Tibull lung priveşte;
Ar vrea să zic-o vorbă, n-o zice şi roşeşte,
Ea simte că-i străină şi neamul ei barbar!
Ah, ce frumoase vorbe din rostul lui răsar;
El e roman, e nobil, deprins la vitejie!
Niciun bărbat din neamul lui Aripert nu ştie
Să-i spună ei cuvinte aşa de dragi ca el.
În urmă ea zâmbeşte: – „Ah, nu, că e mişel
Un suflet când îşi uită pe-ai săi! Şi mă-nfioară
De fulger să m-apropiu, căci fulgerul omoară!
O, lasă-mă!” şi fuge prin desetul de fagi,
Dar parcă-i vin alături cuvintele lui dragi.

IV

În zori de zi străjerul vesteşte pe-un străin.
E Aripert, e domnul pădurilor. — „Eu vin
Să te poftesc, romane, la zilele serbării!”
Noi mâine-aprindem focul sub jertfele-mpăcării!”
Şi-a stat pe gânduri Tibull şi n-a fost învoit!”
– „Te rog pentru Hiltruna. Ea singur-a dorit!”
Hiltruna cea frumoasă din codri! Visătoarea!
– „Aşteaptă-mă, Ariperte! Găteşte-ţi sărbătoarea!”.

V

– „Nimic nu-i mai puternic în om ca slăbiciunea!
Şi slab ce eşti tu, Tibull, s-asculţi de rugăciunea
Femeilor! Barbarii au rele gânduri, cred!”
Dar nu-l ascultă Tibull; şi-a doua zi purced
Din zori centurionii spre sihlele barbare,
Ei şi-au ascuns cuţite sub albele pieptare
De za – puternici marturi ai apărării lor,
De-ar vrea să-i năvălească sălbaticul popor –
Şi-n codri ei lăsat-au, de-ar fi vro mişelie,
Cu opt centurii Quintus pe-aproape să se ţie.

VI

Acolo fete blonde cu ochii de azur
Cântau sinistre cânturi de luptă, şi-mprejur
Flăcăi înalţi, sălbatici, jucau cu vuiet mare
Războinicele jocuri a ginţilor barbare.
Pe laviţe-aşternute cu albe piei de ied
Bărbaţii stau în şiruri, iar cupele cu mied
Oprite lung la gură trec vesele şi-ntruna,
Din om în om. Iar astăzi paharnic e Hiltruna,

Copila cea frumoasă, că-i vechiul obicei
Al neamului, paharul la zile mari să-l bei
Turnat de cea mai dragă fecioară ce e-n casă.
Tibull în fruntea mesei, şi-ai săi pe lângă masă,
Cu Aripert, aleargă cu ochii însoţind
Mişcările de fulger a celor ce se prind
Mereu mai mulţi la horă – sălbatic este jocul
Şi tot mai mult Hiltruna cu mied hrăneşte focul.

VII

– „E cald aici, romane; afară-i cer senin” –
Afară miedul curge mai vesel şi mai plin
În cupele făcute din coarne-ncăpătoare
De bou; aici sub codru, pe pajiştea cu soare,
Se prind la joc neveste: de ochii lor frumoşi
De două ori se-mbată bărbaţii-ntunecoşi
Ai codrilor. E vuiet, e chiot şi strigare.
Şi hora lor se-ntinde sălbatică şi mare.

VIII

Deodată cântul tace. Ca scoase din pământ
Răsar pumnale-n mâna barbarilor. Un vânt

Când trece prin frunzişul tomnatic al pădurii
Asemeni e suflării sălbatice a gurii
Acestui mult amestec de oameni, cari grăbiţi
Se apără şi-atacă, de jocuri obosiţi
Şi beţi de vin – mulţime de vulturi la o pradă
Puţină – se-ncleştează şi zece cad grămadă
Pe-un singur om al Romei, se sfâşie muşcând
Cu dinţii, se sugrumă, şi-n sângele curgând
Şiroaie mari înoată zburaţi dintr-o izbire
Şi ochi şi dinţi şi creieri. –
La-ntâia lor pornire
Spre Tibull vin o sută. Hiltruna vine drept
Spre el şi îl cuprinde puternic peste piept
Cu braţele-amândouă. — „Iubite, nu te teme,
Te apără Hiltruna!” Şi strâns de fată geme
Puternicul, s-azvârle, căci e ţinut pe loc
Şi mâinile-i sunt prinse de fată. — „Ai noroc
Să mori la mine-n braţe! Vezi, fruntea-mi e senină,
Ce-ţi pasă dac-ai noştri la alte legi se-nchină?”
El vrea să se desprindă şi urlă, e turbat.
– „Ah, până când toporul nu-l văd adânc intrat
În pieptul tău de fiară, eu nu te las, romane!”

Lovit se simte Tibull de multe buzdugane
Şi sângele-i ţâşneşte din calde tăieturi:
Atunci cu nebunia supremei izbituri
Se scutură, de fată abia se mântuieşte;
El prinde pe Hiltruna de mijloc şi-o izbeşte
De-un brad – ea cade moartă cu blondul cap zdrobit,
Şi cade-apoi şi dânsul de rane-acoperit,
Nedând măcar cu pumnul un semn de apărare,
Dar a putut să geamă din ultima suflare
Un semn ştiut de bucium.

IX

Şi semnul a intrat
Prin codri ca un ţipăt, şi codrii s-au mişcat.
Atunci cu pas de vifor din negura pădurii
Năvalnic iese Quintus cu cele opt centurii.

X

A fost o luptă scurtă; tot pumnul un omor.
Dar gloatele barbare cu Aripert al lor
Primeau puteri întruna din gloate sositoare.
Atât de slabă-n număr, puterea oştitoare

A Romei în clipita dintâi a atacat,
Şi ea mergea-nainte; izbit-apoi a stat,
Pe loc strângându-şi şirul. În urmă şovăieşte,
Se apără, se-ndeasă, dar fierul o răreşte,
Şi-n zid, format din piepturi, puterea-şi face porţi,
Încet-încet, romanii, ducând pe-ai lor ce-i morţi
La mijloc, intră-n codri şi iau acum cărarea
Spre şanţuri. Şi din urmă, din faţă răzbunarea
Barbarilor izbeşte pe cei puţini, mai des,
Mai tare. Şi din codrii barbarilor când ies,
Se văd o mână mică romanii, plini de rane,
Se târâie pe şesul castelelor romane,
Goniţi mereu. O sută, optzeci au mai rămas
Şi mai rămân dintr-înşii la fiecare pas
Pe câmpi oşteni de-ai Romei. Câmpia geme cruntă,
Ei se retrag întruna, şi viforul înfruntă,
Şi morţi de jumătate, ciuntiţi îngrozitor,
Ajung în faptul serii în şanţurile lor.

PRAHOVA

Din pământ, din locuinţa

Mamei tale, ieşi zâmbind,
Prahova! Şi stai mirată
Şi te tremură dorinţa
Să vezi lumea cu lumină!
Inima de plâns ţi-e plină;
Ochii tăi spre soare cată
Şi-ai tăi ochi mai vii s-aprind.

În pământ cât e de rece
Şi-n pământ nu vezi nimic –
Nu te mai întoarce-acasă!
Eu pe drum te voi petrece
Cu poveşti şi cu poveţe,
Voi cânta a ta frumseţe!
Lasă lumea ta, o lasă,
Tu frumoasă, eu voinic!
Vino-ncet pe-aici, iubită!
Adă mâna, să nu cazi
Peste pietrele din cale!
Tu tresari de fericită
Şi-mbătată de viaţă;
Soarele-ţi răsare-n faţă –
Haid-acum fugind la vale

Printre şoptitorii brazi.

Ce frumos se-mbracă dealul
Cu flori roşii pe-unde treci!
Îţi întâmpină sosirea
Munţii ce despart Ardealul,
Codrii vechi şi plini de noapte,
Luncile cu mii de şoapte.
Râzi cu hohot la privirea
Neguroşilor Buceci?

Uite-acum cât eşti de mare,
Uite ce frumoasă eşti!
Tu, sălbatico-ntre fete,
Iată sate-acum în zare,
Prahova, să fii cuminte!
Ţine cumpăt la cuvinte,
Stai şi pune-ţi flori în plete,
Mai frumos să te găteşti.

Potriveşte-ţi părul bine;
Strânge mijlocelul tău,
Pieptul plin ca să-ţi răsară!
S-or uita flăcăi la tine,

Şi copile tinerele:
Să vorbeşti frumos cu ele,
Să nu-ţi scoată vorbă-n ţară
Că tu eşti crescută rău!

Iată satul! E Azuga.
Tu auzi acum întâi
Dulce vuiet de vioară –
Haid, -iubito, haid’ cu fuga,
Să jucăm şi noi chindia!
Cum te-aprinde veselia
Şi cum joci tu de uşoară,
Şi-ai voi să tot rămâi!

Dar te mână-n lume dorul
Să vezi lumea! Şi tu fugi
Şi te pierzi visând cu gândul.
Veselă-ţi mlădii trupşorul
Şi la brâu pui flori de viţă,
Flori de crâng pui în cosiţă
Şi pe-alesul tău visându-l
Treci prin văi, cu blânde rugi.

Dar auzi! E plin pământul

De răsunete! Pe loc
Un balaur cât un munte
Vine-nfiorat ca vântul
Cu o sută de picioare –
Cu mugiri şuierătoare,
Şi-i c-un ochi de foc în frunte
Şi pe nări el varsă foc!

Prahova năvalnic sare,
Neştiind aceasta ce-i.
Pletele-i rămân răzleţe,
Ochii plini de spaimă-i are
Şi cu pieptul gol s-aruncă
Peste liniştita luncă –
Părul ei sunt valuri creţe,
Spuma albă-i pieptul ei!

Te-ai speriat, frumoasă fată,
Galbenă ce te-ai făcut!
A fost tren, n-a fost balaur!
Plângi acum şi, ruşinată,
Pieptul plin, vădita taină,
Ţi-l ascunzi sub larga haină

Şi dai părului de aur
Tot repaosul pierdut.

Dar tu uiţi curând! Şi iară
Salţi pe netedele lunci,
Şi cu râsuri repetate,
Veselă din cale-afară,
Iai câmpiile de-a latul,
Şi când vezi deoparte satul
Baţi în palme şi pe spate
Capul gingaş ţi-l arunci.

Iat-o! Pe sub râpi înalte,
Ea cu hohote adânci
Fuge, parcă-i urmărită;
Strânge pieptul să nu-i salte
Şi pe după stânci dispare –
Şi târziu, departe-n zare,
Leneşă şi obosită,
Iese iar de după stânci.

Câteodată, mânioasă,
Spumegând la cotituri,
Te azvârli vuind la vale –

Dar aşa eşti mai frumoasă!
Ochii negri ţi-i întuneci;
Şi sălbatică aluneci;
De-al tău vuiet gem în cale
Luniştitele păduri.

Stai! Tu simţi un tremur rece!
Caraimanul, până-n nori,
Stă pândind în cap să-ţi cadă
Pe sub el dacă vei trece!
Uite, parcă-l mişcă vântul!
Să ne-ajute Domnul sfântul!
Uite-acum, să nu ne vadă –
Am scăpat! dar ce fiori!

Dar de ce-ţi astâmperi pasul?
Prahova, de ce te miri?
De ce vezi, îţi moare mintea
Şi-ţi întinereşte glasul –
Iată, vilele răzleţe
Cu ciudate turnuleţe!
Tu te-nchini pe dinaintea
Învechitei mănăstiri.

Vezi castelul în lumină;
Brazi trăsniţi pe dânsul cad.
Şi sub codru, visătoare,
Trece-n gânduri o regină
Palidă – e Carmen Sylva!
Al ei nume pomeni-l-va
Codru-n veci, c-a fost sub soare
Doamna codrilor de brad.

Să plecăm, frumoasă fată,
Să plecăm, că zăbovim!
Iată, Prahoviţa-n vale,
Ca şi ţine-o alintată,
Pribegind cu doru-i volnic!
Iată. Câmpina pe colnic,
Şi Doftana-ţi iese-n cale –
Şi noi tot călătorim.

Şi-acum trenul când mai vine
Nu te temi! Cu el în pas
Fugi alături, salţi nebună,
Râzi de el, şi el de tine!

El uşor şi tu uşoară –
Dar el zboară, zboară, zboară,
Şi prin văi departe sună
Batjocoritoru-i glas.

Dar ce ai, frumoasă fată,
De ce-ţi bate pieptul des?
Prahova, după movilă
Pentru ce te-opreşti mirată
Şi pleci ochii? Colo-n zare
Un flăcău frumos răsare,
E Teleajenul, copilă,
Simţi că este-al tău ales.

Semne el cu mâna-ţi face;
Tu roşeşti râzând mereu,
Şi râzând te-neacă plânsul.
Prahova, te las în pace!
Nu mai ceri a mea-nsoţire,
Te-am adus până la mire:
Mână-n mână tu cu dânsul
Să plecaţi cu Dumnezeu!

LA PÂRÂU

Venea pe deal, voios cântând,
Flăcăul;
Pe-un umăr coasa legănând,
Venea fără de niciun gând
Flăcăul.
Dar iată-n drum îl află răul,
În drum, în drum, dar ce-i în drum?
Pârâul –
Aşa de lat şi chiar acum!

Dincolo câmp şi lan şi flori
Ei cată!
Şi doine şi secerători;
Pârâu-i lat, şi să nu mori?
Ei cată!
Şi-n grâu, ei bată-mi-l să-l bată!
În grâu, în grâu? Dar ce-i în grâu?
O fată –
Înoată-n spice până-n brâu.

—” Să n-ai, Catrino, zi de rău!”

Ea tace.

– „Ei, iacă naiba de pârău,

Mi-l puse focu-n drumul tău!”

Ea tace.

Deloc o vorbă! Se preface.

Deloc, deloc, de ce deloc?

Că-i place

Şi vrea de el să-şi bată joc.

– „Ai, fă, copii acasă mulţi?

Ei, iacă!

Nu vii, urâto, nu m-asculţi?

De dragul tău să mă desculţi?

Ei, iacă!

Mai bine plec!” Şi dânsul pleacă.

Dar ea? Dar ea? Ce-şi zice ea?

Să treacă!

Să facă-n urmă cum o vrea!

Văzându-l, însă, c-a plecat,

Ea-şi pune

Deoparte snopul: – „M-ai chemat?”

El mâna peste ochi mirat

Şi-o pune.

– „Să-ţi spun ceva! Cuvinte bune!”

– „Să spui, să spui! Dar ce să spui?

Ei spune!

Dar iute, vezi, că vreme nu-i!”

– „Dar eşti departe, dragă, hai!”

– „Ba bine,

Atunci rămâi pe unde stai!”

– „Ce rea mai eşti! Ce suflet ai!”

Ba bine,

Ca să n-o creadă rea, ea vine.

– „Te temi, te temi! parcă te temi

De mine.”

– „Ba nu! Dar pentru ce mă chemi?”

– „Haid’, treci pârâul! Ce te-ntreci,

Catrino!”

– „Nu vreau, auzi! De ce nu pleci?”

– „Dar nu-i cât Oltul, poţi să-l treci,

Catrino!”

– „Vecine, nu!” – „Ba da, vecino!

Nu vreai? Nu vreai? De ce nu vreai?

Haid’, vino!

De-atunci şi peste mări treceai.”

– „Ei iacă, viu! Dar de nu-mi spui

Vro veste,

Zi bună între noi de-azi nu-i!”

Ştia doar fata felul lui!

Vro veste,

De unde-o iei, dacă nu este?

Apoi, apoi? Ce-a fost apoi?

Poveste –

Tot eu să spun? Ghiciţi şi voi.

FRESCO-RITORNELE

(improvizări)

1

Viaţa mea de mult s-a stins şi-am îngropat-o.

Sunt beat de cad în gropi, şi-a cui e vina?

A obrăjorilor cei cu gropiţi, şireato!

2

Ea sta, cu sânul plin de pere, la fântână –
Şi ea mi-a dat s-aleg pe plac din sân o pară.
Şi m-am trezit că-mi dă deodată peste mână!

3

Pe punte-am sărutat mai ieri o fată,
Şi-acum au dat sătenii jalbă la prefectul,
Că fetele stau cârd pe punte ziua toată!

4

Psaltirea popii o sărut, dar aş lăsa-o,
Sărut şi mâna preotesei, şi-aş lăsa-o,
Pe fata popii n-o sărut, şi-aş săruta-o!

5

Cu ochi frumoşi, cu piept rotund, aşa zglobie,
Tu, Doamne, ai făcut-o numai ca să mintă
Şi numai ca să-mi faci necazuri mie!

6

Pentru drăguţe ne-am certat vro trei la coasă, –

Din ceartă m-am ales cu părul smuls şi mâna ruptă,
Da-ncalte a rămas că-a mea e mai frumoasă!

7

Cu şorţu-n brâu, cu mâna-n şold, ea, cea şireată,
Stă-n drum, anume ca s-o văd, să-mi facă-n ciudă –
De-ar fi ce-ar fi, tu azi nu-mi scapi nesărutată!

8

Îi plac poveştile, încet şi la ureche,
Şi ce-i spui nou! Dac-o sărut fără poveste,
E veşnic nouă pentru noi povestea veche.

9

Ei, vezi cum eşti! În prag la noi te-am prins de mână,
Şi-am vrut să te cuprind, şi pentru-atâta lucru
Ai plâns şi n-ai venit la noi o săptămână!

10

De când eram noi mici, mi-ai fost ca soră,
Şi prietenă mi-ai fost de când eşti fată mare,
Iar mama vrea d-acum să-i fii, drăguţo, noră!

11

Eu am de mult scriptura mea şi-mi ţin scriptura:
Guriţa fetelor cu sărutări s-astupă,
Băieţilor eu le astup cu pumnul gura!

12

Vorbim răstit şi ne-ngânăm răspunsul,
Şi-n sat cred toţi că asta-i vrajbă veche,
Iar seara noi ne sărutăm pe-ascunsul!

13

Uşor te nalţi, când te-ai deprins să birui greul –
Cei răi mă-njură! Nu ştiu ei ce ştiu copiii?
Pe cât smânceşti, pe-atât de sus se nalţă zmeul!

14

Ea râde-n plânsul meu! Dar ea atâta ştie!
Eu ştiu: Mi-e dragă, şi n-aş vrea să-mi fie dragă,
Dar dragă dacă nu mi-ar fi, aş vrea să-mi fie!

15

Ieri ne-am certat! Şi mi-e necaz că uit prea iute –
Azi, după ce m-a sărutat, mi-am dat de seamă
Că ieri jurai să nu-l mai las să mă sărute!

16

E galben soarele sub nor, şi-i galben lanul
Prin care treci tu, cea cu galbene cosiţe –
Ştii tu de ce-am îngălbenit şi eu sărmanul?

17

Mai sfântă-i dragostea decât orice psaltire –
Când ai drăguţă, eşti cu ea mai sfânt în cârciumă
Decât fără de ea pe prag de mănăstire!

18

Eu om cu minte n-am văzut, să nu sfârşească
Nebun, când a iubit, dar drept e şi aceea
Că om cu minte n-am văzut să nu iubească!

19

Eu am drăguţe multe-n sat, dar nicio fată

N-a zis că-i bine s-o sărut şi să-i ţin drumul,
Dar nici că-i bine când o las nesărutată.

VARA

Priveam fără de ţintă-n sus –
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaş cu fruntea-n soare,
De pază ţării noastre pus.
Şi ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Şi n-avea aripi să mai zboare!
Şi tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare.

Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pământ –
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,

Când saltă largul lor vestmânt.
În lan erau feciori şi fete,
Şi ei cântau o doină-n cor.
Juca viaţa-n ochii lor
Şi vântul le juca prin plete.
Miei albi fugeau către izvor
Şi grauri suri zburau în cete.

Cât de frumoasă te-ai gătit,
Naturo, tu! Ca o virgină
Cu umblet drag, cu chip iubit!
Aş vrea să plâng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!
Mi-e inima de lacrimi plină,
Că-n ea s-au îngropat mereu
Ai mei, şi-o să mă-ngrop şi eu!
O mare e, dar mare lină –
Natură, în mormântul meu,
E totul cald, că e lumină!

NEDUMERIRE

(după Strodtmann)

Cât de rău eşti, Doamne, Doamne!
Tu mă-ntrebi grăbit şi-aprins
Dacă te-am iubit vrodată?
Ce-i cu tine? Ce te-a prins?
Dac-aş şti, eu ţi-aş răspunde;
Cum să ştiu, că n-am de unde!
Eu la asta niciodată
N-am gândit cu dinadins.

Tu mă ştii. Eu râd întruna,
Numai de glumit mă ţiu –
Ei, dar când mă-ntrebi de-acestea
Parc-aş vrea să nu mai fiu!
Lumea de dureri e plină:
Calea vieţii mi-e străină;
Tot aşa-mi vorbeşte mama,
Iar eu, biata, ce să ştiu?

Eu cu drag te văd la horă.
Ochii tăi şi toate-mi plac!
Orice-mi zici tu, nu mă supăr,

Şi cu orice faci mă-mpac.
Dar să stăm târziu în noapte
Tăinuind iubirea-n şoapte
Şi să te sărut – ei, asta!
N-am putere să o fac!

Nu mi-am dat anume seama
Niciodată viaţa ce-i!
De-mi zici „dragă”, râd cu hohot,
Ascunzând obrajii mei.
Tu te superi dintr-odată,
Mă faci proastă şi-ngâmfată,
M-ameninţi c-o rupi cu mine –
Rău ce eşti! şi multe vrei!

O, de m-ai lăsa vrodată,
De-ai fugi şi m-ai lăsa.
Din grădina maicii tale
Eu o floare mi-aş fura
Şi-aş purta-o-n sân, o cruce!
Când s-ar veşteji, m-aş duce
Să te fur apoi pe tine;
Nimănui nu te-aş mai da!

Mai aşteaptă! Cui dai biruri,
Dac-aştepţi ce ţi-e iubit?
Să zic da, nu-mi vine bine
Până când nu m-am gândit;
Să zic nu? Aş zice toate,
Numai asta nu se poate:
Parc-aş plânge viaţa toată
Dac-aş şti că te-am mâhnit.

Ei, acum ghiceşte singur
De te am eu drag ori nu?
Să mi-o spui de altă dată,
C-aş roşi să-mi spui acu –
Cumpăneşte bine toate,
Până mâine te socoate:
Şi de vei ghici, tu-mi spune,
Şi voi zice cum zici tu!

UN BASM

„Va veni să vă cuprindă
Un flăcău cu negre plete

Şi frumos cum nimeni nu-i:
Voi fugiţi să nu vă prindă!
Uşa s-o-ncuiaţi la tindă,
Că, de vă sărută, fete,
Veţi muri de dragul lui!”

Şi-a venit flăcăul, cică,
Un voinic cum altul nu e!
Şi trei fete de-mpărat
Grabnic s-au ascuns de frică,
Numai fata cea mai mică
N-a putut grăbit să-ncuie,
Şi-a rămas la sărutat.

De-a murit, eu nu ţiu minte.
Acest basm mi-l spuse mama
Adormindu-mă, demult!
Şi-i mult basm, de-aci-nainte,
Şi-am uitat a lui cuvinte!
Ah, de-aţi şti să-mi daţi voi seama.
Cum aş vrea să-l mai ascult!

Vreau să ştiu, să ştiu sfârşitul!
A murit copila? Vine

Iar flăcăul, de-a plecat?
Ah, eu nu-nţeleg iubitul, –
Spuneţi cum e isprăvitul?
Că s-a repetat cu mine
Basmul fetei de-mpărat!

SPINUL

Stătea frumoasa pe-un răzor;
Voinicul lângă ea devale,
Să-i scoată spinul din picior
Şi ea plângea: – „Un spin în cale!
De ce tot râzi? Ah, cum mă dor
Aceste râsete-ale tale!”
Ea are flori de crâng la sân,
Şi-n păr un trandafir sălbatic,
Şi părul ei de rouă-i plin.

– „Ei, las’ să râd! Tu ai cules
Trei fragi, venind peste coline,
Şi vezi cu ce mi te-ai ales!”
– „Trei fragi? Şi-atât e doară bine!
Căci n-am putut în deal să ies;

Trei fragi de-ar fi, sunt pentru tine!”

Cu ochii-nchişi şi strânşi de tot,
Ea de dureri izbea piciorul:
– „Ah, lasă-mă, că nu mai pot!”

– „Fricoasă eşti!” – „Da! Te-aş vedea!
Fricoasă, eu? Aşa e frica?
N-ai milă de durerea mea!
Nu-ţi pasă!” – „Da! Ca de nimica!
Ba-mi pasă mult, că eu n-aş vrea
Să-mi fie şchioapă nevestica!”

Ea-şi potriveşte floarea-n păr,
Şi-i înfloresc zâmbind obrajii
Cei albi ca florile de măr.

– „Să fiu chiar şchioapă, ce-i apoi?
Că ce ţi-e drag, tot drag rămâne!”
– „Eu nu zic ba! Dar uite, joi
Ni-e nunta, dragă, e ca mâine –
Tu cum să joci? Sărac de noi!
Să stai la masă-ntre bătrâne.”

Ea-şi ţine braţul stâng pe piept
Şi-ncetişor dezmiardă fruntea
Flăcăului cu braţul drept.

– „Eu ţie vreau să-ţi fiu pe plac;
Şi n-o să joc, şi ce-i cu asta?”
– „Aşa-i! Dar eu? Eu ce mă fac?
La nuntă-mi, bată-o năpasta,
Să nu joc eu? De-aş şti că zac,
La nuntă vreau să-mi joc nevasta!”

Ea râde-acum! — „Nebun ce eşti!”
Flăcăul grabnic se ridică:
– „Ei, iacă spinul! Ce-mi plăteşti?”

– „Vrei plată? Uite, ai trei fragi,
Şi din cosiţă-ţi dau bujorii...”
– „Şi toată frunza de pe fagi!
De dor de fragi se plâng feciorii?
De flori dă-mi ochii tăi cei dragi
Şi pentru fragi dă-mi obrăjorii!”
Şi ea-l loveşte-ncetişor,
Zâmbind, cu palma peste gură.
– „Eu ştiu! Să ceri aşa-i uşor!

Dar las’ acum! E joi aici
Şi nimeni, aşteptând, nu moare!”
– „Mă porţi ca pe copiii mici! –
Dar joi, să ştii! Trei fragi şi-o floare!
Şi joi tu n-ai ce să mai zici,
Că pentru multe-mi eşti datoare!”

CÂNTECE

I

Bea câmpia ploi vărsate,
Pomii sucuri beau din ea,
Marea bea din râuri late,
Soarele din mare bea.

Luna bea raze de soare,
Totu-n fire bea mereu –
Numai eu să nu beu oare?
Taci şi lasă-mă să beu!

II

Ce bogată-i marea cu adâncuri mari!
Plin e fundul mării de mărgăritari.

Vechile coroane preţuri au mai mari:
Pline sunt cu totul de mărgăritari.

Dar când râde Rada, mărgăritărei
Sunt pe lume oare scumpi ca dinţii ei?

Ce bogat e câmpul înrourat în zori!
Rouă-n mărgărele picură din flori!

Ochii plini de lacrimi preţ mai mare au:
Scumpe mărgărele în acei ochi stau.

Dar ce preţ mai are vinul, dragii mei,
Când aruncă-n spumă mărgăritărei!

III

Goi sunt umerii rotunzi,
Pieptul gol – aşa-mbrăcată
Treci pe câmp, frumoasă fată!
Când mă vezi, ascunzi deodată
Pieptul tot. De ce-l ascunzi?

De sub văl nevrând îţi ies
Umerii scăldaţi de soare,
Când te pleci să rupi o floare,
Pentru ce zâmbeşti tu oare
Şi te pleci atât de des?

IV

Pe sânul alb al fetei, când iese-n ziuă-n prag,
O salbă de mărgeanuri se leagănă cu drag.

Când unor pietre moarte le dai atâta drept,
Atunci, eu viu şi tânăr, eu ce-aş avea s-aştept?

Tu pui pe sân mărgeanul, te-mbeţi de dragul lui –
Dar cât ai fi de beată pe mine să mă pui!

V

Şchiop! Dar şi eu am să mor:
De ce să mă supăr oare,
Dacă n-am două picioare?
Pot muri şi c-un picior.

Locul meu e hotărât
Iadul! nu-mi ajută ruga –
Iar spre iad ori mergi cu fuga,
Ori mergi şchiop, e tot atât!

Şi-ntre şchiopi găseşti eroi:
Când e vorba de băute,
Mergeţi voi oricât de iute,
Şchiopul merge-n pas cu voi!

VI

– „Stai, iubito, la fântână,
Rece-aşa, cu flori în mână –
Lasă-n pacoste gânditul,
Când e primăvară-n lunci!”

El îi spune multe-multe,
Ei îi place să-l asculte –
Şi copila cea frumoasă
Crângul l-a-ndrăgit de-atunci.

VII

– „Să n-am zi de veselie,
Să n-am flori de pus în plete
Şi să fiu de râs la fete,
Dacă te mai las să pui
Mâna ta de-acum pe mine!
Între noi, să ştii tu bine,
Dragoste de astăzi nu-i!”

Astfel jură ea-n mânie,
Pleac-apoi pe şes uşoară –

Dar, cu ochi de căprioară,
Ea privind pe cel rămas
Ne’ncetat în ochi îl ţine:
Şi, văzând că-n urmă-i vine,
Tot mai mult slăbeşte-n pas.

VIII

Ieri pe-un trandafir de câmp
Am văzut un bobocel;
M-am oprit în drum şi-am stat
De poveşti cu el.

Multe dânsul mi-a răspuns,
Dar mai multe mă-ntreba –
Dragă, ştii de ce-am vorbit?
De guriţa ta!

IX

Cu noaptea-n cap, din casa lor
Pe viscol am plecat,

Şi-n deal m-am rezemat plângând
De-un paltin fulgerat.

Şi Oltul ca un leu rănit
Gemea la cotituri
Şi trist vuiau de-al toamnei vânt
Întinsele păduri.

Părea că-mi plânge-n jur cu drag
Un glas de turturea –
Şi mă durea un singur gând:
Că lumea nu-i a mea.

Ca pe-un pahar eu jos s-o pun,
Jos sub piciorul meu,
Şi s-o sfărâm şi să mă prind
De piept cu Dumnezeu.

X

Voi sălcii triste-n cimitir,
V-aud şoptind duios în noapte,

Voi despre ce vorbiţi plângând?
Ce taine spuneţi voi prin şoapte?

„Vorbim de morţii care dorm
Sub noi, vorbim de dusul bine –
O, las’, că nu va trece mult,
Şi vom vorbi şi despre tine!”.

XI

Ah, cât eşti de frumoasă, doamnă,
Când stăm de vorbă amândoi,
Dar mai ales când spui blazată
Că viaţa asta e noroi.

Mi-arăţi briliantata mână
Şi obositul cap ţi-l pleci –
Eşti întruparea frumuseţii
Visată de poeţii greci.

Tu mă omori cu ochii nobili!
Răceala ta m-a fermecat,

La foşnetul cel cald al rochii,
Dintr-un copil mă simt bărbat.

Şi-atunci când râzi aristocratic
Cu vecinicul tău mon ami,
Ah, nu-nţelegi, sublimă doamnă,
Cu ce plaisir te-aş pălmui!

XII

Eu am plecat în urmă-i şi-am prins-o de vestmânt –
Ea sta pe loc ca moartă, cu ochii la pământ.
„O, nu fi supărată! Zi-mi numai un cuvânt!”
Ea a glumit cu mine, iar eu – ce fiară sunt!
Ea a-nceput să plângă de asprul meu cuvânt –
Şi-acum ea stă ca moartă cu ochii la pământ.

„O, nu fi supărată! Zi-mi numai un cuvânt!”
Eu aş fi vrut mai bine să intru în pământ
Decât s-ajung şi ceasul durerii ce vi-o cânt!

XIII

De-aici culege fata fragi –
De-o zi nu te-a văzut, copile,
Şi-o zi e lungă cât trei zile
Când nu se văd doi oameni dragi,
De-atâta vreme dragi.

De-aici adună fata flori –
De dragul cui le mai adună?
La ce ţi-ar fi o floare bună,
Când plângi mereu şi-ai vrea să mori!
Ai vrea-n curând să mori!

Ea rumpe crini de pus la sân,
Dar desfoindu-i, umple vântul –
Ah, dacă ţi-ar orna mormântul
Măcar aceste flori de crin,
Flori veştede de crin!

XIV

Eu o văd ades pe stradă.

Palidă cu paşi grăbiţi –
Rătăcită-i e privirea
Şi obrajii desfloriţi.

Uneori un râs ironic
Înfloreşte-obrajii ei,
Cine ştie ce-i durerea
Astei palide femei!

Mi-au spus mulţi că e nebună
Şi râdeau. Eu n-am crezut,
Şi-am voit s-o-ntreb odată,
Dar am stat în faţă-i mut

Şi-am plecat fără de vorbă
Şi cu ochii la pământ,
Parcă eu m-apropiasem,
Un profan de-un lucru sfânt!

XV

Mâna el domol o pune

Peste pieptul mândrei fete
Şi-o dezmiardă, ca s-o-mbune.
Dar ea mâna i-o aruncă
Îndărăt, ca să-i arete
Că-i mânie-ntre ei doi,
Murmurând se-ntoarce-apoi
Spre perete.
Plânge, ca s-o lase-n pace,
Şi se zbate prefăcută –
Şi la urmă dânsul tace.
– „Doarme?” zice ea cu şopot
Şi mult timp rămâne mută,
Ridicată-ncetinel,
Ea s-apleacă peste el
Şi-l sărută.

XVI

De ce te-ntrebi tu, Xinte, oare
Că dacă mori mai vezi vrun soare,
Mai poţi iubi, auzi vrun cânt?
Le ai aceste pe pământ –

Ce vrei cu viaţa viitoare?
Cu orice om o lume moare.

Zici nu? Dincolo de morminte
Trăim tot noi ca mai nainte,
Continuă ceea ce-a fost?
Ei bine dar, tu eşti un prost
Şi-n viaţa ceealaltă, Xinte,
Cum poţi să crezi că-i fi cuminte?

XVII

Pierdut privesc în urma ta,
Când tu îmi treci pe dinainte,
Ca Hamlet palid urmărind
Fantoma mortului părinte.
Frumoas-ai fost şi cum te-ai stins
De-atâte ori mi-o zic cu jale –
Azi te urăsc, şi totuşi stau
Privindu-te cu drag în cale.

Tu-mi eşti un jalnic suvenir,

Un nor când a trecut furtuna;
Tu treci prin sufletul meu trist
Ca-n nopţile de toamnă luna.

XVIII

Mamă, sunt silită eu
Să-i tot văd în vis mereu
Ochii de jăratic?
Sar prin somn, mi-e somnul greu,
Visul mi-e sălbatic.

Ca să uit ce-am învăţat,
Tu mi-ai aşternut în pat
Troscot şi sulfine –
Dar în zori m-am deşteptat
Tot cu focu-n mine.

Mamă, de-nzadar aştept!
Azi aşterne-mi pe sub piept
Flori de mătrăgună;
Mamă, vreau să mă deştept

Mâine-n zori nebună.

XIX

Pomule cu multe plete şi cu alb vestmânt de flori,
Dacă-mi vei vedea iubitul, spune-i c-am ieşit din zori
Să mă plimb pe lunci! Să vie, că-l aştept aici afară:
Primăvară-i lunca toată, sânu-mi altă primăvară.

XX

Zeii beu nectaruri; sunt nebuni că beu?
Evoe, dă-mi cupa! Ce fac ei fac eu!

Cei săraci duc greul: dar îl duc de plac?
Evoe, dă-mi cupa! Şi eu sunt sărac!

Anii trec întruna: rupi tu cursul lor?
Evoe, dă-mi cupa! Mâine pot să mor!

Beţi suntem de grijă: toţi trăim plângând
Evoe, dă-mi cupa! Mâine pot să mor!

XXI

Unde-i apa mai adâncă,
Nu ridică haina lor –
Nu-i frumos ca să-şi arate
Pulpa golului picior,
Şi-apoi sunt şi plopi pe maluri,
Şi ei văd şi spun uşor.
Îndemnate de ruşine,
Ele lasă mult mai bine
Să se ude haina lor.

Unde-i mai puţină apă,
Îşi ridică haina sus –
Ah, şi sunt flăcăi pe maluri!
Sunt, dar cine i-a adus?
Să privească-ntr-altă parte!
Şi de văd, ce-au ei de spus?
Decât hainele-nmuiate,
Tot mai bine e s-arate
Gol piciorul cât de sus.

XXII

Când arhanghelul, sunând,
Va veni să mă dezgroape.
Eu, cu silă deschizând
Amorţitele pleoape,
Somnoros în loc de rugă
Grabnic îl voi întreba:
„Ştii vrun birt pe undeva?”
Şi vrun birt de-o fi pe-aproape,
Am s-o rup la fugă!

XXIII

O, vezi-l tu cum e! Odată
M-am prefăcut că-s supărată
Şi-am zis: „O, du-te!” Şi s-a dus.
Cât e de rău! El doară ştie
Că lui nu-i pot ţinea mânie,
Şi-atunci, atunci de ce s-a dus?

Şi de i-am fost vrodată dragă,
N-avea el cap să mă-nţeleagă
Că rea doar într-atâta nu-s!

O, spune-mi tu, ce mă voi face?
Un om am şi eu care-mi place
Şi vrajba-ntre noi doi s-a pus.

XXIV

Un cuvânt aş vrea să fiu!
Căci atunci eu m-aş ascunde
Chiar în versul care-l scriu.
Tu citind, pierdută-n gânduri,
Stihul meu de nouă rânduri,
N-ai şti cât eşti de-amăgită!
Tu-ţi prea temi guriţa ta,
Dar eu tot te-aş săruta
Dintr-al treilea vers, iubită.

XXV

Ei veseli repetau cântarea,
Ciocnind paharele în cor –
Eu mi-am lăsat pe mână capul
Şi n-auzeam cântarea lor.
Departe-n văi e o căscioară
Cu prispă netedă de lut,
Şi mama coase, şi-a ei lacrimi
Stau umede pe ce-a cusut.

XXVI

Mă temeam că ea va plânge. Vorbele ce le-am ales
Mi-au vădit prea mult gândirea cea atât de vinovată –
Grabnic ea, plecându-şi ochii, roşie s-a făcut deodată,
Dar grăbit nălţându-i iarăşi, mă privea ca supărată
Şi zâmbea-ntr-aceeaşi vreme, ca să cred că n-a-nţeles.

XXVII

Sărută soarele cu drag pământul
Şi flori de prin câmpii sărută vântul,

Izvoarele sărută roşii flori
Şi roua lunci şi văi sărută-n zori.

Azi-mâine poţi să fii de moarte sărutată,
De ce te temi de sărutări, tu, fată?

Nu vezi cum se sărută nor cu nor –
Răsare foc ceresc pe buza lor!

Sunt fulgere, puteri răzbunătoare
Tot omul sărutat de ele moare!
Dar niciodată-n lumea asta nu s-a dat
Să vezi amor de fulger sărutat.

Au fulgerele scop! Nu cad pierdute,
Cad tot în cei ce nu vreau să sărute!

XXVIII

Arde moartea-n foc ca bradul!
Numai trejii-n gheare-i cad:
Ea pe beţi nu-i duce-n iad,

Ca să nu-i revolte iadul –
Şi-acum ciuda ei pe mine,
Că-s tot beat, când dânsa vine!

Dar mi-a spus cu mult necaz
Că pândeşte-nfricoşată
Până voi fi treaz odată!
Ce? Mă duci când voi fi treaz?
De-i aşa, fă-ţi, moarte, cruce,
Că-n curând nu mă vei duce!

XXIX

Ieri ca azi şi azi ca mâine –
Pitpalacii cântă-n grâne,
Crinul a-nflorit în văi!
Uite cum se prind de brâne
Fete-n horă cu flăcăi!
Luncile sunt toate-o floare –
Azi e zi de sărbătoare
Şi pe lunci aleargă toţi!
Fată, când ai lunci şi soare

Ce mai stai să te socoţi?

XXX

Cei osândiţi, mergând pe cale,
Deodată liberi se vedeau,
În calea lor de-i întâlneau
Copilele vestale.

Cât de frumoasă-i poezia
Acestei mântuiri în drum –
La noi, cu proza-ne de-acum,
S-a-ntors filosofia.

Azi fetele se pun la pândă,
Cu flori de zestre-n cale-ţi ieş,
Şi tu din liber te-ai ales
Cu vecinica osândă!

XXXI

Mama zice din Scriptură:

– „Dacă doi prieteni ai,
Vrând să dai a ta avere
Unuia, cărui s-o dai?
Unul tace, altul cere;
Cest din urmă-i prefăcut –
Dă-o dar cui n-a cerut!”

Eu explic cuvântul mamei:
„Mamă, eu te-am priceput!
Tu-mi eşti dragă, tu şi-o fată!
Tu-mi tot ceri să te sărut,
Ea nu-mi cere niciodată.
Şi, după scriptura ta,
Ghici, pe cine-aş săruta?”

XXXII

Unii vor să aibă multe,
Alţii vor să aibă tot –
Două lucruri cer eu numai,
Două, ah! şi nu se pot!

Eu aş vrea să fiu un fulger,
Să cobor tunând din cer,
Să orbesc o lume-ntreagă
O clipită şi să pier!

Şi-n mormânt, culcat pe spate,
Eu să simt că nu mai port
Greul vieţii, să am vecinic
Conştiinţa că sunt mort!

XXXIII

La pământ cu talpa goală!
Vinul vechi să-l bem din oală!
Şi-obosiţi, când încetăm,
Capul să ni-l rezemăm
La vro frumuşică-n poală –
La pământ cu talpa goală;
Haid’, copii, să ne-mbătăm.

XXXIV

Era în noaptea Învierii,
Îngenuncheatului popor
I se cânta legenda sfântă
A marelui Mântuitor.

Nepăsător eu stam de-alături
Privind modernii cărturari –
O copiliţă-ngenuncheată
Mă tot privea cu ochii mari.

Văzând că singur în picioare
Aşa nepăsător rămân,
Mi-a zis naiv şi cu mustrare:
„Da ce? matale eşti păgân?”

A fost un fulger mititica
Şi în genunchi eu am căzut
Ca un fricos în faţa morţii;
Şi-n clipa asta – am crezut!

XXXV

Ţie ne-nchinăm, stăpâne!
Dă-ne apă, când ni-e sete;
Când ni-e foame, dă-ne pâine!
Dar tu schimbă apa-n vin;
Pâinea pune-o pe la fete
Şi pe la neveste-n sân,
Şi-apoi las', părinte mare,
Să şi-o caute fiecare
Ca un drept şi bun creştin!

XXXVI

Pe Caraiman ai pus o cruce,
Creştin şi tu, ca toţi ai tăi –
Dar vântul a venit cu vuiet
Şi-a smuls-o aruncând-o-n văi!

Acolo-n creştetul de munte
Tu dovedeai că-n Domnul crezi,
Că dânsul e stăpân şi-acolo!
El râde însă de dovezi.

E blasfemie să pui cruce
În cerul lui, într-acel loc
În care Dumnezeu e totul –
El arde crucea ta cu foc!

Nu-n vârf de munţi se pune crucea,
Şi dac-o pui eşti un nebun!
Cruci pui pe piept de om nemernic
Şi prin biserici cruci se pun!

XXXVII

Când vii, la pălărie port
Şi eu o floare;
Când îmi zâmbeşti, în pieptu-mi mort
Răsare soare;
Nelinişti când te aştept,
Ah, cum mă doare;
Şi când nu vii, simţesc în piept
Că viaţa-mi moare!

XXXVIII

Inima dacă ţi-ar fi
Mănăstire,
Tu, frumoaso şi subţire,
Mâine m-aş călugări!

Nimeni legea de creştin
Să n-o strice –
Te-aş ţinea la piept şi-aş zice
Că ţin legea pe deplin.

Noi am fi ascunşi prin văi!
Sărutarea
Ştii ce-ar fi? Cuminecarea.
Iar Psaltire – ochii tăi.
Să tot cânt, să cânt mereu
La prohimeni!
Cântăreţ să n-am pe nimeni,
Cântăreţ de-ajuns sunt eu!

Dar cu asta nu mă-mpac
Cu nimica!

Eu aş cere la vlădica
Slujbă de trei popi să fac.

Ei, dar uite cum aş vrea,
Frumuşică:
Mănăstire-atât de mică,
Numai eu să-ncap în ea!

XXXIX

Traiul când ţi se ureşte
Lasă-ţi totul şi iubeşte.

De te doare-o grijă grea,
Nu te plânge! Taci şi bea!

Iar vrun dor de te frământă,
Ca să te mângâi, tu cântă.

Trei aceste leacuri sunt
Sufletului pe pământ.

Tu să-ncerci cu toate trele,
Dar când n-afli leac în ele,
Mori şi nu trăi nebun,
Mori, că numai mort eşti bun!

XL

La noi sunt forme, forme toate!
Suntem creştini, ferească Domnul.
Noi nu mai cugetăm nimic,
Şi-un cap deştept, care socoate,
Infam e, căci ne strică somnul,
E proclet eretic.

O, Crist, tu osândit de soarte!
De te-ar renaşte noaptea gropii
Şi de-ai veni şi-ai explica,
Te-ar condamna la moarte popii,
Ca pe-un nebun te-ar da la moarte
Că-ţi tulburi legea ta.

XLI

Dacă versurile mele
Ar fi salbă de mărgele,
Fetele m-ar cumpăra!

De-ar fi cărţi de joc, hai hura!
Numai cu literatura
Doamnele s-ar ocupa!

Iar de-ar fi pahare pline,
Eu m-aş îndrăgi de mine
Şi mereu m-aş recita!

XLII

Pe Bistriţa, cântând
O tânără fecioară,
În vânt având vestmântul
Şi-n păr vuindu-i vântul,
Cu pluta ei uşoară
Trecea-n amurgul zilei –
Pe Bistriţa cântând.

Închise între stânci,
Sălbaticele ape
Gemeau ca-n agonie,
Albastre de mânie,
Izbindu-se să scape
Cu vuiet şi cu vaiet –
Închise între stânci.

La cârma plutei sta
Copila zâmbitoare:
Mireasă-i astă fată
Cu moartea cununată,
Şi-n stingerea de soare
Părea un chip din basmuri –
La cârma plutei sta!

Privind în urma ei,
Vedeam cum dânsa trece
Râzând pe lângă stâncă –
De nu venea adâncă
Din ceruri noaptea rece,

Şi-acum aş fi acolo
Privind în urma ei!

XLIII

Umed îi răsare pieptul alb şi plin de sub veşmânt,
Răzimat de şold adoarme braţul drăgălaşei fete,
Înclinat ea ţine capul cel îngreunat de plete
Şi lipită de picioare-i, rochia saltă-ncet de vânt.
Ea stă-n drum. Şi-i subţirică şi puţin ea stă plecată
Şi-şi acopere cu-o mână obrăjorii ei frumoşi,
Îndrăzneţi purtându-şi ochii cei atât de ruşinoşi
Printre degetele palmei, zâmbitoare şi şireată.
Spune, dragă, ai tu gândul să încurci pe trecători,
Ori ai anumit pe unul şi vrei astăzi să-l omori?

XLIV

Tu, ulciorule de lut,
Am avut aceeaşi soarte
Amândoi dintru-nceput –
Eu din tine m-am născut

Şi de-a pururi după moarte
Iar vom fi acelaşi lut!
Astăzi plâng şi te sărut,
Că-mi eşti singurul meu bine
Şi eşti lut şi tu ca mine.
Din etern am fost un lut,
Dar o soartă-ntâmplătoare
Te-a făcut ulcior pe tine:
Om pe mine m-a făcut;
Ah, întors era mai bine!

XLV

Toamna târziu,
În noaptea cu lună,
Cum vâjâie codru
Şi geme, şi sună!
Din nordul cu neguri
Un vuiet răsare,
Şi vine, şi creşte
Mai iute, mai tare:
Iar codrul aude,

Puternicul rege
Aude prin noapte
Şi bine-nţelege
Al oştilor vuiet
Din norduri pornite –
El vrea să răscoale
Puteri obosite
Şi-njură şi urlă,
Că-şi simte pierirea.
Şi galben se face,
Nu poate s-adoarmă,
Nu-şi află nici pace,
Şi tremură codru
Cu inima ruptă
De spaimă, se zbate,
Cu vântul se luptă,
Pocneşte şi sună
Şi-şi urlă durerea,
Căci vântul îl prinde
Şi-l strânge de mijloc,
Topindu-i puterea!
Şi codrul se-ndoaie;

Şi-l biruie vântul,
Râzând, îl sugrumă
Şi-i rupe vestmântul,
Şi părul i-l smulge
Şi-n văi îl aruncă.
Un ţipăt răsare
Pe deal şi pe luncă:
Grăbitele păsări
Cu vuiet aleargă
Şi norii vin stoluri
Pe-ntinderea largă,
De spaimă s-ascunde
Pârâul sub gheaţă –
Şi regele codru,
Din ultima viaţă,
Suspină văzându-şi
Pustiul, şi geme,
Şi cade pe spate,
Şi moare cu fruntea
Pe pieptul naturii,
Şi moare natura
De jalea pădurii

În toamnă târziu!

Fire de tort – 1896

Din viaţă

MAMA

În vaduri ape repezi curg
Şi vuiet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.
Pe malul apei se-mpletesc
Cărări ce duc la moară –
Acolo, mamă, te zăresc
Pe tine-ntr-o căscioară.

Tu torci. Pe vatra veche ard,
Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard.
Iar flacăra lor geme:
Clipeşte-abia din când în când

Cu stingerea-n bătaie,
Lumini cu umbre-amestecând
Prin colţuri de odaie.

Cu tine două fete stau
Şi torc în rând cu tine;
Sunt încă mici şi tată n-au
Şi George nu mai vine.
Un basm cu pajuri şi cu zmei
Începe-acum o fată,
Tu taci ş-asculţi povestea ei
Şi stai îngândurată.
Şi firul tău se rupe des,
Căci gânduri te frământă.
Spui şoapte fără de-nţeles,
Şi ochii tăi stau ţântă.
Scapi fusul jos; nimic nu zici
Când fusul se desfiră...
Te uiţi la el şi nu-l ridici,
Şi fetele se miră.

...O, nu! Nu-i drept să te-ndoieşti!
La geam tu sari deodată,

Prin noapte-afară lung priveşti –
– „Ce vezi?” întreab-o fată.
– „Nimic... Mi s-a părut aşa!”
Şi jalea te răpune,
Şi fiecare vorbă-a ta
E plâns de-ngropăciune.

Într-un târziu, neridicând
De jos a ta privire:
– „Eu simt că voi muri-n curând,
Că nu-mi mai sunt în fire...
Mai ştiu şi eu la ce gândeam?
Aveţi şi voi un frate...
Mi s-a părut c-aud la geam
Cu degetul cum bate.

Dar n-a fost el!... Să-l văd venind,
Aş mai trăi o viaţă.
E dus, şi voi muri dorind
Să-l văd o dată-n faţă.
Aşa vrea poate Dumnezeu,
Aşa mi-e datul sorţii,
Să n-am eu pe băiatul meu

La cap, în ceasul morţii!”

Afară-i vânt şi e-nnorat,
Şi noaptea e târzie;
Copilele ţi s-au culcat –
Tu, inimă pustie,
Stai tot la vatră-ncet plângând:
E dus şi nu mai vine!
Ş-adormi târziu cu mine-n gând
Ca să visezi de mine!

LUPTA VIEŢII

Gazel

Copiii nu-nţeleg ce vor:
A plânge-i cuminţia lor.

Dar lucrul cel mai laş în lume
E un bărbat tânguitor.

Nimic nu-i mai de râs ca plânsul
În ochii unui luptător.

O luptă-i viaţa; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor.

Pe seama cui? Eşti un nemernic
Când n-ai un ţel hotărâtor.
Tu ai pe-ai tăi! De n-ai pe nimeni,
Te lupţi pe seama tuturor.

E tragedie nălţătoare
Când, biruiţi, oştenii mor,

Dar sunt eroi de epopee
Când braţul li-e biruitor.

Comediant e cel ce plânge,
Şi-i un neom, că-i dezertor.

Oricare-ar fi sfârşitul luptei,
Să stai luptând, căci eşti dator.

Trăiesc acei ce vreau să lupte;
Iar cei fricoşi se plâng şi mor.

De-i vezi murind, să-i laşi să moară,
Căci moartea e menirea lor.

ŞTEFĂNIŢĂ-VODĂ

Cu grabnicele sărituri
A sprintenei lăcuste
Apare-un cal, la cotituri.
Nechezul înspumatei guri
Speria tăcerea din păduri
Şi pacea văii-nguste.

În gura văii, lângă pod
Boierii stau cu frică;
Ei par o gloată de norod,
Pe cai pitici şi plini de glod –
În scări temutul voievod
Cu hohot se ridică.

Strângea de frâu şi tremura:
Iar calul, ud de cale,
Pământu-n loc îl frământa
Şi spuma alb-o mărita
Cu sânge roş ce picura
Din strânsele zăbale.

– „Când vrei să-i afli, nu-i aduni!
Boieri, nu vi-e ruşine?
Vă văd aşa de-atâtea luni,
N-aveţi acasă cai mai buni?
Ori cum? Boieri, sunteţi nebuni?
Vă bateţi joc de mine?”

– „E grea ocara ce ne-o faci”
Spătarul îi răspunde.
– „Dar ţara-i suptă de haraci,
De greci nebuni şi de cazaci;
Săracă ţara, noi săraci,
Şi cai voinici, de unde?”

– „N-ai bani de-un cal? Ia calul meu!”
Boierii-n tremurare
Dau slujbe-n gând lui Dumnezeu,
Spătarul suflă des şi greu,
Se pipăie la cap mereu
Să vadă de-l mai are.

– „Maria ta, vorbim şi noi.”
– „Ei, las-o încurcată!

Vă văd aşa de rupţi şi goi
De latră câinii după voi!
Sunteţi boieri, ori marţafoi?
Spătare, hai odată!”

Şi vodă sare jos din şa,
De frâu, fugaru-şi ţine.
Spătaru-ngălbenit privea,
Vedea ce e, şi nu vedea,
Spătarul asta n-o credea –
Spătaru-n urmă vine.

– „Aşa, jupâne, eşti cinstit,
Şi-al tău să fie darul.
Dar frâul nu! Mi l-am oprit –
Şi vodă frâul l-a smuncit
Şi-apoi cu frâul a lovit
Ponciş în ochi fugarul.

Cu ochii-nchişi şi fulgerat
De spaima loviturii,
Se nalţă roibu-nviforat,
S-azvârle-n lături şi, turbat,
Ia câmpu-n goană, îndreptat

Spre râpele pădurii.

Se duce-orbiş, fără stăpân,
Cu vuiet ca furtuna.
Boierii-ncremeniţi rămân –
Iar coama calului păgân
Cu barba bietului bătrân
S-amestecă, sunt una.

– „Boieri! Mai ziceţi-mi apoi,
Că vodă nu v-ajută!
Sunteţi săraci, flămânzi şi goi;
Dar fiecărui dintre voi
Eu am să-i dau un cal de soi,
Că-n grajd mai am o sută!”

Sub patrafir

Părinte, eu mă-nec din piept
Şi n-am puteri de vorbă multă;
Cât voi putea vorbi m-ascultă
Să-ţi spun în grabă tot şi drept.
Aş vrea să-ncep cu fapte bune,

Dar n-am făcut, ori le-am uitat
Şi raiu-n cap puţin mi-a stat.
Şi-am fost şi prost la numărat –
Şi n-am ce spune.

N-aveam nici vreme. Tata-i mort
Şi mama-i cu copii, sărmana.
Ei de la mine-aşteaptă hrana,
Şi grija numai eu le-o port.
De-acum ei singuri să şi-o poarte!
Mi-e milă de durerea lor,
De ei mi-e jale, nu că mor.
Dar cum e scris!... Că sunt dator
Şi eu c-o moarte.

Eu mă cunosc; sunt păcătos,
Că prea am dus-o-n râs şi-n glume...
Prea drag mi-a fost să fiu în lume,
Şi-am prea iubit ce-a fost frumos!
Pe lângă vin, voinicii roată,
Şi chiote pe deal în zori,
Şi ziua luncile cu flori,
Şi hora noaptea-n şezători,

Şi viaţa toată!

Şi mi-a plăcut în jurul meu
Să văd flăcăi pe bătătură
Şi cobza cu isonu-n gură
Să-mi zornăie zorind mereu.
Să văd cum se cotesc şirete
Pe-ascuns nevestele, şi-aprins
Se simt de peste brâu cuprins
Trupşorul cel subţire-ncins
Al unei fete.

Păgân sunt parcă, nu creştin!
Bisericos n-am fost, părinte,
Dar rar, când mi-am adus aminte,
M-am dus şi eu ca să mă-nchin.
Eu am pe Dumnezeu în mine:
Mereu îl simt, şi-l văd mereu –
Gândesc aşa! Mai ştiu şi eu!
Dar, taică, las’ că Dumnezeu
Va şti mai bine.

N-am dat în viaţă nimănui
Prilej să-mi poarte duşmănie,

Eu n-am putut să ţin mânie
Că n-am avut, părinte, cui,
Măcar mi-au tot făcut-o unii!
Şi n-am fost slab şi nici fricos:
Pe opt ţi-i dau grămadă jos –
Dar m-am ferit să-mi fac ponos
Cu toţi nebunii.

O dată numai... P-un flăcău
L-am dat de ziduri, pentr-o fată...
A doua zi a prins deodată
La plug în deal să-mi pară rău,
Şi nici la boi n-am dat mâncare
Şi-n brazdă plugul l-am lăsat
Şi ca nebun am alergat
Pe dealuri, pe flăcău să-l cat
Să-i cer iertare.

Şi nu mai ştiu... atâta-i tot,
Ba, taică, stai! E cu vecinul.
Pe palme m-alinta creştinul
Şi drag m-avea ca pe-un nepot...
Şi eu i-am sărutat nevasta!

El moş, ea o copilă-abia.
Mi-a fost şi milă, cum plângea,
Şi, Doamne, ochi frumoşi ce-avea –
Păcat e asta?
Dac-am uitat ceva să spui,
Mi-e martur Dumnezeu, părinte,
C-am spus ce mi-a venit în minte
Şi-oi spune tot, în faţa Lui!
Şi-acum canon... îl ştiu anume!
A fost aşa, şi n-aş cârti:
Canon e că nu pot trăi!
Şi-ntr-altă lume n-o mai fi
Ca pe-astă lume.

SCARA

Am găsit-o ieri în prun,
Dar – să nu grăbiţi ocara!
I-am luat în pripă scara.
Ea mă-njură: – „Eşti nebun?
Pune scara!”
– „Dacă-njuri, eu n-o mai pun!”

Mai la urmă, pe-un cuvânt:
Să se lase sărutată
De atâtea ori deodată
Câţi fuştei la scară sunt.
Sărutată –
Lăudat fii, Tată sfânt!

– „Unsprezece”, spune ea;
Eu zic: – „Bine”, pe credinţă:
Doar o fi având ştiinţă,
Scara câţi fuştei avea,
Pe credinţă –
Asta e pierzarea mea!

Şi-o sărut mereu-mereu:
Orice-aţi spune, orice-aţi face,
Nu ştiu cum, dar mie-mi place
Să sărut – aşa sunt eu!
Orice-aţi face,
Doar e dat de Dumnezeu!

Dar te uită! Azi mă duc
Pe la ei, şi iată scara!

Vrând să pui la cale ţara,
N-am de lucru şi m-apuc
Să-ntorc scara,
Şi când colo, stau năuc!

Dau să număr la fuştei –
Uite-i, frate, doisprezece!
Şi-un cuţit prin piept îmi trece
Împlântat de mâna ei!
Doisprezece,
Iacă-mi moartea, dragii mei!

A greşit, îmi spuneţi voi?
Cum de n-a greşit să-mi spuie
Treisprezece? Să mai suie,
Nu să-mi facă mai vreo doi!
Nu să-mi spuie
Că e miercuri, când e joi!

Zici că poate n-a ştiut
Când vorbea din prun cu mine?
Dar i-a numărat ea bine
Scoborându-i şi-a tăcut!
Nu de mine,

Mi-e de dânsa, ce-a făcut!

M-a scurtat aşa, ştiind!
Dacă-i fire mincinoasă,
Ce folos e că-i frumoasă?
Maica mea, auzi! S-o prind
Mincinoasă!
N-o mai cred, s-o văd murind!

Bradul

Bradu-mi spune bun cuvânt –
– „Să-i trimit?” Mi-a spus: – „Trimite-i!”
Tot m-am judecat cu mine:
Să dau bradului mai bine
Ori iubitei
Crezământ?

– „Nu-i trimite!” zise ea.
– „Că n-am zor să ies în lume.
De-i trimiţi, îi fac de-ocară,
Că-i arunc pe uşi afară –
Scoate-mi nume

Cât or vrea!”

Am s-ascult de brad acum;
Fata minte cum îi vine.
Şi trimit chiar astă-seară
Peţitori la ea s-o ceară –
Rău ori bine,
Tot un drum!

De-o fi, brade, să ghiceşti,
Îţi încred o bogăţie:
Leagăn am să fac din tine,
Şi-un copil – de-o fi cu bine –
Ţi-l dau ţie
Să mi-l creşti!

De mă-nşeli, te fac la noi
Poartă curţii: să te-ajungă
Câte rele pierzătoare,
Să te bată ploi şi soare,
Să te-mpungă
Vaci şi boi!

Unul ca o sută

Uite, de-ar fi lege-n ţară
Să popim pe toţi aceia
Cari fac vinului ocară
Şi zoresc, că-i om nebun
Cine crede-n hori şi-n fete –
Eu pe cinstea mea vă spun:
De m-aţi bate-n toată ziua,
Nici de dascăl n-aş fi bun!
Însă, de-ar ieşi vreo lege
Că nevestele de-acuma,
Nu bărbaţii, vor alege
Pe primar, şi că-i iertat
Să se cate vrednicia
Numai după sărutat:
De v-aţi pune-n cap cu toţii.
Eu aş fi primar în sat!

NOI VREM PĂMÂNT!

Flămând şi gol, făr-adăpost,
Mi-ai pus pe umeri cât ai vrut,

Şi m-ai scuipat şi m-ai bătut
Şi câine eu ţi-am fost!
Ciocoi pribeag, adus de vânt,
De ai cu iadul legământ
Să-ţi fim toţi câini, loveşte-n noi!
Răbdăm poveri, răbdăm nevoi
Şi ham de cai, şi jug de boi
Dar vrem pământ!

O coajă de mălai de ieri
De-o vezi la noi tu ne-o apuci.
Băieţii tu-n război ni-i duci,
Pe fete ni le ceri.
Înjuri ce-avem noi drag şi sfânt:
Nici milă n-ai, nici crezământ!
Flămânzi copiii-n drum ne mor
Şi ne sfârşim de mila lor –
Dar toate le-am trăi uşor
De-ar fi pământ!

De-avem un cimitir în sat
Ni-l faceţi lan, noi, boi în jug.
Şi-n urma lacomului plug

Ies oase şi-i păcat!
Sunt oase dintr-al nostru os:
Dar ce vă pasă! Voi ne-aţi scos
Din case goi, în ger şi-n vânt,
Ne-aţi scos şi morţii din mormânt; –
O, pentru morţi şi-al lor prinos
Noi vrem pământ!

Şi-am vrea şi noi, şi noi să ştim
Că ni-or sta oasele-ntr-un loc,
Că nu-şi vor bate-ai voştri joc
De noi, dacă murim.
Orfani şi cei ce dragi ne sunt
De-ar vrea să plângă pe-un mormânt,
Ei n-or şti-n care şanţ zăcem,
Căci nici pentr-un mormânt n-avem
Pământ – şi noi creştini suntem!
Şi vrem pământ!

N-avem nici vreme de-nchinat.
Căci vremea ni-e în mâini la voi;
Avem un suflet încă-n noi
Şi parcă l-aţi uitat!

Aţi pus cu toţii jurământ
Să n-avem drepturi şi cuvânt;
Bătăi şi chinuri, când ţipăm,
Obezi şi lanţ când ne mişcăm,
Şi plumb când istoviţi strigăm
Că vrem pământ!

Voi ce-aveţi îngropat aici?
Voi grâu? Dar noi strămoşi şi taţi
Noi mame şi surori şi fraţi!
În lături, venetici!
Pământul nostru-i scump şi sfânt,
Că el ni-e leagăn şi mormânt;
Cu sânge cald l-am apărat,
Şi câte ape l-au udat
Sunt numai lacrimi ce-am vărsat –
Noi vrem pământ!

N-avem puteri şi chip de-acum
Să mai trăim cerşind mereu,
Că prea ne schingiuiesc cum vreu
Stăpâni luaţi din drum!
Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,

Să vrem noi sânge, nu pământ!
Când nu vom mai putea răbda,
Când foamea ne va răscula,
Hristoşi să fiţi, nu veţi scăpa
Nici în mormânt!

Hafis

De ştii tu, băiete, să bei şi să taci,
Haid’ vino cu mine!
Ia cupa cea largă şi-ai grijă ce faci:
Ascunde-o bine,
Căci mufti ne-o vede şi mufti ne-o ia.
Şi mufti la urmă se pune şi-o bea –
Şi dăm de ruşine!

În strada cea strâmtă e cârciumă-n fund;
Ghiaurii beau bine;
Când merg eu pe-acolo, ghiaurii s-ascund,
Cu spaimă, de mine.
Eu beau câte-o cană, beau două, ba trei;
Eu singur beau zece, de vorbă cu ei,
Şi-i fac de ruşine.

Îmi zise ghiaurul: – „Bătrâne poet,
Ia spune-mi, e bine?
Eu ştiu că e vinul oprit de profet!”
– „Oprit e, creştine!
Dar nu e mirare, că eu îl iubesc,
Mirare-i că unii de-ai voştri-l hulesc,
Şi-aceasta-i ruşine!”

Ghiaurii au haine lipite pe ei;
De dânşii e bine:
Bei vinul, şi mufti nu-ntreabă „ce bei?”
Dar alta-i la mine!
Ulciorul plin, unde să-l pot eu dosi?
Dar haina-mi e largă – mai largă de-ar fi,
Că scap de ruşine!

De ştii tu, băiete, să bei şi să taci,
Haid’ vino cu mine;
Al meu să rămâie, de-i rău ce tu faci,
Şi-al tău, de-i un bine!
Ah, tulbure-i, Doamne, impulsul sorbet,
Şi limpede-i vinul oprit de profet –

Alah! Mi-e ruşine...

VOICHIŢA LUI ŞTEFAN

Doamna lângă Ştefan vine,
Blândă-n vorbe şi-n purtat:
– „Doamne, iar eşti supărat!”
– „Sunt, Voichiţă, pentru tine!”
Zăpăcită doamna sta
Şi-nflorită de ruşine:
– „Ce-am făcut, Maria ta?”

– „Tu?... Nimic!” Şi vodă strânge
Mâna doamnei, gânditor.
– „Şerpii-şi au culcuşul lor...
Ah, Voichiţo, cum aş plânge!
Rău ca Radu nimeni nu-i:
Uite-n pumni aşa aş frânge
Gât de lup cum e al lui!”

Doamna i-a pătruns cuvântul,
Până-n suflet i-a pătruns.
El tăcea, ea n-a răspuns.

Noapte e, şi bate vântul,
Şi prin noapte, cu vreo doi
Tari să baţi cu ei pământul.
Pleacă Ştefan la război.

Dintr-acelaşi ceas Voichiţa
Nu s-a mai oprit din plâns.
Brâu pe trup ea n-a mai strâns.
Nu şi-a mai gătit cosiţa.
În genunchi, c-un dor păgân
Ea sărută iconiţa
Maicii Domnului, din sân,

Unu-i soţ, iar altu-i tată,
Pentru care se ruga?
Zile-ntregi ea se lupta
De fiori cutremurată;
Când avea pe soţ în gând
Ea se pomenea deodată
Pe părinte blestemând.

„Ah, de-ar fi un zid de-aramă
Între dânşii, până-n nori!” –
Şi prin plâns adeseori

Îi părea că ei o cheamă
Să-i împace! Ea, dar cum?
Pe ea cine-o bagă-n seamă?
Prutul să-l opreşti din drum!

Şi-ntr-o zi, sătui de sânge,
Iată-i, moldovenii vin,
Sufletul, de milă plin,
Al Voichiţei cum se frânge:
Pentru soţul ei dorit
Râde veselă, şi plânge
Pentru-un tată biruit.

Ea cu paşi grăbiţi porneşte
Să-şi cuprindă soţu-n prag;
Ochii-i stinşi s-aprind de drag,
Ştefan însă ocoleşte
Ochii doamnei, e pripit.
Iar Voichiţa nu-ndrăzneşte
Nici să-i zică „bun sosit”.

– „Tu mă ştii, Voichiţo, bine!
Neamul vostru-i neam de hoţi,
Şi-i voi duşmăni pe toţi,

Cum te duşmănesc pe tine!
Am să-i curm pe-ai tăi de veci –
Nu mai poţi trăi cu mine:
Tu ai mamă, poţi să pleci.”

Doamna-ngălbenind scoboară
Ochii umezi în pământ,
Făr-a zice vrun cuvânt.
Iese-apoi. I-a spus s-o doară,
Şi-a durut-o ce i-a spus –
Un altar ce se doboară
Când vin trăsnete de sus!

Şi rămas acum viteazul
Singur în iatac, şi-a pus
Capu-n mâini, pe gânduri dus.
El şi-a potolit necazul –
Dar pe doamnă o iubea!
Şi-ngropând în coif obrazul
Ştefan vodă-acum plângea!

Copilo, tu eşti gata
De-a pururea să plângi!
Şi când eşti tristă, Doino,
Tu inima ne-o frângi.
Dar nu ştiu cum, e bine
Când plângi, că-n urma ta
Noi plângem toţi, şi-amarul
Mai dulce ni-e aşa.
Şi toate plâng cu tine
Şi toate te-nţeleg,
Că-n versul tău cel jalnic
Vorbeşte-un neam întreg.

Pe fete-n faptul serii
Le-ntâmpini la izvor,
Tu singură stăpână
Pe sufletele lor.
Le-nveţi ce e iubirea
Şi râzi cu ochi şireţi,
Deodat-apoi te-ntuneci
Şi cântece le-nveţi:
Să cânte ziua-n luncă
Şi seara când se-ntorc,

Când triste-n pragul tinzii
Stau singure şi torc.

Când merg flăcăi la oaste
Cu lacrimi tu-i petreci
Şi stai cu ei, ţi-e milă
Să-i laşi pustii, să pleci.
Cântând le-aduci aminte
De-o fată din vecini,
De mame şi de-ogorul
Umplut acum de spini.
Şi când i-omoară dorul
Şi-n jurul tău se strâng,
Pui fluierul la gură
Şi cânţi, iar dânşii plâng.

E plin de oameni câmpul,
Tu, Doino, -n rând cu ei.
Moşnegi şi oameni tineri
Şi tinere femei
Adună fânu-n stoguri
Şi snop din spice fac –
Din scutece copilul

Când plânge-n săhăidac
Te duci şi-l joci pe braţe
Şi-l culci apoi pe sân,
Şi-i cânţi s-adoarmă-n umbra
Căpiţelor de fân.

Din văi tu vezi amurgul
Spre culmi înaintând,
Pe coaste-auzi pâraie
Prin noapte zgomotând,
Şi-asculţi ce spune codrul
Când plânge ziua-ncet
Ah, toate, Doino, toate
Te fac să fii poet.
Şi, singură cu turma,
Privind pierdută-n zări
Spui munţilor durerea
Prin jalnice cântări.

Pe deal românul ară
Slăbit de-amar şi frânt.
Abia-şi apasă fierul
În umedul pământ.

Tu-l vezi sărman, şi tremuri
Să-l mângâi în nevoi.
Şi mergi cu el alături
Cântând pe lângă boi.
Iar bieţii boi se uită
Cu milă la stăpân –
Pricep şi ei durerea
Sărmanului român.

Eu te-am văzut odată
Frumoasă ca un sfânt,
În jur stăteau bătrânii
Cu frunţile-n pământ.
Cântai, ca-n vis, de-o lume
Trăită-ntr-alte vremi,
De oameni dragi, din groapă
Pe nume vrând să-i chemi.
Şi-ncet, din vreme-n vreme,
Bătrânii-n jur clipeau
Şi mânecile hainei
La ochi şi le puneau.

Dar iată! Cu ochi tulburi

Tu stai între voinici,
Te văd cum juri şi blestemi
Şi pumnii ţi-i rădici!
Pribegi de bir şi clacă,
Copii fără noroc,
Tu-i strângi în codru noaptea
Sub brazi pe lângă foc.
Şi cânţi cu glas sălbatec,
Şi-n jur ei cântă-n cor
Cântări întunecate
Ca sufletele lor.

Când ştii haiduci în codru
Te prinzi cu ei fărtat,
Li-arăţi poteci ascunse,
Pe stânci le-aşterni tu pat.
Când pun picioru-n scară,
Ţii roibul lor de frâu;
Grăbit, când prind ei puşca,
Scoţi plumbii de la brâu:
Iar când ochesc, cu hohot
Tu râzi, căci plumbii moi
S-au dus în piept de-a dreptul

Spurcatului ciocoi.

Ai tăi suntem! Străinii
Te-ar pierde de-ar putea;
Dar când te-am pierde, Doino,
Ai cui am rămânea?
Să nu ne laşi, iubito,
De dragul tău trăim:
Săraci suntem cu toţii,
Săraci, dar te iubim!
Rămâi, că ne eşti doamnă
Şi lege-i al tău glas,
Învaţă-ne să plângem
C-atât ne-a mai rămas!

LA PAŞTI

Prin pomi e ciripit şi cânt,
Văzduhu-i plin de-un roşu soare,
Şi salciile-n albă floare –
E pace-n cer şi pe pământ.
Răsuflul cald al primăverii
Adus-a zilele-nvierii.

Şi cât e de frumos în sat!
Creştinii vin tăcuţi din vale
Şi doi de se-ntâlnesc în cale
Îşi zic: Hristos a înviat!
Şi râde-atâta sărbătoare
Din chipul lor cel ars de soare.

Şi-un vânt de-abia clătinitor
Şopteşte din văzduh cuvinte:
E glasul celor din morminte,
E zgomotul zburării lor!
Şi pomii frunţile-şi scoboară
Că Duhul Sfânt prin aer zboară.

E linişte. Şi din altar
Cântarea-n stihuri repetate
Departe până-n văi străbate –
Şi clopoţele cântă rar:
Ah, Doamne! Să le-auzi din vale
Cum râd a drag şi plâng a jale!

Biserica, pe deal mai sus,
E plină astăzi de lumină,

Că-ntreaga lume este plină
De-acelaşi gând, din cer adus:
În fapta noastră ni e soartea
Şi viaţa este tot, nu moartea.

Pe deal se suie-ncetişor
Neveste tinere şi fete,
Bătrâni cu iarna vieţii-n plete;
Şi-ncet, în urma tuturor,
Vezi şovăind câte-o bătrână
Cu micul ei nepot de mână.

Ah, iar în minte mi-ai venit
Tu, mama micilor copile!
Eu ştiu că şi-n aceste zile
Tu plângi pe-al tău copil dorit!
La zâmbet cerul azi ne cheamă –
Sunt Paştile! Nu plânge, mamă!

Seara

Ai durat prin aer punte
Din făşii de foc: te-ai dus

Tot mai sus şi tot mai sus.
Stai acum pe-un vârf de munte
Şi-ţi întorci senina frunte
Spre apus.

Roşii, ca o lună nouă,
Ai tu hainele subţiri,
Lungi şi fără-mpodobiri.
Iar pe tâmplele-amândouă
Porţi, strălucitori de rouă,
Trandafiri.

Ochii-i ţii la soare ţintă,
Şi cu ochii tu-l dezmierzi:
E flăcău şi-acum îl pierzi,
Şi ţi-e drag, şi stai ca frântă...
El s-a dus, şi jalnic cântă
Codrii verzi.

Umed aer te-mpresoară.
Şi-n durerea ta atunci
Rupi cununa şi-o arunci:
Roşii flori prin aer zboară
Desfoiate, ca să moară

Jos prin lunci.

Plângi acum. Te-a-nvins iubirea
Albe lacrimi cad pe flori
Şi pe frunze, când scobori
Plânsă către văi privirea.
Şi-o să plângă toată firea
Până-n zori.

Te-a cuprins necaz deodată
Şi din ochi cu ciudă strângi,
Parc-ai vrea să rupi, să frângi.
Să-ţi răzbuni, frumoaso fată,
Parcă-i lumea vinovată
Că tu plângi!

De pe turn – ce-i el de vină?
Aurul tu ni-l despoi;
De pe ape iai apoi
Ce-i argint şi ce-i lumină!
Codrii, tu, de ciudă plină,
Ni-i laşi goi.

Fluturii de prin vâlcele

Tu-i ascunzi acum cu zor.
Culci în cuiburile lor
Veselele rândunele,
Şi pe uşa dragii mele
Pui zăvor.

Iar în urmă, răzbunată,
Moartea cum o simţi venind,
Cu mânie tresărind
Scuturi fruntea-ntunecată
Şi-atunci pletele-ţi, deodată,
Se desprind.
Peste braţele rotunde,
Peste pieptul tău frumos,
Ca un râu întunecos
Părul ţi se varsă-n unde
Până jos.

Cu mişcări nespus de line
Tu te-nalţi apoi spre cer;
Văi şi lunci şi toate pier –
Neagră-n urmă-ţi Noaptea vine,
Fâlfâind din aripi pline

De mister.

Minciuna creştinilor

Proconsulul îi judeca
În largul tribunal din piaţă.
Avea doi popi creştini în faţă.
Un scriitor din ceata sa
S-a ridicat ca să citească
Dovezi şi vorbe ce s-au spus
De cei ce cred într-un Isus
Şi despre legea creştinească.

– „Ei sunt o seamă de iudei
Răutăcioşi din cale-afară.
Cu ceialalţi iudei din ţară
Se gâlcevesc ca de-obicei.
Ei au un zeu, dar fără nume:
Ei râd când noi jurăm pe zei:
Iar a muri, aşa zic ei,
E cel mai mare bun din lume!”
A râs proconsulul: – „De-l vor,
Să fie-al lor de-acuma bunul!

Dar ştiu că n-o să vrea niciunul
Căci e minciună spusa lor:
Hristos muri-n grozavă silă,
Dar nu de bunăvoia lui:
Ei de-ndărătnici spun ce nu-i
Şi de-ndărătnici nu mi-e milă!”...

Dar iată, până când în chin
Se zvârcolesc cei doi pe roată,
Alţi doi se dezlipesc din gloată
Şi-n faţa judecăţii vin.
– „Omoară-ne!” – „Vă-nşeală gândul.
Că mă siliţi la crezământ!
Dar nu vă cred, şi gata sunt
Să vă omor pe toţi de-a rândul.”

O-ntreagă ceată din popor
Spre tribunal acum păşeşte.
Mirat proconsulul priveşte:
Sunt ei nebuni, ori moartea lor
E-ntr-adevăr credinţă vie?
– „Minţiţi! Şi-aruncă pumnii-n sus.
A fost un mincinos Isus...

Câţi vor să moară deci, să vie!”

Dar când văzu că dânşii vin
Mulţime multă, să-i omoare,
De-abia se ţine pe picioare
De multă furie-Antonin.
– „Pornesc pe capul meu nebunii...
Voi moartea de la mine-o vreţi?
Ah, ticăloşilor, n-aveţi
Destule râpi, destule funii?”

El dă un semn. Şi-un grabnic stol
De călăreţi izbesc poporul...
– „Ei ştiu că e păcat omorul,
De-aceea mor... Să-mi faceţi gol
În jurul meu! O simt eu bine,
Că moartea-i singurul lor ţel,
Dar ei trăiesc c-un gând mişel:
Să facă toţi călău din mine!”

Şi-n laturi se azvârl acum
Cu vuiet îngrozit păgânii,
– „A, iată-i! Mi s-adună câinii,
Stau blânzi şi nemişcaţi în drum

Să-i calce caii... mor grămadă...
Loviţi-i dar şi-i spânzuraţi...
Şi câinilor mâncare-i daţi
Şi-i jupuiţi de vii pe stradă!

Ei cred ce spun! Dar vreau să dau
De ei societăţii seamă!
Tot rău-i stânjenit de teamă,
Şi team-aceşti nemernici n-au!
Când n-are zei această gloată,
Ce crime poate face ea!
Şi când pedeapsa cea mai grea
E pentru ei nimica toată!”

ÎN MIEZUL VERII

O fâşie nesfârşită
Dintr-o pânză pare calea,
Printre holde rătăcită.
Toată culmea-i adormită,
Toată valea.

Liniştea-i deplin stăpână

Peste câmpii arşi de soare,
Lunca-i goală: la fântână
E pustiu; şi nu se-ngână
Nicio boare.

Numai zumzetul de-albine,
Fără-ncepere şi-adaos,
Curge-ntruna, parcă vine
Din adâncul firii pline
De repaos.

Şi cât vezi în depărtare
Viu nimic nu se iveşte...
Iată însă, colo-n zare,
Mişcător un punct răsare
Şi tot creşte.

Poate-i vrun bătut de soartă
Care-aleargă pe câmpie
Într-atâta lume moartă!
Dor îl mână, griji îl poartă,
Domnul ştie!

Poţi acum să-l vezi mai bine:

E femeie, o sărmană,
Strâns la piept în scutec ţine
Un copil; şi-n sârg ea vine,
Vine-n goană.

De călduri dogoritoare,
Foc aprins îi arde chipul;
Un cuptor e roşul soare,
Şi cărbune sub picioare
E nisipul.

Când ajunge la fântână,
Jos pe-o pajişte săracă
Pune-odorul ei. Din mână
Saltă cumpăna bătrână
Şi se pleacă.

Scârţâind, din nou ea creşte.
Mama toarnă cu tot zorul
Apă-n pumni, şi se grăbeşte
La copil şi-i răcoreşte
Obrăjorul.

Bea apoi şi ea pe fugă.

Merge iarăşi după asta
La copil şi-i dă să sugă;
Frânt-apoi, pe-o buturugă
Stă nevasta.

Şi e linişte pe dealuri
Ca-ntr-o mănăstire arsă;
Dorm şi-arinii de pe maluri
Şi căldura valuri-valuri
Se revarsă.

Niciun nor văzduhul n-are
Foc sub el să mai ascunză;
Nicio pasăre prin zare,
Nu se mişcă-n lumea mare
Nicio frunză.

Singur vântul, colo, iată.
Adormise la răcoare
Sub o salcie plecată –
Somnoros în sus el cată
Către soare.

Mai e mult! Şi ca să-i fie

Scurtă vremea, până pleacă,
El se uită pe câmpie,
Fluieră şi nu mai ştie
Ce să facă.

Dar deodată se opreşte:
Peste ochi îşi pune-o mână
Şi zâmbind copilăreşte
Curios şi lung priveşte
Spre fântână!

IARNA PE ULIŢĂ

A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Nu e soare, dar e bine,
Şi pe râu e numai fum.
Vântu-i liniştit acum,
Dar năvalnic vuiet vine

De pe drum.

Sunt copii. Cu multe sănii,
De pe coastă vin ţipând
Şi se-mping şi sar râzând;
Prin zăpadă fac mătănii;
Vrând-nevrând.

Gură fac ca roata morii;
Şi de-a valma se pornesc,
Cum prin gard se gâlcevesc
Vrăbii gureşe, când norii
Ploi vestesc.

Cei mai mari acum, din sfadă,
Stau pe-ncăierate puşi;
Cei mai mici, de foame-aduşi,
Se scâncesc şi plâng grămadă
Pe la uşi.

Colo-n colţ acum răsare
Un copil, al nu ştiu cui,
Largi de-un cot sunt paşii lui,
Iar el mic, căci pe cărare

Parcă nu-i.

Haina-i măturând pământul
Şi-o târăşte-abia, abia:
Cinci ca el încap în ea,
Să mai bată, soro, vântul
Dac-o vrea!

El e sol precum se vede,
Mă-sa l-a trimis în sat,
Vezi de-aceea-i încruntat,
Şi s-avântă, şi se crede
Că-i bărbat;

Cade-n brânci şi se ridică
Dând pe ceafă puţintel
Toată lâna unui miel:
O căciulă mai voinică
Decât el.

Şi tot vine, tot înoată,
Dar deodată cu ochi vii,
Stă pe loc – să mi te ţii!
Colo, zgomotoasa gloată,

De copii!

El degrabă-n jur chiteşte
Vrun ocol, căci e pierdut,
Dar copiii l-au văzut!
Toată ceata năvăleşte
Pe-ntrecut.

– „Uite-i, mă, căciula, frate,
Mare cât o zi de post –
Aoleu, ce urs mi-a fost!
Au sub dânsa şapte sate
Adăpost!”

Unii-l iau grăbit la vale,
Alţii-n glumă parte-i ţin –
Uite-i, fără pic de vin
S-au jurat să-mbete-n cale
Pe creştin!

Vine-o babă-ncet pe stradă
În cojocul rupt al ei
Şi încins cu sfori de tei.
Stă pe loc acum să vadă

Şi ea ce-i.

S-oţărăşte rău bătrâna
Pentru micul Barba-cot.
– „Aţi înnebunit de tot –
Puiul mamii, dă-mi tu mâna
Să te scot!”

Cică vrei să stingi cu paie
Focul când e-n clăi cu fân,
Şi-apoi zici că eşti român!
Biata bab-a-ntrat în laie
La stăpân.

Ca pe-o bufniţ-o-nconjoară
Şi-o petrec cu chiu cu vai,
Şi se ţin de dânsa scai,
Plină-i strâmta ulicioară
De alai.

Nu e chip să-i faci cu buna
Să-şi păzească drumul lor!
Râd şi sar într-un picior,
Se-nvârtesc şi ţipă-ntruna

Mai cu zor.

Baba şi-a uitat învăţul:
Bate, -njură, dă din mâini:
– „Dracilor, sunteţi păgâni?
Maica mea! Să stai cu băţul
Ca la câini!”

Şi cu băţul se-nvârteşte
Ca să-şi facă-n jur ocol;
Dar abia e locul gol,
Şi mulţimea năvăleşte
Iarăşi stol.

Astfel tabăra se duce
Lălăind în chip avan:
Baba-n mijloc, căpitan,
Scuipă-n sân şi face cruce
De Satan.
Ba se răscolesc şi câinii
De prin curţi, şi sar la ei.
Pe la garduri ies femei,
Se urnesc miraţi bătrânii
Din bordei.

– „Ce-i pe drum atâta gură?”
– „Nu-i nimic. Copii ştrengari.”
– „Ei, auzi! Vedea-i-aş mari,
Parcă trece-adunătură
De tătari!”

Flăcări potolite

E cald. De drum îndelungat
Picioarele de-abia-l mai ţin,
Şi-i cale până-n sat!
El e flămând şi e-nsetat
Şi-i slab, că e bătrân.

Tot da către fântână zor.
Sub tei, la margine de drum,
S-oprise pe răzor,
Aici la loc răcoritor
Sfârşit stătea acum.

Pe-acelaşi drum de soare plin,
Veneau doi inşi: îngârbovit

Un moş cu umblet lin,
Şi-o copiliţă. S-au oprit
Sub tei, lângă străin.
Şi-au dat bineţe şi-au tăcut.
Străinul parcă se gătea
Să plece, şi-ar fi vrut
Să fugă dac-ar fi putut –
Şi sta şi se gândea.

Într-un târziu el a-ntrebat,
Privind aşa pe deal, răzleţ:
– „Departe-i până-n sat?
Să nu vă fie cu bănat:
Întreb, că sunt drumeţ.”

– „Când eşti voinic, ţi-e dealu-ntins
Ca şesul ici... dar pentru noi
E drum cu dinadins.”
Şi-au stat tăcuţi, că i-a cuprins
O jale pe-amândoi.

Şi iarăşi a-nceput cuvânt
Străinul, tremurat şi rar,
Uitându-se-n pământ:

– „Am mai umblat pe-aci... dar sunt
Amar de ani, amar!

Ştiam şi oameni...” El şi-a dus
Pe tâmple mâna-ngândurat:
– „Şedea pe vale-n sus...
Ion al Anei... cică rus
Din moşi; l-or fi-ngropat?”

– „Ion al Anei... L-ai ştiut...
E mort de-un veac! Şi bun creştin,
Tot cinste ne-a făcut.
Dar multe, Doamne, l-au bătut –
I-a fost paharul plin.”

– „Era bogat?” – „Era. Şi-a fost
Cuminte om; dar nu ştiu cum,
Aşa i-a mers de prost.
E rău, când anu-ntreg ţi-e post,
Şi masa când ţi-e-n drum.

Nevasta i-a murit; şi-apoi
I-a ars şi casa; i-a trăsnit
Deodată patru boi.

Trăia la praguri, şi-n nevoi
Că-n urmă-a-nnebunit.”

– „Nebun, din ce?” – „Cuvântul meu
Şi-al altora, e zvon prin sat;
Dar ştie Dumnezeu!
Din multe toate, – zic şi eu,
Dar, urma, din băiat.”

—” Era mişel?” –” Ba nu, deloc;
Dar singur el a tot zorit
Să-şi bage capu-n foc:
S-omoare p-un flăcău la joc.
Şi-i dus de-atunci, fugit.”

—” E dus de-atunci... Dar ce-au avut?”
– „O fată... vezi, că n-are rost
Să spun de la-nceput.
Nimicuri... ei!... şi ce-a făcut
Destul de rău a fost.

De frica ocnei s-a răznit,
Şi-i dus de-atunci. Mai ştiu şi eu!
Aşa i-a fost menit.

Dar bun băiat! De-o fi murit,
Să-l ierte Dumnezeu.”

Străinul parcă n-auzea
Cuvintele; pe gânduri dus,
Sta piatră şi tăcea.
Deodată, parcă făr-a vrea,
Ridică ochii-n sus.

—” Nepoată ţi-e?” Şi-a arătat
Spre fată. — „Cresc copii şi eu.
E mă-sa colo-n sat,
Dar e rămasă de bărbat
Şi-i tânără, şi-i greu!

Sunt văduv de vro zece ani,
Iar fata mea – mai bine-mi dau
Averea la golani!
Când faci copii, îţi faci duşmani,
C-atâta minte au!”

E gata moşul de plecat,
Şi spre străin întors apoi:
– „Ţi-e drumu-ndelungat,

Şi-i noapte. De n-ai gazdă-n sat,
Să vii să dormi la noi...”
– „Că n-am... dar uite, nu e vânt,
Şi-i cald. Sub cap o mână pui,
Dorm colea, pe pământ.
Îţi mulţumesc!” – „Păi, Domnul sfânt
Te poarte-n paza Lui!”

El trist privind în urma lor
Cum se duceau spre sat grăbiţi,
Rămase gânditor
Şi frânt ca oamenii când mor,
Cu ochi încremeniţi.

Când i-a pierdut din ochi, voi
Să se ridice, şi-a crezut
Că moare-n câmp aci,
Ca prins de friguri şovăi
Şi-n urmă a căzut.

Târziu de tot s-a ridicat,
Şi ochii-i se făcură grei
Ca celui îmbătat –
Şi spre fântână s-a plecat

Privind în fundul ei.

Apoi el scoase tremurând
Din traista-i un cuţit de-oţel,
Şi, dus aşa de-un gând,
Strângea cuţitu-n pumn, cătând
Cu-atâta drag la el!

Mult timp în mână l-a-nvârtit.
De patruzeci de ani purta
Cu el acest cuţit:
Era pentr-un duşman menit –
Ce dulce gând era!

Şi-acum... acum e de prisos!
Şi-ncet cu-ncetul desfăcut
Din pumnul strâns vârtos,
Spre-adâncuri, vâjâind în jos,
Cuţitul a căzut!

Tovarăş drag! de patruzeci
De ani, ai fost viaţa lui!
Şi-acum tu mort petreci –
Dar taina voastră-n veci de veci

La nimeni n-o s-o spui!

Bătrânul s-a nălţat apoi,
Spre deal ca un copil privind;
Ah, dealuri scumpe, voi!
Bieţi ochii, slabi şi numai doi,
Puţine zări cuprind!

Cărarea asta, o ştia,
Şi colo stânca de-adăpost
Pe ploaie-n vremea grea;
Şi parc-acelaşi vânt bătea,
Şi toate cum au fost!

E sat dincolo – drum umblat
Şi dealul mic, uşor să-l sui –
Aici l-a legănat
Măicuţa lui, şi-aici în sat
Sunt morţi părinţii lui!

Măcar din deal, aşa ca-n zbor,
S-arunce ochii-n jos spre văi,
Spre sat, spre casa lor!...
Vor fi bătrâni, ei poate mor.

Şi-atunci erau flăcăi!

Dar nu... în sat el ce-ar căta!
El ştie tot ce-ar mai fi vrut
Să ştie-n viaţa sa.
Sunt morţi ai lui! El – un pierdut,
Mai bine-i poate-aşa!

Şi parcă neştiind nicicum,
Prin iarbă el şi-a pipăit
Toiagul său acum,
Şi-apoi porni... pe-acelaşi drum
Pe carele-a venit!

Sosise noaptea. Din apus
Se răsfira fierbând un nor
De-un rece vânt adus.
Zburau ţipând cucori pe sus
Cu glas tânguitor.

Mereu se depărta de sat
Bătrânul, slab cu ochii plini
De lacrimi şi bănat –
Mergea de-un gând nebun purtat:

Să moară-ntre străini!

Cântec

A venit un lup din crâng
Şi-alerga prin sat să fure
Şi să ducă în pădure
Pe copiii care plâng.
Şi-a venit la noi la poartă
Şi-am ieşit eu c-o nuia:
– „Lup flămând cu trei cojoace,
Hai la maica să te joace” –
Eu chemam pe lup încoace
El fugea-ncotro vedea.

Ieri pe drum un om sărac
Întreba pe la vecine:
– „Poartă-se copiii bine?
Dacă nu, să-i vâr în sac!”
Şi-a venit la noi la poartă
Şi-am ieşit eu şi i-am spus:
– „Puiul meu e bun şi tace
Nu ţi-l dau, şi du-te-n pace!

Eşti sărac, dar n-am ce-ţi face!
Du-te, du-te!” Şi s-a dus.

Şi-a venit un negustor
Plin de bani, cu vâlvă mare.
Cumpăra copii pe care
Nu-i iubeşte mama lor.
Şi-a venit la noi la poartă
Şi-am ieşit şi l-am certat:
– „N-ai nici tu, nici împăratul
Bani să-mi cumpere băiatul!
Pleacă-n sat, că-i mare satul,
Pleacă, pleacă!” Şi-a plecat.

Din copilărie

Îndure-se Domnul de noi!
Azi spaima cu ochii de sânge
Aleargă prin codru şi plânge
Iar pletele-i pline de ploi
Se luptă prin noapte cu vântul!
Se-ndoaie stejarii bătrâni,
Şi uşile gem în ţâţâni,

S-afundă pământul!...

Un muc de opaiţ ardea –
Proptind pe genunchii tăi cotul,
Stam, mamă, pe gânduri cu totul;
Şi ploaia-n fereastră bătea.
– „Ah, dacă ştiam eu că minte
De-atâte ori norul de sus,
Pădurii de ce nu i-am spus
Să fie cuminte!

Văzusem un nor mohorât
Venind din adâncuri de zare,
Simţeam că el n-afl-alinare,
Că, singur aşa, i-e urât.
Dar ce-avea şi codrul să-l cheme?
Şi-atâta vru norul! Şi-apoi
Au prins să vorbeasc-amândoi.
Să-şi treacă din vreme.

Eu nu ştiu nimic ce-au vorbit
Şi-atâtea vorbiră de multe!
Dar n-a vrut în urmă s-asculte
Pădurea, căci tot a clătit

Din vârfuri; iar norul, de ciudă,
Mai negru mereu se făcea,
Mereu şi pădurea râdea
Nevrând să-l audă.

Şi-apoi, dup-o vreme văzui
Că dânşii la ceartă-ncepură,
Că norul tot spune din gură
Mai ştiu şi eu ce de-ale lui.
Tăcuse pădurea! Ah, mamă,
Aşa de puţin a tăcut!
Şi-apoi cu mânie-a-nceput
Deodată să geamă.

Stejarii cu hohot izbeau
Adânc răzvrătita coroană,
Iar norii-n văzduhuri în goană
Cu urlet de groază veneau.
Ah, mamă, ce luptă cumplită!
Şi-n urmă-n văzduh se făcu
Aşa de-ntuneric! Şi fu
Şi noaptea sosită.

Şi-auzi-i tu, mamă, cum gem?

Prin noapte se bat a pierire,
Ca orbii se bat în neştire!
Dar codrul e slab, şi mă tem
Că poate să-l bată duşmanul!
Eu nu vreau să fie bătut;
Eu codrului vreau să-i ajut,
Să-l apăr, sărmanul!”

Şi mila mă-mpinge spre prag,
Tu, mamă, m-opreşti zâmbitoare:
– „E codru voinic şi nu moare!
Iar Domnului codru-i e drag,
Şi-l apără Domnul!” Mi-e ruptă
Puterea, şi-n urmă mai rar:
– „Aş vrea pe fereastră măcar
Să-l văd cum se luptă!...”

Mă culci. Şi n-am pace în pat.
Sărmanul meu codru! Şi-ntruna
Tot creşte năprasnic furtuna
Şi codrul e singur lăsat!
Un trăsnet îmi sperie somnul;
Pe perne eu capu-mi ridic:

O, codru e mult şi voinic
Şi-l apără Domnul!

Târziu e, şi-opaiţul e stins.
E linişte-n casă. Afară,
E rară şi-ntruna mai rară
Vuirea – şi somnul m-a prins...
Eu ţin ca un frate cu tine!
Ridică tu tabăra ta,
Tu, codrule, nu te lăsa
Şi luptă-te bine!

Şi-a doua zi, când îmi văzui
Iubitul meu codru-n picioare
Şi cerul albastru cu soare,
De chiote-abia mai putui!
Râdea fericită pădurea,
De luptă nimic nu-i păsa:
Privea către cer şi cânta,
Gândindu-se-aiurea!

ISPITA

Ei, acum te uiţi la cană,
Că s-a spart! Dar dă-o-n foc!
Nu-mi fi inimă duşmană
Când vezi răul lângă mine –
Haide, prinde-mă mai bine
De mijloc!

Uite-mi hainele, ca spuma,
Le-am ţesut cu mâna mea;
Zici în gândul tău acuma:
„Ce mai pui de căprioară!
Vezi, aşa o văduvioară
Mi-ar plăcea!”

Ha, ha, ha! Să-ţi meargă veste
De şiret!... Ei, cine-mi eşti!
Tragi cu ochiul la neveste;
Treci prin sate ca-mpăraţii
Da’ te-or bănui bărbaţii
Şi-o păţeşti!

Spune-mi drept: ţi-au spus vrodată
Popii că păcate-ţi scriu
Dacă-mbrăţişezi vreo fată?

Să nu-i crezi! Ei ştiu Psaltirea,
Dar ce foc o fi iubirea
Nici nu ştiu.

Nu-ţi plac ochii verzi? Ei, iacă!
Uite-ai mei! Nu te uita
Prea cu dor, că pot să-ţi placă!
O, sunt tineri zeci şi sute
Cari ar vrea să mi-i sărute
Şi eu ba!

Hoţule! Te uiţi la mine;
Ştiu eu ce gândeşti acum,
Că de-aceea ţi-e ruşine –
Eu de-aş fi flăcău odată
Nu m-aş ruşina de-o fată
Nicidecum.

Iacă... stau pe la fântână!
Dă-mi cârligul... Aoleu,
Nu mă strânge-aşa de mână!
Nu m-ai strâns? Şi-ţi vine-a plânge?
Haid’ degrabă şi mă strânge,
Că eu vreu.

Crezi că nu? Ba cum s-arată
Ştii tu fata cum s-o-mpaci.
Ori te superi tu pe-o fată
Când o strângi şi ea te-njură?
N-ai păţit? Ia taci din gură,
Că te faci!...

Şi mi-e cald! Şi uite-n faţă
Sunt aprinsă; şi zău nu,
Nimeni nu m-a strâns în braţă
Mijlocelul meu frângându-l –
Dacă n-ai de-acuma gândul,
Poate tu!

Vrei să bei? Şi nu ţi-e teamă
Că mi-e olul descântat?
Cine bea să poarte seamă
Să sărute pe stăpâna
Olului... nu pune mâna,
Că te bat!

Ei, mă duc acum. Deseară
Iarăşi viu! Şi spune-mi drept

Vii şi tu? Te-ntâmpin iară
Ca şi ieri, cu vase pline!
Nu veni!... Şi să ştii bine
Că te-aştept!

Vântoasele

Să ne ferească Dumnezeu
Şi-audă-ne din cer cuvântul!
Mi l-a-nghiţit acu pământul,
Şi-atâta om aveam şi eu!
Mi l-am întors în pat cu mâna,
Şi-am fost la babe şi la vraci
Şi-am dat şi milă la săraci –
Şi mi-a murit la săptămână!

De suflet noi voiam să-l dăm
Şi-l dedem gata-n mâna morţii!
Era voinic; trăsese sorţii,
Şi-am tot zorit să-l însurăm.
Găsisem una mai de gazdă –
Căci nu eram nici noi din drum –
Dintâi n-o vruse nicidecum

Dar s-a mai dat şi el pe brazdă.

Şi ne-am gătit după puteri,
Cu lăutari s-aducem fata,
Cu vin şi chef, precum e data –
Ţin minte toate, ca de ieri.
Şi câţi nuntaşi! Să-i spuie pragul!
Şi-afară ger, ca la Crăciun.
Mireasa ici, dincolo nun,
Şi-n mijloc el, mai mare dragul!

Şi-aşa deodată l-au cuprins
Călduri – c-a fost şi cald în casă –
El a ieşit de după masă
Îmbujorat de vin şi-aprins.
Şi până să băgăm de seamă,
Vântoasele-şi făcură rost –
Şi dacă nu ştiu eu ce-a fost,
Atunci eu nu ştiu cum mă cheamă!

În curte el de vorb-a stat
Cu doi flăcăi. Şi vezi, deodată.
Aşa din vorbă aşezată
Gemu cu glasul înfundat;

Apoi cu mâinile-amândouă
Şi-a rupt cămaşa de pe el –
Flăcăii spun, dar nu la fel;
Dar drept e cum vă spun eu vouă.

Că vâjâia vârtej de vânt,
Pe când vorbeau: plecase răul!
Şi undele-nghiţind flăcăul
L-au ridicat de pe pământ.
Şi se făcu-n văzduh roşeaţă
Ca-ntr-un pahar cu sânge-umplut –
Băiatul meu era pierdut
Când s-a mai limpezit de ceaţă!

Ce-a fost apoi – la Dumnezeu
Sunt toate câte sunt să fie!
Ce-a fost apoi, pământul ştie;
Dar spui ce-am auzit şi eu –
Că l-au văzut fugind orbeşte
Se jură vameşul, de-i ceri,
Şi doar el nu-i copil de ieri
Să nu-nţeleagă ce vorbeşte!
– „Venea ca un nebun spre râu.

Din jos de pod! Şi cu mirare
Eu stam să văd ce gânduri are,
Că-n vad e apa până-n brâu.
Pe mal s-a desculţat în grabă,
Trecând prin râu. L-aş fi strigat,
Dar m-am temut că-i apucat
Şi-mi prind cu Necuratul treabă.

Pe mal dincolo nu-l văzui
Să-şi tragă cizmele-n picioare.
Fugea de-a razna pe răzoare
Desculţ, aşa – de maica lui!”
Vezi, nu i-au dat răgaz la multe!
Şi eu l-am tot rugat frumos:
– „Să-mbraci măcar cevaşi pe dos”.
Dar parc-a fost el om s-asculte!

Şi-aşa-n neştire l-au purtat
Cum nici nu te gândeşti cu gândul!
Trei sate l-au purtat de-a rândul!
Şi-acolo, într-al treilea sat
Bătu-n ferestre la o casă –
Ei, vezi, şi să te miri ce spun:

Din om întreg te fac nebun,
Şi din voinic, neom te lasă.

Ei spun aşa că s-a ţinut
Cu văduva din cas-aceea.
Dar eu nici nu cunosc femeia –
Şi-a fost apoi, că nici n-am vrut
Să ştiu de ea. Şi-am stat întruna.
Am stat de el ca să-l însor,
Şi el, văzând că-i tot dăm zor,
S-a lepădat de ea cu buna.

Şi-acolo, Doamne, mi l-au dus,
De ne-a stricat tot rostul vieţii!...
Şi-l aşteptam la horă, bieţii,
Şi, galbeni-ceară, când ne-au spus
Flăcăii, cari au fost cu dânsul:
Eu n-aveam lume pe pământ
Să ştiu pe care lume sunt,
Aşa mă podidise plânsul.

A doua zi, pierit zăcea
În ieslea grajdului, pe paie.
Şi-ar fi putut din el să taie

Bucăţi-bucăţi, că nu simţea.
N-avea putere-n el să-şi tragă
Nici sufletul, şi-aşa răpus
Zăcea pe ţol cu faţa-n sus
Cu ochii stinşi şi fără vlagă.

În două zânele l-au rupt,
I-au stors şi sângele cu-ncetul
Căci nu putea să-şi mişte, bietul,
Nici ochii-n cap! Şi i-au mai supt
Şi glasul, ca pe muţi lăsându-l;
Iar noi din gură-i n-am putut
S-aflăm ce-a fost şi ce-a făcut,
Şi nu-i puteam ghici nici gândul!

Îi dase ceasul rău în drum!
De nu-mi ieşea atunci din casă,
Eu n-aş fi de copil rămasă,
Că l-aş avea băiat şi-acum!
Aşa... mi l-a-nghiţit pământul
Şi-atâta om aveam şi eu –
Să ne ferească Dumnezeu
Şi audă-ne din cer cuvântul!

DRAGOSTE ÎNVRĂJBITĂ

I

Fata sta la poartă, mă-sa la prilaz –
Nu ştiu ce-avea fata, că-i era necaz
Şi umbla de colo până colo beată.
O vedea şi mă-sa că e supărată
Şi că-i joacă-n lăcrămi ochii arşi de foc,
O vedea prin casă că se-nvârte-n loc;
Prinde-n mâini un lucru numai ca să-l prindă,
Iese-n tindă, intră, iarăşi iese-n tindă
Şi frământă casa cu nimic, aşa.
Ieri, cât a fost ziuă, nu s-astâmpăra
Nici cât baţi în palme, şi-alerga silhuie,
O trudea vreo taină şi-ar fi vrut s-o spuie
Şi de multă trudă, n-a vorbit deloc.
S-a culcat în urmă supărată foc
Şi prin somn întruna a vorbit cu şoapte.
Astă-dimineaţă s-a sculat de noapte
Şi-a tors două fuse până s-au sculat

Ceialalţi ai casei. Şi-avea plânsă faţa.
N-a vrut să mănânce. Toată dimineaţa
N-a vorbit nici două, iar când a-nceput
Mă-sa cu ocară, fata s-a făcut
Albă şi-apoi verde şi-a izbit din mână
Fusul plin şi furca şi-a umplut de lână
Laviţele vetrei. — „Bine, fă, dar ce-i”?
A luat în urmă cusătura ei
Cea cu flori – cămaşă, soare de frumoasă –
Şi s-a dus în pragul tindei, ca să coasă.
Dup-un ceas de vreme, mamă-sa venind
Nu ştiu ce să-i spuie, s-a crucit privind
Cusătura fetei: – „Nu vezi că se pierde?
Unde-ar fi cu galben, ai cusut cu verde;
Crucile pe umăr nu le-ai dus în şir.
Numără, Simino, numără pe fir;
Trei le treci şi două le desparţi deoparte,
Ca să iasă forma scrisă ca la carte.
Florile altiţei, tu le spânzuri sus,
Roşul de pe margini uite cum l-ai pus!
Şi-ai cusut cu negrul fluturii pe coate!...”
A văzut Simina greşurile toate

Şi-a început să taie cusătura-n rând.
Se uita la pânză! dar nebunu-i gând
Alerga departe, numai foc şi pară.
Când se-ntoarse-n urmă mamă-sa de-afară
Şi-a pus mâna-n şolduri şi-a privit-o drept:
– „Ai stricat, Simino, ce-ai cusut la piept!
Ce-a fost bun: păi, uite mânecile-s rele!
Ce-ai făcut? Stai beată şi te uiţi la ele!”
Ea prinzându-şi toate sculele-ntr-un loc
Le-azvârli deoparte: – „Dă-le, mamă, -n foc!”

II

Avea biata fată ca de ce să-şi poarte
Sâmbetele însăşi. Zi, că şi la moarte
S-a gândit Simina, dar la asta nu.
Mă-sa e de vină! Mă-sa-i zise: – „Du
Câteva şi Linei, că şi ea-ţi aduce!”
Lina! Parcă fetei îi venea s-apuce
Şi de gât s-o strângă până va muri
Lina, că din dânsa doar’ le răsări
Cearta cu Lisandru! Lina-i vinovată!
Ieri, de la chindie, şi-astăzi ziua toată

S-a izbit cu gândul, tot pe gânduri stând,
Parcă e cu farmec! Tot acelaşi gând,
Parcă-i sta Lisandru prapur înainte!
Se muncea Simina să-şi aduc-aminte
Când s-au prins la ceartă, pentru ce şi cum?
Ce-a zis el? Şi dânsa ce-a răspuns, şi-n drum
Cine-a fost s-audă? El a zis: – „Ei lasă,
Pentru-atâta lucru nu fi mânioasă!
Dac-am zis-o, iartă, n-am să ţi-o mai zic.”
Ea s-a-ntors grăbită, n-a răspuns nimic
Şi-a plecat. Lisandru într-un suflet vine:
– „Nu te las, Simino, vreau să mor mai bine!
Nu te las acasă! Stăi, că faci păcat!
Uite, dă-mi o palmă şi să fiu iertat!”
El a hărţuit-o, n-a lăsat-o-n pace
Şi-o silea să râdă. Hoaţa se preface!
Ea smucindu-şi însă grabnic braţul drept
L-a lovit cu pumnul mânioasă-n piept
Ca s-o lase-n pace! Şi-a plecat, nebuna!
Asta-i ce o doare, asta numai una:
L-a lovit! Lisandru, ca trăsnit, cum sta,
A privit în urmă-i şi-a strigat aşa:

– „Nu te cunoscusem, fă, mai dinainte!
Dar aşa ţi-e portul? Bine, ţine minte:
De pe mine-ţi crească iarbă verde-n prag.”
Rău e şi Lisandru. Dacă-l are drag
Într-atâta fata – şi el ştie bine, –
Cum îl rabdă locul, Doamne, cum îi vine
Suflet să mai umble zile supărat
Pentru-o vorbă numai? El e om bărbat,
N-o să-şi prindă doară mintea c-o femeie –
Pentru ce s-aprinde? pentru ce să ieie
De bani buni prostia oricărei femei?
Vezi, a lui e vina! Nu e vina ei,
A voit să-şi bată joc de ea, s-o strângă
Cu ţâţâna uşii – şi-i venea să plângă
De necaz! Sărmana, ea s-a încrezut
Şi-acum el în urmă vezi ce i-a făcut:
I-a spus verde-n faţă că-i mai place Lina!
Ea-l iubeşte, biata, cum iubeşti lumina
Ochilor, şi toate-toate i le-a dat
Şi-acum el o poartă gurilor prin sat,
O-ngloteşte-n vorbe ca pe-o vinovată
Tuturor le spune, că Simina-i fată

Mai aşa şi-altminteri, toţi ştiu de la el
Că pe-un braţ Simina are un negel:
Vezi cum vine, Doamne, peste om năpastea?...
Toată ziua fata s-a gândit la astea
Şi din toate una mai mult răsărea:
Şi-a bătut Lisandru joc numai de ea.
Şi gemea Simina, foc acum pe dânsul,
Şi strângea din gură să-şi înghită plânsul.

III

A venit Joiana. Fata şi-a luat
Doniţa, să mulgă. Era bine seară.
Cald bătea prin frunze vânt de primăvară.
Fratele Siminei, Nicu, tremurând,
Sta-n cămaşa-i lungă de copil, ţinând
Lumânarea-n preajma doniţei. Deodată
El clăteşte ceara şi-ngânând arată
Pe pământ cu mâna: – „Uite ce-ai făcut”.
Şi târziu la urma urmei a văzut
Fata că de lapte doniţa e goală:
Mult pe jos mulsese, şi-altă parte-n poală
Nicu e de vină! — „Nu mai văd defel!”

Şi-l izbi deoparte, şi-a lovit în el.
Şi plângând copilul şi-a căutat cărarea.
Ea luând din mână-i volnic lumânarea
O lipi de-o piatră ca să mulgă iar.
Nu mai era lapte şi mulgea-n zadar
Ugerul. Iar vaca poate niciodată
N-a mai fost ca astăzi neastâmpărată
Şi-a-ncetat Simina, că s-a ostenit.
Când era prin tindă, ea şi-a amintit
C-a lăsat aprinsă albă lumânare.
„D-apoi ce? Atâta pagubă mai mare!”
Şi-i sări deodată gândul la viţel:
N-a lăsat în uger lapte pentru el
Şi-l auzi, sărmanul, cât de jalnic muge:
„Ei, dar ce-i o noapte! Mâine-n zori va suge!”
Şi-a nălţat din umeri. Iac-aşa!... Ce-i pasă!
A intrat aprinsă şi grăbită-n casă,
Doniţa punând-o după uşă-n cui.
Mă-sa stă crucită. — „Păi acol-o pui?
Vino şi strecoară laptele odată!”
Ea prinzându-şi grabnic vasul, i-l arată
Mă-sei şi-l izbeşte: – „Ce să mai strecor?”

Şi răstit se-ntoarse fata-ntr-un picior.
Şi s-a-ntors şi mă-sa negrăind de teamă,
Nu cumva să bage omul ei de seamă,
Ce isprăvi îi face fata, c-apoi joc!
Şi s-au pus la cină. Fata sta la foc
Şi când zise mă-sa: – „Haida, fă, la cină!”
– „Nu mănânc!” răspunse şi ieşi-n grădină.

IV

Se-nserase bine. Turmele trecând
Zângăneau vrun clopot, şi veneau pe rând
De la câmp. Amurgul înnegrise zarea.
S-auzea-n departe tremurat cântarea
Buciumului jalnic, ca un psalm în vânt.
Şi plângea Simina şi privea-n pământ
Şi-şi vedea viaţa toată pustiită
Dintr-o vorbă numai! Se simţea slăbită
Ca d-un veac de boală. Toate-acum s-au dus!
Şi din ce? Simina n-avea chip de spus.
Ieri, de către seară, a plecat Simina
Ca să duc-o mostră de cusut la Lina,
Prietena ei, poate cea mai bună-n sat.

Mă-sa-n târg fusese ieri şi-a cumpărat
Mere; şi Simina a luat trei mere
Să le ducă Linei. Şi Lisandru-i cere,
Întâlnind-o-n stradă, mărul cel ţinut
Pentru el! Ea-l dete însă necerut:
De pe piept cămaşa vesel ea-şi desface,
Singur el s-aleagă mărul care-i place.
– „Dar dacă iau două?” – „Bine, dacă vrei,
Îmi ajunge unul”! — „Dar dacă iau trei?”
Şi Simina râde: – „Mi le iei pe toate!
Dacă-ţi place, ia-le!” – „Tu te superi, poate?”
– „Nu, Lisandre; uite, aş fi vrut, aşa,
Să dau Linei unul. Lasă, că-i voi da
Altă dată; Lina n-are doar să piară!”
– „Dacă-i pentru asta, fac eu astă-seară
Să-ntâlnesc pe Lina, să-i dau mărul, vrei?”
– „Eu ţi le dau ţie, nu i le dau ei.”
– „Bine, îi dau mărul, spui că-i de la mine,
Şi-aşa mi-e mai dragă Lina decât tine.”
.....

V

Ea stătea pe laiţ sub cireş. Cu ea
A venit şi Turcu. Liniştit şedea
Câinele de-alături şi-şi privea stăpâna.
Braţul stâng nălţându-l, ea-şi aduse mâna
Până peste-obrajii rumeni şi învolţi,
Iar cu mâna dreaptă, apucând de colţ
Mâneca ei stângă, îşi ştergea plânsoarea.
Se pornise vântul prin cireş, şi floarea
A-nceput să ningă şişăind domol,
Şi cădea pe pieptul şi pe braţul gol
Al Siminii, stându-i albă-n poala rochii.

Două-trei flori poate au ajuns în ochii
Câinelui, şi-n urmă câinele-a-nceput
Mârâind să mişte capul. A tăcut
Câteva clipite şi-a-nceput mai tare.
Fata, tresărită, se mira ce are
Câinele, şi blândă ea l-a mulcomit.
N-auzea nimica. Vântul a clătit
Ramura pe care sta vro păsărică
Şi dormea, şi biata s-a zbătut de frică,
Şi-acel zgomot dase câinelui prepus.

Ce-ntuneric! Fata s-a izbit în sus,
Şi simţea că-i arde capul tot, ca focul,
Şi de-amar năvalnic n-o mai ţine locul.
„Prea sunt eu nebună!” Şi pe când zicea
S-a nălţat cu totul, hotărât avea
Gândul să se ducă liniştit în casă.
Dar simţea o mână grea cum îi apasă
Pieptul şi-o sugrumă, şi o ţine drept.
„Ce să fac în casă? Dar aici ce-aştept?”
Şi-i venea să ţipe ca dintr-o pădure
Şi-i venea să urle ca din foc, să-njure,
Şi-i venea să plece, noaptea cum era,
La Lisandru-acasă. Ce e de-ar pleca?
L-ar găsi prin curte, l-ar găsi la cină,
L-ar ruga, spunându-i că el nu-i de vină
Şi plângând i-ar zice: „Nu fi supărat,
Bate-mă, Lisandre, că nu faci păcat!”
El e bun ca lumea, el le iartă toate,
El nu ţine minte şi-ar ierta-o poate!
Şi cu-aceste gânduri ea s-a-mbărbătat –

Dar în clipa asta Turcu şi-a nălţat
Capul, întorcându-l într-o parte ţântă.

S-a mişcat şi fata şi-a rămas ca frântă
Şi simţea că ochii-i ca de friguri ard.
Cine-i? Ce-i acolo? S-auzea la gard
Parcă-i om, ce vine. Se gândea Simina
Că de bună seamă iarăşi e vecina
Tudora, că dânsa, după obicei,
Rupe din gard vreascuri, când nu-i gardul ei.
Dar pe vremea asta? Tocmai potrivită,
Pe când toată lumea doarme liniştită.
De-ar fi fost mai ziuă, fata s-ar fi dus
Drept la gard, şi leicii furcă i-ar fi spus
Vorbe de ocară, numai trei cuvinte,
Că de mult tot fură gardul, ş-apoi minte
Dac-o-ntrebi, şi jură când e la prilej
Că de-a pus ea mâna măcar pe-un gâtej
S-o găsească moartă mâine-n zori vecinii.
Ba a spus odată tatălui Siminii:
– „Ce te legi de mine? Hai, să vezi ce ard,
Iacă-mi sari cu vorba că eu fur din gard!
Vreai să-ţi fac eu poate gardul nou? Ba bine;
Leagă-te de fată-ţi, ce te legi de mine?
Ea-ţi despoaie gardul” –

Şi Simina sta
Locului, de spaimă nici nu cuteza
Să răsufle tare, ca să n-o audă
Tudora, şi-a prins-o tremurul de ciudă,
Şi simţea suindu-i sângele-n obraz.
„Slabă eşti de înger!” Şi-i era necaz
De slăbia de astăzi, ca de-o făcătură.
Câinele întruna mârâie din gură.
Ca să tacă, fata grabnic l-a adus,
I-a pus capu-n poală şi pe ochi i-a pus
Mâinile, deodată a simţit că-i trece
Junghiul pe sub coaste, fulgerat şi rece,
Şi s-a strâns de spaimă toată lângă pom
A văzut cu ochii cum trecea un om
Prin grădină. Iată-l! Ţine-n mâini zăbunul –
Parcă-s doi – e umbră! Nu, e numai unul.
Un tâlhar! Se duce spre fereastră drept.
Inima Siminei se zbătea în piept
Ca pe mal un păstrăv, şi vro două clipe
Nu-i venea răsuflet. Şi-i venea să ţipe,
Se temea. Să tacă mai rău se temea.
Ar fi mers în casă, dar dac-o simţea

De pe paşi tâlharul? S-ar grăbi să vie
Către ea, s-o bată. Doamne, cine ştie
Ce om rău e dânsul, rău, că altfel cum?
Vrun fugit din ocnă, care-ţi sare-n drum
Şi te-omoară. Iată-l, s-a oprit d-odată
Şi tiptil s-aşază la fereastră, iată
El îşi ţine-n mână pălăria, stând
Ca lipit de ziduri, şi din când în când
Îşi iveşte capul, numai câte-o clipă
Şi pătrunde casa şi s-ascunde-n pripă.
Uite-acum se duce şi-acum stă lipit
La fereastra casei cea din răsărit,
Tot mai des priveşte, tot mai mult s-arată.
Parcă n-ar fi-n casă cel pe care-l cată.
Nu ştiu cum Simina nu se mai simţea,
Îi venea să creadă şi tot nu credea,
Dar în urmă omul s-a întors o dată
Drept, aşa că fata îi văzu curată
Faţa-n zarea lampei. Roşie s-a făcut
Şi-i venea să râdă de ce s-a temut.
Şi-ar fi râs cu hohot, dar cu mâna stângă
Şi-a-nvelit obrajii şi-a-nceput să plângă.

VI

Se zarea de lună. Câinele-a lătrat
La străin, dar vesel fuga el a dat
Ca să-i lingă mâna şi să i se-arete
Prieten. Şi-atunci glasul plângătoarei fete
Se-ncerca să cheme câinele napoi,
Numai ca s-audă hoţul, că sunt doi
În grădină. Vântul, gata să se culce,
Murmura o rugă doinitor de dulce.

VII

– „Nu eşti supărată?” – „Nu, dar tu?
– „Nici eu!
Şi mă ierţi?” – „Lisandre, eu am fost de vină!”
Răsărise luna, galbenă şi plină,
Ca o fată blândă care-n chip duios
Vine sus din ceruri să ne-aducă jos
Liniştea şi pacea zărilor albastre
Şi cu dor să umple sufletele noastre.

Sub cireş iubiţii mult timp au rămas.
Când din uşa tinzii s-auzi un glas

Mustrător, dar dulce: – „Unde eşti, Simino?
Ne culcăm! Pe uşă pui zăvorul, vino!”.

Fata mamei

Cânta cu glas de-abia învolt
O doină ce-au adus-o-n sat
Flăcăi de peste Olt.
Spunea cum geme-n vânt pădurea;
Spunea de-un trandafir brumat,
În doina ei; de-un ulm rotat
Şi de-o iubire cu păcat
Sosită de pe-aiurea.

Cosea pe prag. Dar nu ştiu cum
Azi prea se tot uitau la ea
Creştinii de pe drum.
În prag era şi prea lumină.
A-ntrat în casă. N-ajungea
Lumină-n geam, şi nu vedea;
S-a dus sub nuc. Dar îi părea
Pustiu azi prin grădină.

Şi iar pe prag. Mai pe-nnoptat
A mers s-aţâţe-n vatră foc,
Să facă de mâncat.
Sosise tată-său din luncă
Şi mamă-sa din iarmaroc.
Ca un copil gonit din joc,
Ea tot umbla din loc în loc
Şi-a greu, ca de poruncă.

– „Ţi-e, fată, rău, de nu cinezi?”
– „Mi-e rău!” Şi-apoi ieşi curând.
– „Mi-e rău... aşa cum vezi!”
Iar tată-său, ca şi-altădată,
N-a dat acestor vorbe rând,
Dar biata mamă, -nţelegând,
A stat ce-a stat şi-i dete-n gând
Să iasă după fată.

Bărbatul, singur în bordei,
S-a pomenit aşa ca-mpins
Cu gândul la femei.
Şi se ciudea ce-i asta iară?
Şi dup-o vreme l-a cuprins

Neastâmpărul, cu dinadins:
Nebune sunt? Ori ce le-a prins
De stau aşa pe-afară?

Izbindu-şi pâinea-nviforat
Bătu cu ciudă din picior
Şi repede-a plecat.
S-a poticnit de-un lemn în tindă
Şi-şi mai făcu mâniei zor.
Dar unde-or fi? De joc li-e dor?
Pe unde-or fi, de maica lor,
Ce horă au să-ntindă!

Dar când ajunse la prilaz
A stat năuc, şi-un sloi părea
Că-i trece peste-obraz.
Vedea-n năprasnica-i mirare
Cum una pe-alta se ţinea
În braţe strâns şi nu-i venea
Răsufletul, că le-auzea
Plângând ca la-ngropare!

– Prutule, tu vii turbat
Şi cu sânge-amestecat,
Şi n-ai pace şi-alinare
Şi n-ai loc cum vii de mare:
Ce ţi-e iar de spumegare?
Şi-aduci arme ghintuite,
Trupuri de voinici ciuntite,
Steaguri de oştiri păgâne
Şi cai roibi fără de frâne!
Iar de maluri tu izbeşti
Capete moldoveneşti
Şi prin rădăcini încurci
Bărbi cărunte, bărbi de turci!
Spune, Prutule, măi frate,
Spune-mi, ale cui păcate?

– Oliolio! Voinic durut!
De când sunt pe lume Prut
Ce văzui n-am mai văzut!
Cât cuprinzi cu ochii-n zare
Numai tunuri, numai care,
Numai turci bătrâni călare,

Numai turci, numai cazaci.
Multă-i frunza pe copaci,
Dar de stai şi seama faci
Tot erau mai mulţi cazaci.
Barba lor bătea-le brâul
Şi ţineau cu dinţii frâul,
Pe-unde trec ei duc pustiul!

Şi când i-am văzut, creştine,
Că iau calea către mine,
Şi când le-am văzut mai bine
Ochii cu fulgerătura,
Pletele cu zbârlitura,
Bărbile cu-ncâlcitura,
Eu de maluri m-am izbit
Prins de friguri şi-ngrozit,
Că mi se negrea vederea
Şi mi se topea puterea
Şi-amărât stăteam ca fierea!

Dar când mă-ntorsei spre deal,
Maică, ce văzui pe mal!
Cât ai face cruce-o dată,

Măre iacă mi s-arată
Moldoveni, ştiuţii mei,
Prăfuiţi şi puţintei
Nici să nu te uiţi la ei –
Şi veneau, veneau, veneau,
Turcii-n bărbi bolboroseau,
Că pe mal ei ce-ţi vedeau?
Vedeau fulgeru-n picioare,
Alb de arme lucitoare
Şi-nfrăţit cu sfântul soare,
Vedeau vodă bogdănesc:
Dare-ar Domnul să trăiesc
Să mai stau să-l mai privesc!
Zările-alergându-le,
Vifor măsurându-le
Fulger despicându-le!
Calu-n vânt i se-ncurca
Prin urdii îmi fulgera,
Brazdă-n urmă-i revărsa,
Brazda roşie-nflăcărată
Tot cu sânge-amestecată –
N-am mai văzut niciodată!

Iar cel vodă bogdănesc
Da năvală-n căzăcime,
Şi dă proşca-n tătărime,
Iama prin ianicerime,
Şi prin deset năvălea
Desetul de mi-l rărea
Şi, pe turci cum îi izbea,
Zarea nu-i mai încăpea!
Şi-mi părea de-atâta bine
Că vedeam că vremea vine
Şi-au să-ncapă ei şi-n mine!

Oliolio, ce pui de leu!
Dragă-i fu lui Dumnezeu
Şi mult bine-a mai avut
Mama care l-a născut!
Că-l vedeam cum umblă roată.
Şi-alerga câmpia toată,
Luând gloată după gloată
Şi-mpingându-le mereu
Tot încoa’ spre-adâncul meu!
S-au încăierat pe mal
Om cu om, şi cal cu cal,

Şi din piepturi se izbeau
Şi cu dinţii se rupeau,
Şi grămezi-grămezi cădeau.
Morţii-mi închideau cărarea,
Sângele-mi mărea vărsarea,
Groaza-mi mai creştea turbarea.
Şi de-aceea vin urlând
Arme, steaguri aducând
Şi cai roibi fără de frâne
Şi stăpâni de oşti păgâne.
Şi de-aceea vin turbat
Mânios şi spumegat
Că de-atâta uluire
Nu mai pot să-mi viu în fire!

DECEBAL CĂTRE POPOR

Viaţa asta-i bun pierdut
Când n-o trăieşti cum ai fi vrut!
Şi-acum ar vrea un neam călău
S-arunce jug în gâtul tău:
E rău destul că ne-am născut,

Mai vrem şi-al doilea rău?

Din zei de-am fi scoborâtori,
C-o moarte tot suntem datori!
Totuna e dac-ai murit
Flăcău ori moş îngârbovit;
Dar nu-i totuna leu să mori
Ori câine-nlănţuit.

Cei ce se luptă murmurând,
De s-ar lupta şi-n primul rând,
Ei tot atât de buni ne par
Ca orişicare laş fugar!
Murmurul, azi şi orişicând,
E plânset în zadar!

Iar a tăcea şi laşii ştiu!
Toţi morţii tac! Dar cine-i viu
Să râdă! Bunii râd şi cad!
Să râdem, dar, viteaz răsad,
Să fie-un hohotit şi-un chiu
Din ceruri până-n iad!

De-ar curge sângele pârău,

Nebiruit e braţul tău
Când morţii-n faţă nu tresari!
Şi însuţi ţie-un zeu îţi pari
Când râzi de ce se tem mai rău
Duşmanii tăi cei tari.

Ei sunt romani! Şi ce mai sunt?
Nu ei, ci de-ar veni Cel-sfânt,
Zamolxe, c-un întreg popor
De zei, i-am întreba: ce vor?
Şi nu le-am da nici lor pământ
Căci ei au cerut lor!

Şi-acum, bărbaţi, un fier şi-un scut!
E rău destul că ne-am născut:
Dar cui i-e frică de război
E liber de-a pleca napoi,
Iar cine-i vânzător vândut
Să iasă dintre noi!

Eu nu mai am nimic de spus!
Voi braţele jurând le-aţi pus
Pe scut! Puterea este-n voi
Şi-n zei! Dar vă gândiţi, eroi,

Că zeii sunt departe, sus,
Duşmanii lângă noi!

Fragment

În vale văd căscioara cu streaşină de brad;
Aud, târziu prin noapte, pâraiele ce cad
Cu vuiet de pe dealuri; şi-ntinsele păduri
În cor îşi cântă doina, cu zeci de mii de guri
Acum un trăsnet frânge cu hohot repetat
Un brad din faţa casei.
De vuiet deşteptat
Tresar şi-n chinul spaimei fiorii mă cuprind
Că nu te văd prin casă. Dar iată, vii zâmbind,
Şi caldă-ţi simt suflarea pe-obrazul rece-al meu.
– „De ce să-ţi fie frică? E sfântul Dumnezeu
Din cer, şi-acum vorbeşte cu brazii pe pământ!
A lui e şi furtuna, şi-ai lui, iubite, sunt
Şi brazii. Şi nu face El rău la ce-i al Lui...”
Parcă ştiam eu asta, şi nu-ndrăzneam s-o spui!
De ce să-mi fie frică?
Te pleci şi mă dezmierzi;

De drag, o dragă mamă, mă afli şi mă pierzi
Din ochi; îmi iei o mână şi-n mâna ta o strângi
Şi-mi faci cu dânsa cruce pe piept, şi parcă plângi.

Iar azi tu plângi întruna... Ori poate-aşa cred eu,
Căci azi tu-mi eşti departe, şi tu, şi Dumnezeu!

Pe deal

I

Ah! e mult de-atunci! Cărarea
Netedă pe deal urca;
Dealul plin de flori era
Şi albastră zarea.

Azi poteca e urâtă,
Face cotituri în drum,
Dealul e cu spini acum,
Zarea mohorâtă.

Nu mai sunt copii s-alerge
După cuiburi, după flori!
Şi pe culmi, în sărbători

Nimeni nu mai merge!

II

Mai trăieşti, şi-ţi merge bine,
Vechi străjer? Nu m-ai uitat
E de mult de când n-am stat,
Ulmule, sub tine.

Tot aici? Amar e gândul,
Vecinic nemişcat să stai;
Vezi, de-atunci eu alergai
Lumile de-a rândul!

Ce te miri? Eu viu, fârtate,
Trist aşa şi liniştit –
Sunt bătrân! M-au obosit
Căile-alergate.

Tu cântai, şi-n depărtare
Eu priveam râzând pe lunci:
Eu m-am cuminţit de-atunci,
Râd aşa de-arare!

III

Iar de-aici, din zarea culmii,
Şir de dealuri eu privesc;
Culmea lor o-mpodobesc.
Ca şi tine, ulmii.

Satu-n vale pe-o colină,
Mic şi vesel: colo-n fund,
Uite-l verde şi rotund
Nucul din grădină!

Iar, pe sub colină, râul
Curge-ncins pe lângă ea
Tocmai cum pe draga mea
O încinge brâul.

Şi zburdalnic de pe coaste,
Gureşe pâraie cad;
Plopii stau pe mal, la vad,
Ca soldaţii-n oaste.

Plopii! Mă cunosc ei bine.
De copil!... Acum şoptesc,
Dau din cap şi lung privesc

Buimăciţi spre mine.

IV

Iată luncile nainte;
Gardul ţarinii mai sus!
E nebun! Ah, mi-am adus
Şi de ast-aminte.

Gardul, în copilărie,
Vecinic l-am asemănat
C-un nebun care-a plecat
Razna pe câmpie.

Şi râdeam, făcându-i glume;
El tăcea răbdând mereu.
Câte-am mai văzut şi eu
De atunci pe lume!

Am văzut, mânaţi de soartea
Vremilor, băieţi sărmani
Alergând pe la duşmani
Ca să-şi afle moartea!

Gardu-n zări râzând s-afundă,

Şi mă tem a-l mai privi:
Azi, sarcastic, el ar fi
Gata să-mi răspundă!

V

Pe sub marginea pădurii
Boii pasc pe lângă car;
Din pădure geme rar
Zgomotul securii...
Văd, în zori, cum merg s-adune
Mure fetele: doinesc,
Râd pe drum şi hohotesc
Ca nişte nebune.

Albe poartă-n mâini cofiţe;
Albe rochii fluturând,
Fug pe dealuri scuturând
Roua din cosiţe.

E duminică. Din vale
Se ivesc răzleţi flăcăi,
Toţi îşi fac pe-ascuns din văi
Către codri cale.

Sus senin şi jos verdeaţă!
Ce cuminte-i să trăieşti,
Când ţi-e dat să stăpâneşti
Numai o viaţă!

Mai demult... ah, toate-acestea
Mai demult s-au întâmplat!
Să nu-ntrebi ce-a mai urmat
Când s-a-nchis povestea!

VI

Dar auzi... ce jalnic cântă
Clopotele-acum în sat;
Glasul lor e-ndurerat,
Ruga lor e sfântă.

Ele plâng, şi mi se strânge
Inima cum stau şi-ascult,
Ele plâng şi tot mai mult
Prin văzduhuri plânge.

Nu-i nimic, nimic în fire
Mângâios ca glasul lor!

Iat-am tresărit uşor
Ca de-o nălucire.

Îmi părea că după mine
Cântă ele – şi sunt viu!
Doamne, şi-mi era-n sicriu
Negrăit de bine!

VII

Toţi au dreptul câteodată
Să se piardă-n aiurări!
O, dar nu pentru visări
Ni-e viaţa dată!

Uite, graurii pe luncă,
Veseli, fericiţi ce sunt!
Şoimul se roteşte-n vânt
Şi spre ei s-aruncă.

Ei poeţi sunt ai câmpiei,
Şoimul este-al lor despot –
Firea lumilor e-n tot
Chipul tiraniei!

Legea ei e-nlănţuirea
Unui şir de nedreptăţi:
Dar eu văd de-atâtea dăţi
Ce cuminte-i firea!
Numai prin nedrept ea poate
Pe cei slabi să-i facă treji,
Pe fricoşi bărbaţi viteji,
Dând schimbării toate.

VIII

Nu mă plâng! Îmi pare mie
Uneori că sunt învins,
Sufletul mi-l simt cuprins
De melancolie.

Iar atunci îmi vine plânsul.
Sunt copil, şi plâng uşor!
Plânsul meu e-al tuturor;
Ce păcat e-ntr-însul?

Când mă văd în prada sorţii,
Plâng – eu ştiu! — dar nu mă plâng!
Mă-ndoiesc, dar nu mă frâng

Gândurile morţii.

Soartea pe nedrept mă bate:
Poate e mai bine-aşa!
Iată, suferind, voi da
Şoimului dreptate!

Plâng? Dar lângă leagăn cântul
Mamei de-obicei e trist –
O, eternule psalmist,
Mare ţi-e cuvântul!
„De durere, chin mi-e somnul;
Fac şi fiere traiul meu:
Dar tu laudă mereu,
Suflete, pe Domnul!”

Corbul

Murind pe cruce se trudea
Să ţie ochii-n sus spre soare,
Dar fruntea lui sângerătoare
Încet-încet spre piept cădea.
Iar mă-sa mâinile-şi frângea

Ţipând deodată: – „Moare!”

Atunci veni un corb zburând
Cu crocnet spre Mântuitorul,
Da roate şi ţipa flămând.
Mario! Junghi e al tău gând
Şi fulger ţi-e fiorul!

Cu faţa albă ca de var,
Spre corb ea-şi înălţă cuvântul.
Izbind cu mâini întinse vântul
Spre el, dar le izbea-nzadar:
N-avea puteri, de mult amar,
Şi n-o ţinea pământul.

Atunci Hristos şi-a ridicat
Spre corb privirea milei sale
Şi ochii-i s-au umplut de jale.
Un zâmbet trist i-a luminat
Din ochi pe chipu-i sângerat,
Şi-apoi privi la vale

Spre mă-sa şi, cu glasul frânt,
A zis: – „Ştia el, de ce vine!

O, lasă-l, mamă, lângă mine;
Că de-nsetat şi-aprins ce sunt,
Cum face el din aripi vânt
Îmi face, mamă, bine!”

Ea blestemând la corb privea,
Căci el pândea pe Crist să moară,
Şi-l fericea dintr-altă oară,
Căci singur el lui Crist făcea
Durerea cea nespus de grea
Să-i fie mai uşoară!

Baladă

Sunt eu de vină, mamă,
Sunt eu de vin-acum?
El m-a-ntâlnit odată
În zori de zi pe drum;
Glumind m-a strâns de mână,
Şi ce-i dacă m-a strâns?
Sunt eu copilă mică
Să-mi fac din glumă plâns?
Era să-l las, măicuţă,

Cu gluma şi să tac,
Era să ţip obraznic,
Ori ce era să fac?
Şi tot pe mine, biata,
Şi vină şi ponos!
Eram chemaţi la nuntă
Şi n-aveam brâu frumos,
Că n-ai voit să-mi cumperi,
Dar el mi-a cumpărat.
Şi ce-i un brâu? Şi-n urmă
Eu nici nu l-am rugat.
Era să merg la nuntă
Ca cei din neam sărac,
Să fiu de râs în lume?
Ori ce era să fac?

De ce-mi arunci tu vina,
Tot vină cu păcat?
El m-a oprit în cale
Pe lunci şi m-a-ntrebat
Pe unde-i bietul tata?
Şi-i vesel, sănătos?
Şi m-a-ntrebat de tine,

Aşa de prietenos.
De bine când mă-ntreabă.
Eu cum era să tac?
Să-l las în drum cu vorba.
Ori ce era să fac?

Şi-acum întreagă vina
Pe mine tu o pui!
El m-a-ntâlnit pe punte,
Şi ştii tu felul lui:
M-a strâns de peste braţe
Să nu le pot mişca,
Şi nu-mi lăsa răsuflet,
Aşa mă săruta.
Te zbaţi, dar tu eşti slabă,
Şi puntea toată sloi:
Cădeam, fereşte Doamne,
Sub gheaţă amândoi!

Şi-acum, tot eu, sărmana,
Cu vina m-am ales!
Că nu-ţi venise vaca
Şi-n cale-i m-ai trimes.

El, iată-mi-l că vine
Să-mi fie soţ în crâng;
Era-ntuneric beznă,
Şi nu vedea că plâng.
Şi-apoi... să-mi spui pe suflet:
Era să las pe plac
La lupi în codri vaca,
Ori ce era să fac?

Din adâncimi

Din adâncimi fără de margini
A răsărit pe cer o stea;
Şi trist, nemişcători de-a pururi,
Aprinşii sori priveau la ea.

De la-nceput, de când e lumea,
Izbită ea prin spaţii reci
Se duce-ntruna, se tot duce
Şi se va duce-n veci de veci.
Se scuturau, gemând prin noapte,
Din visuri deşteptaţii sori
Ca să-şi mai scuture urâtul,

S-alunge-ai frigului fiori.

Şi se uitau cu jale-n drumul
Pierdutului drumeţ acum –
O, de-ar putea şi ei vrodată
S-alerge-n veci pe-acelaşi drum!

Căci ei de la-nceputul lumii
Stau solitari în gol aşa
Şi-n lungul cel de veci al vremii
Ei tot pe-acelaşi loc vor sta.

Dar nu ştiau că steaua-n treacăt
Îşi plânge-amarul ei noroc,
Că, de-obosită, pizmuieşte
Pe cei ce stau etern în loc.

Nebunul

– „O văd, o văd! Departe-n văi,
Cu groază-n suflet, Tată sfânt,
Cu părul despletit în vânt” –
Şi ochii lui s-aprind văpăi.

– „Te-nşală, Medre, ochii tăi;
Nevasta ţi-e-n mormânt.”

—” Şi mâinile-i de mijloc ţin
Copilu-n aer ridicat;
Şi-alearg-aşa, ţipând prin sat” –
Şi glasu-i slab de plâns e plin.
—” Ce gânduri fără rost îţi vin!
Copilul e-ngropat!”

—” Şi-mi arde casa! Limbi de foc
Ard lumile lui Dumnezeu;
Cad bârne-aprinse-n capul meu” –
Privirea-i stă ţintită-n loc.
—” Ei taci acum! Ai fost proroc
Destul, nu fi mereu!”

—” Sunt cu securi... şi-mi vor izbi
Securea-n cap, că sunt ocnaşi!
Eşti tata meu, să nu mă laşi” –
Şi-acum fricos în jur privi.
– „Să nu te temi! Ei n-or veni.
Că-n jur ei au ostaşi.”

Şi tata strâns de piept ţinea
Pe fiul său. Ofta duios,
Dar lung şi crunt de nemilos
În ochii fiului privea.
Iar fiul tremurând stătea,
Plecându-şi ochii-n jos.

Era voinic. Ar fi putut
S-arunce-n văi aşa ca-n joc
Pe tată-său, dar sta pe loc
Cu teama câinelui bătut.
El toate, toate le-a pierdut,
Băiat fără noroc!

– „Când îl vedeam pe punte-n sat,
Treceam pe-alături prin pârău.
Eu bine lui, el mie rău” –
Vorbea cuminte şi-aşezat.
– „Era el, Medre, supărat.
Pe tine, de flăcău.”

—” Ei, câinele! De m-a voit
Pe mine fata, nu pe el,
Sunt eu de vină? Ba defel” –

Şi-acum vorbea grăbit-grăbit.
– „Ei, iar te-aprinzi! E un mişel,
Şi lasă-l, că-i ocnit!”

– „Sub ţâţa stângă vreau să-i pui
Cuţitul... da, să-l potrivesc,
S-apăs şi-apoi să-l învârtesc” –
Şi iar ardea privirea lui.
– „Ei taci acum! Să nu mai spui
De el, că te lovesc.”

—” Să-mi horcăie, când i-oi fi pus
Pe piept genunchii amândoi;
Eu vreau să plec să-l văd, apoi” –
Acum sări turbat în sus.
– „Stai, Medre, stai! Sărac de noi,
Ce gânduri te-au răpus!”

E râpă-n faţa lor. Târând
Pe tată-său, care-l strângea
De mijloc şi-nzadar proptea
Picioarele-n nisip, cătând
Să-l ţie-n loc, acum urlând
Spre râpi el se ducea.

Un scurt, sălbatic sforăit
Pe nări, e glasul luptei lor;
Se-ncleaştă teama de omor
Cu furia: se duc grăbit,
Şi-acum pe râpi s-au prăbuşit
Şi tată şi fecior!

Roata morii

Stăteam pe gânduri eu şi gloata.
La roata morii ne uitam
Şi de-nzadar ne frământam,
Că de-adevăr noi tot nu dam:
De ce se-nvârte roata?

—” Păi, nu-nţelegi tu româneşte?
Vezi scocul? — „Văd”, – „Şi ce-i pe scoc?”
– „E apă.” – „Bun! Stă apa-n loc?”
– „Ba vine.” – „Ei, acum cioc-poc
Şi roata se-nvârteşte!”

Moraru-şi scutura luleaua
Râzând. Avea el azi ce-avea

Căci alte dăţi, când ne vedea
În jurul morii, ne făcea
Primire cu nuiaua.

Eram voioşi că sta s-asculte
Şi ne spunea ce e, ce nu-i.
Dar cum era puţin năprui
Făcea ca din cioc-pocul lui
Să nu-nţelegem multe.
– „Da’ roata carului ce face?
Se-nvârte?” – „Da.” – „Ba cum, ehei!
Se-nvârte ea de capul ei?”
– „Ba, când o-mpingi.” – „Eu ce spusei?
Se-nvârte-aşa, şi pace.

Iar roata ici... o-mpinge apa.”
Acum noi toţi am hohotit.
Morarul ăsta e smintit:
Când vrea să doarmă pe-odihnit,
El pat îşi face grapa!

Că de-ar împinge-o, ea nebuna
S-ar năpusti, ieşind din scoc,
S-ar duce pe pârău cioc-poc –

Dar uite, roata stă pe loc
Şi totuşi umblă-ntruna.

– „Ei, bat-o Dumnezeu s-o bată!
Dar cum să plece dac-o legi
De moară, mă! Nu mă-nţelegi?
Cu voi nu mântui zile-ntregi:
Ea stă, că e legată!”

Să-ţi faci acum, creştine, cruce!
Priveam cu spaimă la morar.
O legi? Şi stă! Dar e-nzadar!
Şi roata doar o legi la car,
Şi ea se duce, duce!

– „Se duce roata? Bun, dar carul?
El stă pe loc ca mine-acum.
El fuge crezi? Ba nicidecum,
Fug numai roţile pe drum” –
Ei, zi: nu-i prost morarul?

Şi ne temeam să nu ne bată,
Că prea l-am zăpăcit de tot.
Păi carul stă? Minciuni de-un cot!

Ba carul fuge ca netot
Cu roatele deodată!

– „Am zis că nu? Ba, fuge doară” –
Ei, fuge, vezi! Ştiam şi noi.
De ce n-o ia la fug-apoi
Şi moara ta către zăvoi
Cu tot ce e prin moară?...

Moraru-şi puse-n sân luleaua,
Tăcut şi grav: se pregătea
La sfat cu noi altfel să stea;
Şi ce dovadă-i trebuia
Mai bună ca nuiaua?

Iar ce-a urmat la ce-aş mai spune?
Noi n-am ajuns la niciun rost.
Tu zici: – „Erai, băiete, prost,
Şi roata pentru tine-a fost
A patra dimensiune!”

Şi-apoi? Eu văd şi astăzi gloata
Făcând aşa! Tu nu-ntâlneşti
Atâtea fapte omeneşti,

Le vezi, le-auzi, şi te cruceşti
De ce se-nvârte roata?

Din poveste

LEGENDA RÂNDUNELEI

Din zori, de cum s-aprind,
Tot cântă rândunica
Sub streşini ciripind –
Era şi fată mare
Şi mândră de-a cătare
Şi-apoi, pe lângă toate,
Şi fată de-mpărat.
Uşor se duce nume
De-un lucru bun în lume,
Dar mai uşor de-un lucru
Frumos cu-adevărat.
Şi-n toată lumea vestea
I-a mers, cum merg de-acestea
Când trec din gură-n gură

Grăbit din sat în sat.

Dă roate şoimu-n zbor
Şi ţipă rândunica
Şi n-află ajutor.
Cum vin în şir cocorii,
Venit-au peţitorii:
Ieşea din casă unul,
Iar celălalt intra.
Şi ea şi-a plâns durerea:
– „O, dă-mă cui ţi-e vrerea,
Măicuţo, dar străină
Departe nu mă da!”
Şi-n ciuda bietei fete,
Ea, vitrega, o dete
Străinilor de-acolo,
Veniţi de undeva.

Cad fulgi pe câmpul gol
Şi plânge-o rândunică
Pierdută dintr-un stol –
Pe-un larg adânc al mării
Spre-adâncul larg al zării

Se duc corăbii multe
Cu fata de-mpărat.
De-amar ea nu mai poate:
Inelul scump şi-l scoate,
Din deget, şi-l aruncă
În marea ce-o străbat.
– „Atunci, să ştii tu bine,
Voi mai vorbi cu tine,
Când mi-or găsi inelul.”
Iar mirele-a-ngheţat.

La cuib venind acum,
Sfărmat găsi ea cuibul
Iar puii morţi în drum –
Ea blândă se supune
Şi face tot cum spune
Bărbatul ei, şi-n toate
Nu-i dă niciun cuvânt
De plângere; nu-şi frânge
Nici mâinile, nu plânge,
Ci rabdă datul sorţii.
Dar, tare-n jurământ,
E mută a ei gură:

Nici dragoste, nici ură
N-arată, ci rămâne
De-a pururi un mormânt.

Prin pomi sunt laţuri mii.
Prin aer zboară şoimii,
La cuib pândesc copii –
Şi iată! azi răsună
De multă voie bună
Palatul tot; cu vuiet
La rege robii vin.
Un peşte-au prins în mare
Şi-n el, în bună stare,
Inelul scump al doamnei.
I-l dau, de sânge plin!
Stăpânul îl priveşte
Şi vesel se porneşte
La doamnă-sa să-i spuie,
Scăpat de-atâta chin.

Aripele i-au frânt,
Se zbate-acum de moarte
În ţărnă, pe pământ –

– „De-acum tu nu mai plânge!”
Şi-n braţe el o strânge.
Cu mâna cea purtată
Prin sânge pe inel,
Bărbia el i-o prinde:
Dar braţele-şi întinde
Cu ţipet doamna-n aer,
Uitându-se la el.
Iar braţele-i deodată
În vânt încep să bată,
Mişcări părând de aripi
Cu umblet uşurel.

Şi s-a nălţat în vânt
Deodată rândunica!
E negru-al ei vestmânt,
Că-n negru se purtase
De când se măritase!
De-atunci ea vesel zboară
Pe dealuri şi pe lunci
Şi-ntruna ciripeşte
Şi-ntruna povesteşte
Tot ce-a tăcut o viaţă

De jale şi de munci.
Şi cum fu dezmierdată
De-o mână-nsângerată,
E gâtul rândunelei
Ca sângele de-atunci.

IDEAL

I

Venise fata de-mpărat
Cu alte fete pe-nserat
S-aducă apă din izvor –
Din zări un tânăr călător,
Sosind pe-acolo, s-a rugat
Să bea din cana lor.

Iar fata de-mpărat i-a dus
Cofiţa ei; şi când i-a spus
Flăcăul cel dintâi cuvânt,
Ea se uită speriată-n vânt,
Şi ca certat-apoi şi-a pus
Privirile-n pământ.

– „Aş vrea, ca şi la-ntorsul meu,
Să fii aici să-mi dai să beu –”
Iar ea, tot nemişcată stând
Cu ochii-n jos, şi tremurând
De lupta ei, târziu şi greu
Rosti sfioasă: – „Când?”

– „Şi mâine poate... Mai târziu...
Ori peste-un an! Nici eu nu ştiu.
Sunt fiu de crai. Cărarea mea
Pe-aici va fi... Ne vom vedea:
De-acum iubitul tău să fiu,
Iar tu iubita mea.”

Apoi plecă în grabnic pas...
Avea atâta dor în glas!
Era voinic şi tinerel,
Înalt şi tras ca prin inel:
De-atunci şi ochii i-au rămas
Şi inima la el.

II

Şi fata de-mpărat veni
Şi-a doua zi, şi-a treia zi,
Şi-n toate zilele pe rând,
Încete clipe numărând,
Tot aştepta doar o veni
Flăcăul mai curând.

Grăbitul soare scăpăta,
Şi fata tot acolo sta;
Şi noaptea umedă din văi
Venea pe-ntunecate căi;
Târziu în noapte-abia pleca
Şi fata la ai săi.

„O fi bolnav! O fi murit!
O, Doamne, el ar fi venit
De-atâta timp! mai ştiu şi eu!”
Şi doru-i plângător mereu
Creştea de presimţiri hrănit,
Din ce în ce mai greu.

Trecu şi vara, şi trecu
Şi toamna, şi pe văi căzu
Zăpada iernii, şi-apoi iar

Sosi-nfloritul Cireşar –
Dar nici acum voinicul nu,
Doritul ei drumar!

– „Dar totuşi, azi el va veni...
Nici azi nu vine... unde-o fi?
Dar mâine va veni! Ştiu eu,
Că-mi spune inima! Şi-al meu,
Al meu de-acum în veci va fi;
Ce bun e Dumnezeu!

Tu, vânt de seară, -n calea ta
Nu l-ai văzut venind cumva?
Şi nici tu, nor, nu l-ai văzut
Prin multe lumi câte-ai trecut?
Să-i spui, te rog, de-l vei afla
Că-l plâng şi că-l sărut!

Să-i spui că florile din strat
Le ud şi cresc mai răvărsat,
Dar florile-pe-obrazul meu
Pălesc, că prea le ud mereu;
Şi câte-amaruri am răbdat
Ştiu, biata, numai eu!

Că pentru dânsul, că-l iubesc,
Părinţii-n drum mă ocolesc
Şi m-au gonit din casa lor;
Că toţi ai mei azi nu mă vor!
Sunt singură, pe căi trăiesc,
Sunt singură, şi mor!”

Treceau drumeţi pe lângă ea,
Şoptind, dar fata nu-i vedea.
Treceau şi zilele zburând,
Treceau şi luni, treceau pe rând,
Treceau şi ani, ei nu-i trecea
Răbdarea, aşteptând.

III

Auzi! ca valuri după val
Năvalnic tropotit de cal!
Şi sună văile-ndrăzneţ,
O, ăsta e voinic drumeţ!
Şi-n zarea lunei vezi pe mal
Un tânăr călăreţ?

– „Ochi dragi, de-atâta timp pustii!
Mi-ai zis plecând: aici să fii,
Şi-aici, aici tu mă găseşti!
Dar uite, obosit ce eşti!
Ştiam eu doar că ai să vii
Ştiam că mă iubeşti!

Dar ah, cât m-ai lăsat s-aştept!
Dar unde-ai fost? O, spune drept!
De-acum tu nu vei mai pleca,
Să-ţi laşi plângând iubita ta:
O, vino, strânge-mă la piept...
Ce bine mi-e aşa!

Şi nu mă-ntrebi, ce plâns nebun
Am plâns de-atunci? O, cum s-adun
În vorbe-atâta gând pribeag,
Şi cum să-ncep... O, dă-mi toiag!
O, cât eşti de frumos şi bun
Şi cât îmi eşti de drag!”

Dar n-a venit!... Şi ea cu zor
Oprea din drum pe călător,
Râzând cu hohot îi spunea

Povestea ei; apoi plângea:
Ei l-au văzut, dar ei nu vor
Să-i spuie ce făcea?

Pe unde-i el? Nu s-a gătit
De-ajuns acum pentru nuntit?
O, nu! Pentr-un alai domnesc
Atâtea lucruri trebuiesc
Şi-atâta vreme! N-a venit
Că-i tânăr şi-l gătesc!

IV

Pe-atunci erau vlăstari în lunci
Copacii de-azi, şi tineri prunci
Erau bărbaţii. Colo-n sat
Copile mici; ea le-a purtat
Pe braţe, şi e mult de-atunci,
De mult s-au măritat!

Acum pe cârje se proptea!
N-avea puteri, şi tot venea.
– „Pe aici, pe-aici, e drumul lui...
E noapte-acum... ba încă nu-i...

L-am aşteptat: atât aş vrea
Să pot de-acum să-i spui!”

Dar într-o seară ea simţi
Că azi e cea din urmă zi:
Ori vine azi de undeva
Iubitul ei şi-o va lua,
Ori dacă nu, când va veni
El n-o va mai afla.

Şi n-a venit! Nici n-a-ncercat
Să se ridice de-unde-a stat
Sărmana, căci de-ajuns simţea
Că-n veci de-acum nu va putea
Să plece, nu, şi nemişcat
Sta frântă, şi murea.

Veni atunci din răsărit,
Pe drum o babă. S-a oprit,
Căci auzise la izvor
Gemut ca de creştini când mor –
Şi capul fetei l-a proptit
În poala ei uşor.

– „De jale plâng... Nu pot să-nec
Amarul gând că, iată, plec
Şi n-am putut să-l văd măcar
O dată! Ah, e gând amar!
Dar sus, în lumea-n care trec,
Al meu va fi el iar!”

Iar sfânta Vineri o privea
Cu milă, – „Uite! — zise ea –
Un veac de om tu aşteptând
Robit-ai fost de-un singur gând –
De-ai fi ştiut tu, draga mea,
Acestea mai curând!

El şi-a uitat de ochii tăi!
De mult s-a-ntors pe alte căi,
Căci lui menire i s-a dat –
S-a-ntors de mult şi s-a-nsurat;
Flăcăii lui au alţi flăcăi:
E Negură-mpărat.”

A fost un gemet întreit
Din totul inimii pornit
Şi-apoi o linişte de veci!

– „Din lumea asta-ntr-alta treci.
Şi nici nu ştii, tu, om trudit,
Ce-i lumea-n care pleci!”.

Şi sfânta Vineri s-a plecat
Spre moart-apoi, i-a sărutat
Închişii ochi: – „Te depărtezi
Cu dragul gând, că ai să-l vezi!
Oh, omule, eşti înşelat
În toate câte crezi!

A ta e mergerea mereu
Spre ţintă – drum îngust şi greu –
Dar ţinta niciodată nu-i
A ta! Şi-n gând tu tot ce-ţi pui
E numai vis, căci Dumnezeu
Te poartă-n voia Lui!”

O NOAPTE PE CARAIMAN

Scoboară degrabă ciobanul
La târlă cu oile lui.
E seară pe culme, şi nu-i:

Se-ntunecă-ncet Caraimanul
Cum nu-l mai văzui.

Stau neguri pe Jepi, pe Furnica,
Şi neguri pe Vârful-cu-Dor:
Se lasă din umedul nor
Tăcerea şi noaptea şi frica
Pe culmile lor.
S-a stins după muceda stâncă
Şi ultimul roşu de-apus.
Deodată, cu soarele dus,
O noapte cumplită şi-adâncă
Se varsă de sus.

Iar alta se urcă din vale
Cu spaima eternei tăceri –
Ah, cum a fost ziua de ieri?
Grozave sunt, Noapte, -ale tale
Tăcute puteri!

N-aude urechea, nu vede
Nici ochiul nimic. Şi de viu
Tu pari îngropat în sicriu
Şi sufletu-n tine se crede

Un pom în pustiu!
Aşa înaintea creării
A fost tohu-bohu, socot:
Plutea peste-adânc Sevaot,
Şi, neştiutor al mişcării,
Sta haosul tot.

Aici, în sălbatica noapte
Cunoşti ce e vecinic şi sfânt.
Ce soli ai vieţilor sunt
O rază şi câteva şoapte
Pierdute de vânt!

MUNTELE RĂTEZAT

Muntele şi-acum ascunde
Între nouri fruntea lui;
Trăsnet când prin stânci pătrunde
Dintre stânci şi-acum răspunde
Vulturu-ngrijat de pui.

Fiarele şi-acum îşi cată
Sus prin codri adăpost,

Turme când pe culmi s-arată –
Însă vârfu-i niciodată
N-o să fie cum a fost!

Că pe culmi atunci, pe creste,
Uriaşi trăiau cumpliţi,
Cu copii şi cu neveste.
Noi ştim numai din poveste,
Că-s acum de mult pieriţi.

Ici, pe-un munte, câte unul,
Altu colo-n pisc era;
Când vorbea, urla ca tunul;
Când fugea pe culmi nebunul,
Sub el locul tremura.

Noi le ştim, românii, toate,
Că trăiam şi-atunci pe-aici.
N-aveam grija lor, nepoate:
Le păream prin vale poate
Nişte biete de furnici.

Şi trecură vremi, trecură,
Uriaşii puţintei

Tot mai repede scăzură.
Cei din urmă cari văzură
Sfântul cer, îi ştim pe trei.

Un flăcău şi două fete;
Nimeni altu-n lung şi-n lat.
Ele-umblau nemângăiete
Şi-ntre ele-o ceartă dete,
Cui să-i fie el bărbat?

Preţul fu, ca-n vremi trecute,
O cetate-n munţi la nori:
Care-o va clădi mai iute.
Deci clădiră pe-ntrecute
Mânioasele surori.
Dar în dimineaţa-n care
Cea mai tânără-şi avea
Gata turnul ei cel mare,
Ceealaltă-n supărare,
De pe-alt munte cum privea,

Fier de plug luând în mână,
Azvârli spre turn cu el,
Şi-a izbit aşa păgână

Zidul cel de-o săptămână.
Retezându-l aşa fel,

Că şi culme şi cetate,
Cu flăcău şi fată-n zbor,
Toate fost-au spulberate
Şi prin văi întunecate
S-a nălţat mormanul lor.

Ea, cea singură-n viaţă,
Hohotind porni acu
Şi-a pierit pe culmi prin ceaţă
Dintr-această dimineaţă
N-o ştim ce se mai făcu.

Noi, românii, ştim aceste,
Că pe-aici ne-avurăm rost
Când trăiau capcâni pe creste:
Multe ştim, că multă este
Vremea de când ştim ce-a fost.

Vezi pe-un deal acolo satul?
Dealu-ntreg e un mormânt:
Piscul ras din Rătezatul.

Moarta fată şi-ngropatul
Uriaş acolo sunt!

ÎN ŞANŢURI

Burcel în şanţ muri strivind
O tigvă păgânească,
Şoimu-n rădan căzu răcnind:
Moldova să trăiască!
Curcanul cel voinic şi bun,
El, Peneş, spune-acestea,
Dar n-a spus tot. Eu vreau să spun
Deplin acum povestea.

Burcel era oltean, un pui,
Ajuns din întâmplare
Între flăcăii din Vaslui,
Viteaz minune-mare.
Iar când muri, strivind în şanţ
O tigvă păgânească,
Strigat-a bietul dorobanţ:
Muntenia să trăiască!

Burcel şi Şoim, trăsniţi în zbor
Căzură-n şanţ deodată;
Strigând deodată ţara lor
Cea-n două despicată.
Alăturea de ei gemea
Căzut şi căpitanul,
Izbit de moarte se trudea
Cu ochii-nchişi sărmanul.
El auzise pe cei doi
Ce spuseră-n cădere,
Şi jalnic se-nălţă-n noroi,
Privindu-i cu durere.
Şi zise-apoi: „O ţară e,
Cum una ni-e mânia!
Muntenia, Moldova – ce?
Trăiască România!”

Atunci şi Şoimu şi Burcel
Cu faţa înseninată
Priviră lung şi-adânc la el,
Şi-au tresărit deodată.
Spre-acelaşi loc, spre nord privind,
Şi sus apoi, tăria,

Toţi trei strigar-atunci murind:

Trăiască România!

ÎN MUZEU

Iar ulciorul mi-a vorbit,

Vrând, se vede, să mă mustre:

– „În colibile lacustre,

Stând pe scaunul cioplit

De-un druid, eu fui podoaba

Tribului întreg; şi-mi fu

Drag pe-atunci. O vezi şi tu:

Eu şi cu Dalvine roaba,

Fost-am de-un etrusc isteţ

Peste lac în luntre-aduse.

El sub laviţe-avea puse

Multe altele de preţ,

Cari pe-acele vremi senine

Artă şi minuni erau!

Astăzi hârburi poate stau,

Bietele, pe-un raft cu mine!

Şi din toate şi-a ales
Capul cetelor ilire
Un ulcior – să nu te mire
Că suspin aşa de des –

Un ulcior, şi-o roabă, biata!
Văd trecând pe-aici femei,
Şi-mi evoc mândreţea ei,
Şi-n etern slăvi-voi fata

Cea de-acum opt mii de ani!
Poate, albele ei oase,
Din nămolul apei scoase,
Poţi şi tu cu doi-trei bani

Să le vezi aici, străine,
Ori altunde-n vrun muzeu.
Am pierit, şi ea şi eu,
Când din văile vecine

Au venit arcaşii goi,
Mulţi şi tari, zvârlind tăciunii.

Au scăpat pe luntre unii
Dintre-ai noştri, cei vro doi,
Însă cei mai mulţi pieriră.
Şi de-atunci, pe fund de lac
Şi-astăzi părţi din mine zac.
Iar pe câte le găsiră

Le-au adus aici, punând
Ciob la ciob ca să mă-nchege.
Ah, dar ce pot înţelege
Câţi îi văd pe-aici trecând?

Văd şi ei o oală spartă
Dintr-un lut sărac şi prost:
Eu, ce-ntr-alte vremi am fost
Ultima putinţă-n artă.

Şi desenul meu! Uşor
C-un cărbune de pe vatră
Mult mai bine-l fac pe-o piatră
Azi copiii-n jocul lor!

Tu ai sufletul mai larg,
Scapă-mă! Ce chin ai stinge,

Dacă-n lături m-ai împinge
Ca să cad şi să mă sparg!”

Cât m-a-nduioşat ulciorul!
Şi-aş fi vrut să-i fiu pe plac,
Însă ce puteam să fac?
Să mă vază păzitorul,

Iar a doua zi, fatal,
Să m-arăte prin ziare:
„Un nebun, pe cât se pare,
În muzeu, şi-un criminal!”

Şi-am întors fără speranţă
Ochii şi-ncepui s-admir
Cum stăteau pe raft în şir
Acele de siguranţă.

TRICOLORUL

Albastru, române, ţi-e steagul,
Dar ştii tu de ce? Să te-nvăţ.
Albastru-nsemnează ciocoii,

Şi tot ce-ţi aduni tu cu boii
Din mila căldurii şi-a ploii
Al lor e, şi-acum şi de-a pururi,
Şi-al tău, cerşetorule, -un băţ.
Dar rabdă, c-o fac din iubire:
Se tem că te duce-n pierire
Belşugul prin trai cu răsfăţ.

Şi galben, române, ţi-e steagul.
Iar galbenul spune de voi,
De cei de la pluguri, ţăranii,
Voi galbeni de foame sărmanii,
De boale purtate cu anii –
La scară, şi dracul vă ducă!
Stăpânii au scumpe nevoi:
Va banque şi dineuri şi păsuri
Şi-amante cu cai şi mătăsuri,
Şi toată nădejdea-i la voi!
Şi roşu, române, ţi-e steagul.
Şi-un geniu e tâlcul, s-o ştii.
Al neamului geniu, vezi bine:
E roşu de-o tristă ruşine,
Că vremea-ndreptării nu vine,

Că tot mai cu multe mânii
Ne-ajunge voitul dezastru;
Abisu-ntre galben şi-albastru –
Satano, de unde ne vii?

COLINDĂTORII

Cad fulgii mari încet zburând,
Şi-n casă arde focul,
Iar noi pe lângă mama stând
De mult uitarăm jocul.
De mult şi patul ne-aştepta,
Dar cine să se culce?
Rugată, mama repeta
Cu glasul rar şi dulce

Cum sta pe paie-n frig Hristos
În ieslea cea săracă,
Şi boul cum sufla milos
Căldură ca să-i facă,
Drăguţ un miel cum i-au adus
Păstorii de la stână
Şi îngeri albi cântau pe sus

Cu flori de măr în mână.

Şi-auzi! Răsar cântări acum,
Frânturi dintr-o colindă,
Şi vin mereu, s-opresc în drum;
S-aud acum în tindă –
Noi stăm cu ochii pironiţi
Şi fără de suflare;
Sunt îngerii din cer veniţi
Cu Ler, oi Domnul mare!

Ei cântă nălţător şi rar
Cântări de biruinţă,
Apoi se-ntorc şi plâng amar
De-a Iudei necredinţă,
De spini, de-ostaşi, şi c-a murit...
Dar s-a deschis mormântul
Şi El acum e-n cer suit
Şi judecă pământul.

Şi până nu tăceau la prag,
Noi nu vorbeam niciunul –
Sărac ne-a fost, dar cald şi drag
În casă-ne Crăciunul.

Şi când târziu ne biruia
Pe vatra caldă somnul,
Prin vis vedeam tot flori de măr
Şi-n faşe mic pe Domnul.

CETATEA NEAMŢULUI

Sunt cu ceară picurate
Filele-n bucoavna mea,
Dar citesc, cum pot, în ea.
Spune-acolo de-o cetate
Care „Neamţul” se numea
Şi-au zidit-o, spune-n cronici,
Nemţi, germani sau teutonici.

E ruină azi de veacuri.
Unde-o fi? Vezi asta-i greu!
Cine credeţi că sunt eu
Ca să ştiu atâtea fleacuri!
Cui va şti, îi dau un leu.
Zici că afli-n cărţi de şcoală?
Aş! Rămâi cu mâna goală.

Deci, în ceasul dimineţii,
Când prânzesc acei ce au,
În cetate-aici erau,
Lângă comandantul pieţii,
Toţi străjerii şi-aşteptau,
Povestind şi-ntinşi pe iarbă,
Chisăliţa să le fiarbă.

Dar, pe când Guzgan răstoarnă
Mămăliga din ceaun,
Din clopotniţă Tăun
Sun-afurisit din goarnă.
Unu-i strigă: – „Eşti nebun!”
Altul: – „Ce-ai tu dacă strigă?
I-o fi dor de mămăligă.”

Dar se-ntorc spre zid plăieşii;
Văd pe şes un nor de oşti.
– „Măi Istrate, tu-i cunoşti:
Turcii sunt?” – „Ba, parcă leşii,
Vin încoace.” – „Păi, sunt proşti?
Bat şi ei cel drum, ca mânzul,
Să ne strice nouă prânzul.”

Leşi erau. Sobiesky-vodă
Rătăci p-aici prin văi,
Căci pe-atunci era la modă
Vara, când plecau la băi,
Regii meşteri în bătăi
Să-şi ia drumul încotrova
Totdeauna prin Moldova.

Şi plecau fără merinde
Căci aşa era bonton
Să mănânce tot plocon,
Ce puteau ici-colo prinde.
Dar acest slăvit Ion
Îşi avu-n desagi slănina.
Şi-i pierdu, să-i bată vina!

Deci, cu oşti, vestitul rigă,
Cum umbla pe-aici flămând
Şi simţi, prin văi trecând,
Aburi calzi de mămăligă,
Ştiu şi eu ce-i dete-n gând,
Că-şi opri deodată pasul,

Tot trăgând în vânt cu nasul.

—” E vrun praznic în cetate.
Ştefan vodă... El mi-ar da!”
– „Cred că nu, Maria ta,
Că-i un drac şi jumătate,
Nu prea dă, că-i el aşa.”
– „Mie, nu? Să-ncrunt sprânceana!
Eu ori el bătu Vieana?

Domn ca mine cât trăieşte
Nu-i deprins să-nghită-n sec.”
Iar un general zevzec,
Răspunzând pe latineşte
Zise: – „Dobre ciolovec”! –
Şi-ntinzând sub zid armata,
Iată-l ciolovecul gata.

Şi bum-bum apoi cu tunul,
– „Fire-ar ei de râs, poleci!
Mai pe vine să te pleci,
Cârlănaş! Şi dă ceaunul
Mai departe, tu, Berheci,
Că ni-l sparg cu-mpuşcătura –

Măi Spancioc, mai ţine-ţi gura.”

Dar plăieşii din cetate
Răspundeau vârtos şi ei:
Comandantul Onofrei,
Cel cu pletele-ncurcate,
Şi cu straiu-ncins cu tei,
Dând adânc zăvorul porţii,
Se zbătea ca-n ceasul morţii.

Şi-au bătut o săptămână
Leşii-n zid; dar zidul, prost,
Sta pe loc, pe cum a fost.
Însuşi riga, într-o mână
C-un pistol, din adăpost,
Da pe Ştefan la toţi dracii
Şi-mpuşca la rând – copacii.

Deci, văzând că nici nu-l lasă
Să se ducă-n treaba lui,
Şi nici pomenească nu-i
De-a-l pofti la ei la masă,
Şi flămând – vai, ce mai spui –
O luă mai pe departe,

Pe genunchi scriind o carte.

„Hai şi descuieţi odată!
Şi tovarăşi să vă fim.
Mândru cântec ce mai ştim,
Marş francez, fără de plată.
Nu vi-e milă că pierim?
Poate-o ploaie să ne-apuce...
Nu ştim drumul, că ne-am duce.”

După ce-au citit pitacul,
Onofrei ieşi pe zid:
– „Măi, poleci, eu vă deschid,
Dar să nu vă puie dracul
Să minţiţi, că – vă ucid!
Iar de marşuri mi-e cam scârbă,
Trageţi-mi mai bine-o sârbă!”

Iată poarta se descuie.
Leşii, -n vale, pe sub plopi,
Se crucesc, se cred miopi –
Ce văd ei? Din cetăţuie
Doi cu doi, vro zece şchiopi,
Onofrei ridică tonul:

– „Un doi, un! Şi staţi, plutonul!”

Cu sprâncenele-ncruntate
Strigă rex: – „Sto pojo boi?
Cine dracul sunteţi voi?”
– „Noi? Plăieşii din cetate.
Zece-am fost, pieriră doi.”
Rex făcu o mutră lungă,
De credeai că vrea să-mpungă.

– „Pentru voi a fost gâlceava?
Dar boierii?” – „Ce gândeşti!
Noi să ştim? Prin Tirchileşti.”
– „Domnul unde-i?” – „E-n Suceava.”
– „Dar poporul?” – „La Plăieşti.”
– „Drace, asta-i de poveste!
N-aţi ascuns prin turn neveste?”

– „Noi? Da’ ce, ni-e mintea slabă?
Noi suntem creştini curaţi:
Aştia nu sunt însuraţi,
Eu de zece ani n-am babă,
Voi după femei umblaţi?
Zbârlea are-n Huşi, săracul,

Dar urâtă, goală-dracul!”

– „Dar comori ascunse-n oală
Şi-ngropate!” – „Oale, spui?
Le-am lăsat să facă pui.
Una-i ştirbă, şi-alta goală;
Nicio pricopseală nu-i!
De le vrei plocon ori pradă –
Ia fugi, Zbârleo, şi le adă!”

Rex atunci: – „Vă tai grămadă!”
Dar a stat cu mâna-n sus
Căci aminte şi-a adus
Că-i e teaca fără spadă:
În Liow zălog şi-a pus
Spada cea cu steme duble
Pentru-un pol şi două ruble!
Dând din mâini ca cel ce-alungă
Gânduri rele: – „Eu sunt bun.
Apropo, ce-am vrut să spun?
Onofrei, te văd cu pungă,
Dă-mi o mână de tutun.
N-am fumat de-o săptămână,

Pune-l ici, te rog, în mână.”

Şi-aprinzând chibritu-n pripă,
Mulţumit privea la fum.
– „Onofrei, să-mi spui acum”,
Şi-apăsa cu unghia-n pipă,
„Cum mi-ai stat tu mie-n drum?
Nu ştiai tu de-a mea faimă
Ca să stai năuc de spaimă?

Dar glumesc aşa! mă iartă,
Eşti erou, s-a hotărât,
Deşi porţi pe după gât
Traistă... hai, şi nu-i deşeartă?
O văzui numaidecât –
Ai într-însa plumbi, de toate.
Brânză, caş şi pâine poate?”

– „Brânză nu, dar am pogace
Ş-usturoi, Maria ta.”
– „Usturoi! Şi-l poţi mânca?
Dar la urmă, cui îi place...
Mon Dieu! Nu te supăra:
Tot făcurăm noi doi pacea:

Ia să văd, cum e pogacea?”

Şi-apucând cu mâini grăbite,
Rupt de foame ca un lup,
Rupe rex, cu toţii rup, –
– „Onofrei al meu, iubite,
Vin la neica să te pup!”
Şi-l pupa viteazul rigă
Şi-ndopa la mămăligă.

Ce-a mai fost puţin ne pasă.
Au plecat polonii-n sus,
Iar plăieşii-n jos s-au dus
La Neculcea drept acasă,
Iar acesta-n cărţi i-a pus.
Şi din Dorna până-n Tulcea,
Toţi citesc ce-a scris Neculcea.

Ziarul unui pierde-vară (1 9 0 2)

MOARTEA LUI GELU

Răzleţ din oştirea bătută,
Fugind pe câmpia tăcută,
Căzu de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Şi piere.
Din rană şi-ar smulge săgeata
Şi n-are putere.

Pierdut-a şi oaste şi ţară.
E noapte-n văzduhuri; şi rară
E zbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-i malul –
Iar Gelu, prin noapte stând singur,
Vorbeşte cu calul:

– „Vai, murgule, jalea mă curmă!
Mă lupt cu durerea din urmă,
Căci ranele-mi sapă mormântul,
Degeaba împrăştii tu vântul
Din coamă, piciorul tău scurmă
Degeaba pământul.

Mă chemi prin nechezuri păgâne
Şi parcă zici: „Vino, stăpâne!
Vezi, picură ranele tale

Şi neguri se nalţă din vale,
E noapte, şi ziua de mâine
Ne-ajunge pe cale!”

Trei suliţi făcutu-şi-au strungă
Prin mine! Mă zbucium pe-o dungă
Şi nu-mi mai simt braţul şi brâul;
Tu-ţi rupi cu picioarele frâul –
Las’, murgule, las’ să ne-ajungă
Pe-aicea pustiul.

De-acum tu... cât va cuprinde
Mantaua, deasupra-mi o-ntinde
Şi-apoi cu picioarele-mi sapă
Mormântul pe margini de apă.
Şi-n urmă cu dinţii mă prinde
Şi-aruncă-mă-n groapă.

Jelească-mă apele Cernii!
Să-mi bubuie crivăţul iernii.
Ca-n taberi al căilor tropot;
Iar veşnicul apelor şopot
Să-mi pară ca-n ceasul vecernii.
O rugă de clopot.

Şi, poate, sosi-va o vreme
Când munţii vor fierbe, vor geme
Cu hohote mamele-n praguri,
Vor trece bărbaţii-n şiraguri
Când bucium suna-va să cheme
Pe tineri sub steaguri.

Iar tu, de-i trăi, frăţioare,
Să-mi vezi luptătorii-n picioare,
Atunci când sosit va fi ceasul,
Abate-ţi pe-aice tu pasul:
Nechează-mi, şi atunci eu din groapă
Cunoaşte-ţi-voi glasul!

Şi-armat voi ieşi eu afară,
Şi veseli vom trece noi iară
Prin suliţi şi foc înainte,
Să ţie protivnicii minte
Că-s vii, când e vorba de ţară,
Şi morţii-n morminte!”

El zice, şi mâna şi-o strânge
Pe pieptul cel umed de sânge –

Iar calul stă singur de pază
Lui Gelu, şi trist el aşază
La pieptul stăpânului capul
Şi astfel veghează.

Şi-auzi! Ca un vânt ce clăteşte
Pădurea, când ploaia soseşte,
Aşa din adâncuri de zare
Un vuiet prin noapte răsare.
Iar vuietul vine, şi creşte,
Mai iute, mai tare.

Şi iată-i, din umbrele văii
Cu scuturi ies repezi flăcăii,
Ca morţii ce-şi lasă mormântul;
Ies roibii cu umblet ca vântul,
Răsar de tutindeni, de pare
Că-i varsă pământul.

Arcaşii lui Arpad! În goană
Ei fug dup-oştirea duşmană.
Şi, uzi de-alergare, se-ncură
Fugarii prin negura sură,
Cu frâul pe coamă, şi-arcaşii

Cu spăzile-n gură.

Năvalnic s-apropie paşii,
Şi-n goana lor cântă arcaşii,
Şi-aşa de sălbatic li-e cântul –
Din piele de urs au vestmântul,
Şi-n bărbile lor încâlcite
Se-mpiedică vântul.

Iar Gel, auzindu-i prin zare,
De spaimă şi groază tresare –
El moare! Şi cântă păgânii!
N-au Domn şi n-au ţară românii,
Şi-aduşii de vânturi în ţară
Sunt astăzi stăpânii!

Şi-n mâinile cui e scăparea?
Nu-i piept să le-nchidă cărarea?
Nu-i braţ de voinic, să-i abată?
Şi nu e pe lume-o săgeată
Ca-n inima gloatei lui Arpad
Adânc să străbată?

Şi Gelu le judecă toate:

Se nalţă proptindu-se-n coate
Şi-a calului glezn-o cuprinde,
Cu grabă el arcul şi-l prinde,
Şi-nvârte săgeata şi-o scoate
Din rană, şi-o-ntinde:

Şi vâjâie slaba săgeată
Cu gemetul morţii deodată –
Arcaşii trec repezi în cale,
Şi-i vuiet şi-i chiot prin vale:
Ce cânt de-ngropare lui Gelu
Şi-oştirilor sale!

Iar vuietu-n neguri pătrunde
Şi-n inima nopţii s-ascunde
Departe, şi-n valuri de valuri
Ecoul izbindu-se-n dealuri
De zece ori jalnic răspunde
Pustiilor maluri.

De zece ori, iarăşi de zece,
Şi scade, şi piere, şi trece,
De data din urmă răsună –
Tăcerea-mprăştiată s-adună

Şi-n neguri alunecă rece
O bolnavă lună.

Iar calul, vedenie mută,
Cu coama de vânturi bătută,
Stă-n noaptea cu neguri de pază
Lui Gelu; şi trist el aşază
Pe pieptul stăpânului capul
Şi astfel veghează.

Iar apa la maluri se frânge
Şi cade pe spate şi plânge:
„Cu fierul potcoavei tu-mi sapă
Mormântul pe margini de apă,
Şi-n urmă cu dinţii mă prinde
Şi-aruncă-mă-n groapă!”

NUNTĂ ÎN CODRU

Ce mai chiu şi chef prin ramuri
Se-ncinsese-atunci!
Numai fraţi, şi veri, şi neamuri
De-ar fi fost umpleau o ţară!

Dar aşa, că s-adunară
Şi străini din lunci!

De mă-ntrebi, eu nu ştiu bine,
Alţii poate ştiu –
Ce să-ntrebi calici ca mine!
Ştiu că lumea dintr-odată
S-a trezit că-i adunată
Şi c-o duce-n chiu.

Că-ntr-o zi, purtând în mână
Un colac ş-un băţ,
Prepeliţa cea bătrână
S-a pornit şi-n deal şi-n vale,
Şi chema-ntâlnind pe cale
Lumea la ospăţ.

– „Ce-i tu, soro?” – „Ce să fie?
Nuntă mare-n crâng!
N-ai văzut tu veselie
De când eşti şi porţi un nume.
Şi-am plecat trimeasă-n lume,
Oaspeţii să-i strâng.”

– „Dar pe mire cum îl cheamă,
Cine-i el şi-al cui?”
– „N-auzişi de sturz, bag’ samă!
Până şi-mpăratul ştie.”
– „Şi-i bogat?” – „Ce-i pe câmpie,
Tot ce vezi, i-al lui!

Iar mireasa! Din cosiţă
Numai flori îi cad.
Mierla e. Şi e pestriţă,
Şi gătită ca o cruce:
Cizme galbene şi-aduce
Tot din Ţărigrad.”

– „Ei, atunci să ştii, vecino,
C-am să viu şi eu.”
– „Păi, de bună seamă, vino!”
Tot aşa, cu voie bună,
Prepeliţa-n sârg adună
Pe nuntaşi mereu.

Şi s-a strâns din zare naltă
Neamu-ntraripat,
Şi din crâng, şi de la baltă,

Şi din şesuri, de prin grâne;
Ba şi vrăbii mai bătrâne,
Musafiri din sat.

Până-n noapte tot veniră
Şi prin crengi au mas.
Iar în zori se răscoliră,
Şi-n gorun aveau altarul –
Ia-nchinaţi-mi cu paharul,
Să-mi mai vie glas.

Mă-ntrebaţi de nun? Ei, nunul,
Soare-ntr-adevăr:
Dumnealui, mă rog, păunul!
Nună mare-a fost găiţa,
Stete-acasă păuniţa,
Că-i murise-un văr.

– „Pop-aveau?” Tu, maică sfântă!
Stai să mai vorbeşti?
Ştii pe ciocârlan cum cântă?
Dumnezeu să-i ţie firea!
A-nvăţat trei veri Psaltirea
La vlădici sârbeşti.

Druşte-aveau o coţofană
Şi-un cârstei bălţat.
Pitpalacul, nene, -n strană!
Iar cădelniţa de aur
O ţinea jupânul graur
Dascălu-nvăţat.

Dar să vezi! La socru mare
Zgomote din zori:
Piţigoiu-ntruna sare,
Steag pe casă şoimul suie.
Gheunoaia bate cuie
Ca s-anine flori.

Iar prin cuhnii sfat şi vorbă,
Asta s-o vedeţi!
Prepeliţa face ciorbă,
Presurile fac friptură,
Vin sticleţii şi le-o fură,
Dracii de sticleţi!

Şoimii repezi scot în gheare
Carnea din căldări,

Corbul cel cu ciocul tare
Dumicată-n blide-o lasă,
Cintiţoii duc la masă
Rândul de mâncări.

Şi, cu şorţ de jupânească,
Rândunele vin
Şi deretică prin casă,
Iar pe mese-aştern prosoape
Şi dau laviţele-aproape,
Căni aduc cu vin.

Dar te miri tu, prin pahare
Cine le turna?
Cucul sur, că-i meşter mare
La urat şi-nchinăciune,
E proroc şi-ţi ştie spune
Tot ce-o fi şi-o da.

Cântă-n cobză-acum buhaiul
Cel cu gâtul strâmb,
Mierla şuieră cu naiul,
Cu cimpoiul cântă cioara,
Pitulicea cu vioara,

Bufniţa c-un drâmb.

Codobaturi iuţi ca focul,
Tot bătând din cozi,
Măturară-n clipă locul
Şi făcur-o bătătură,
Şi ce horă mai făcură
Ca la voievozi!

Jucau sârba porumbeii,
Că e jocul lor,
Şi-au luat la joc cârsteii
Pe-o răţuşcă – vai de mine! –
Graurul juca pe vine,
Barza-ntr-un picior.

Numai cioara cu cimpoiul,
Tot izbind cu el,
Se bătea cu piţigoiul,
Iar sitarul dup-o uşă
Se certa c-o găinuşă
Pentr-un gândăcel.

Vin de-ar fi, că cearta vine,

Altfel cum s-o zici?
Să te superi tu, creştine,
Pentru dinţii scoşi din gură?
Pentr-un ghiont şi-o-mbrâncitură
Cheful să ţi-l strici?

Şi ţipau de-a valma-n ramuri,
Miile de guri!
N-alegeai, străini şi neamuri,
Şi pe plac cânta tot insul –
Clocotea de chiu cuprinsul
Veselei păduri.

– „Tu erai?” Mă-ntrebi ca prostul!
Vorba din bătrâni:
Eu la chef ca-n marte postul.
Vinu-l beam din coji de-alună,
Şi-azvârleam, de voie bună
Cu căciula-n câini.

Ba, şi-n ciur le-adusei apa,
Ca să fiu în rost,
Lemne le-am tăiat cu sapa –
Şi, sărind pe-o buturugă,

Am venit la voi în fugă,
Să vă spun ce-a fost!

BLESTEMUL TRĂDĂRII

Cu sfărâmate catapulturi
Turnul muced stă-nclinat,
Iar în poartă surii vulturi
Frântă-şi au de mult aripa,
Stând să cadă-n toată clipa
Peste pragul fulgerat.

Însă-n veci vor sta la poartă,
Că-i din cer blestem de veci.
Noaptea-nvie-o oaste moartă,
Şi-i de coifuri valea plină –
Fă o cruce şi te-nchină.
Călătorule, când treci.

Noaptea din ruini răsare
Tot castelul, precum fu.
Şanţ şi ziduri de-apărare,
Turnuri albe cresc deodată,

O cetate-nfricoşată
Unde-Agripa cuib avu.

Iar din văi un prinţ se suie
Alb de arme, spre castel;
E tăcere-n cetăţuie,
Dar stafiile pe coaste
Repezi vin, o-ntreagă oaste,
Toţi ai prinţului cu el.

Lupi ce cască largul gurii
Au pe coif, şi parc-au strâns
Toate fiarele pădurii.
Sunt de-acei ce-au stat în cale,
Varro tu, oştirii tale
Şi-au făcut pe-August de-a plâns.

Când ajunge la cetate
Albul prinţ al celor morţi
De trei ori cu pumnul bate
Repede-n arama porţii
Scări aduc în grabă morţii,
Cu berbecii bat în porţi.

Şi-auzind cum vin barbarii,
Uşa tainiţii-o deschid
Şi tresar legionarii;
Ei din bărbi, din păr, cu mâna
Iuţi îşi scutură ţărâna,
Ies, aleargă, sar pe zid.

Sub un râu de creste roşii
Albe coifuri strălucesc,
Şi-n amestec furioşii
Respingând pe cei de-afară
Cad şi mor, se nalţă iară,
Rane fac şi le primesc.

Zăngăt însă n-are-arama
Când se bate scut de scut,
Tuba nu-şi cunoaşte gama:
Fără zuzăt lancea zboară,
Iar al spăzii-oţel doboară
Cald şi strălucind, dar mut.
Pe deasupra lor cu spaimă
Luna se ascunde-n nor,
Glas de bufniţe se-ngaimă

Şi, cu aripi speriete,
Lilieci zburând în cete
Se izbesc de coiful lor.

„De-aţi avea voi pace-odată,
Voi ce vă luptaţi mereu!
Pacea însă nu vi-i dată,
Ca să ştiţi în veşnicie
Dreapta Domnului mânie
Şi că-i unul Dumnezeu!

Cei trădaţi, ei dorm în pace!
Vouă-al morţii dătător
Partea asta nu vi-o face!
Voi când aţi văzut pe-o seamă
Că pe Crist cel mort îl cheamă
Martor al jurării lor.

În nedreapta voastră ură
„Vrând să-i pierdeţi, aţi făcut
Cu barbarii-o legătură.
Şi-au venit pe-ascuns barbarii
Şi-au pierit legionarii
Câţi pe Crist l-au cunoscut.

Noapte-a a fost. Pe zid creştinii
Se luptau pentru-mpărat:
Voi îns-aţi deschis, hainii,
Toate porţile cetăţii –
Dreapta cumpăn-a Dreptăţii
Iat-acum s-a răzbunat.

Cei trădaţi, ei în morminte
Dorm în pace. Însă voi
Vă luptaţi şi-acu-nainte
Cu oştirile chemate
Şi de-a pururi vă veţi bate
Până-n ziua cea de-apoi.”

Astfel parcă-ntruna plânge
Turnul obosit şi el
De-a vedea tot morţi şi sânge.
Căci de veacuri vede-ntruna
Noaptea cum aduc furtuna
Morţii-aceştia din castel.

Iar când ziua se revarsă,
Pier şi ziduri şi cohorţi,

Ruinată-n deal şi arsă
Stă cetatea tristă-n soare –
Dar în noaptea următoare
Vin din nou aceiaşi morţi.

PE MUNTE

Fugiţi cu turma repede spre văi!
Pe culme-aleargă duhul răzbunării
Grozavul vânt se zbate-n largul zării
Şi norii-mbracă haină de văpăi.
Soseşte-acum! cu ochiul cât cuprinzi
Furtuna-n sârg scoboară-n jos pe coaste,
Şi-n urma ei se-ntinde neagra oaste
Şi urlă-n cor: – „Tu fulgere, s-aprinzi,

Tu nor, să-ntuneci; vânte, tu să-mprăştii!
Un brad se face ţăndări, cel mai nalt:
Şi prins de vârf, au smuls pe celălalt
Purtându-l roată-n largul chip al prăştii.

Pe sus se-ntinde-amestecul nespus,
Şi Duh în Duh prin aer se frământă,

Iar grindina-n văzduh cumplit îşi cântă
Cântarea ei de-oţel, căzând de sus,

Pe codrul larg ce-n urlete se-ndoaie,
Şi sare iar la loc apoi mugind.
Deodată stă. Şi iată-l, răpăind
Potop din cer turnatul râu de ploaie.

Se rupe cerul, cade-acum! S-a rupt.
Sporite neguri hrană dau pieririi,
De-a valma geme-ntreg cuprinsul firii,
Şi nu mai ştii ce-i sus şi dedesubt.

Acum nici Dumnezeu nimic nu poate.
Degeaba-ntind ei mâinile şi cer –
În negrul iad, şi unul până-n cer,
Vârteju-i domn, el singur domn a toate.

CUPRINS

TABEL CRONOLOGIC

Balade şi idile (1893)

NOAPTE DE VARĂ

MÂNIOASĂ

NU TE-AI PRICEPUT

FATMA

NUNTA ZAMFIREI

CÂNTECUL FUSULUI

BALADĂ ALBANEZĂ

ARMINGENII

REA DE PLATĂ

FATA MORARULUI

CRĂIASA ZÂNELOR

PUNTEA LUI RUMI

GAZEL

RUGĂMINTEA D1IN URMĂ

LOGICĂ

ROMANŢĂ

EX OSSIBUS ULTOR!

CÂNTEC

POET ŞI CRITIC

VÂNTUL

VESTITORII PRIMĂVERII

ZOBÀIL

PE LÂNGĂ BOI

RADA

TREI, DOAMNE, ŞI TOŢI TREI

LA OGLINDĂ

EL-ZORAB

„TOŢI SFINŢII”

SUBŢIRICA DIN VECINI

NUMAI UNA!

REGINA OSTROGOŢILOR

BRÂUL COSÂNZENII

DUŞMANCELE

COSTEA

SOMNUL CODRILOR

RECRUTUL

FRAGMENT

POPASUL ŢIGANILOR

LORDUL JOHN

MOARTEA LUI FULGER

UN CÂNTEC BARBAR

GAZEL

PĂSTORIŢA

JERTFELE ÎMPĂCĂRII

PRAHOVA

LA PÂRÂU

FRESCO-RITORNELE

VARA

NEDUMERIRE

UN BASM

SPINUL

CÂNTECE

Fire de tort – 1896

Din viaţă

MAMA

LUPTA VIEŢII

ŞTEFĂNIŢĂ-VODĂ

Sub patrafir

SCARA

Bradul

Unul ca o sută

NOI VREM PĂMÂNT!

Hafis

VOICHIŢA LUI ŞTEFAN

DOINA

LA PAŞTI

Seara

Minciuna creştinilor

ÎN MIEZUL VERII

IARNA PE ULIŢĂ

Flăcări potolite

Cântec

Din copilărie

ISPITA

Vântoasele

DRAGOSTE ÎNVRĂJBITĂ

Fata mamei

PRUTUL

DECEBAL CĂTRE POPOR

Fragment

Pe deal

Corbul

Baladă

Din adâncimi

Nebunul

Roata morii

Din poveste

LEGENDA RÂNDUNELEI

IDEAL

O NOAPTE PE CARAIMAN

MUNTELE RĂTEZAT

ÎN ŞANŢURI

ÎN MUZEU

TRICOLORUL

COLINDĂTORII

CETATEA NEAMŢULUI

Ziarul unui pierde-vară (1 9 0 2)

MOARTEA LUI GELU

NUNTĂ ÎN CODRU

BLESTEMUL TRĂDĂRII

PE MUNTE